

Toiminta- ja taloussuunnitelma 2013–2016

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2012:9

Toiminta- ja taloussuunnitelma 2013–2016

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2012:9

Opetus- ja kulttuuriministeriö / Undervisnings- och kulturministeriet
Hallinto-osasto / Förvaltningsavdelningen
PL / PB 29
00023 Valtioneuvosto / Statsrådet
<http://www.minedu.fi/julkaisut/>

Taitto / Ombrytning: Liisa Heikkilä

ISBN 978-952-263-105-3 (PDF)
ISSN-L 1799-0343
ISSN 1799-0351 (PDF)

Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja/
Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2012:9

Sisältö

1	Johdanto	5
2	Toimialan yhteiset asiat	6
	2.1 Tuottavuuden lisääminen ja hallinnonalan rakenteellinen kehittäminen	6
	2.2 Tietohallinnon kehittäminen	6
	2.3 Hankintatoimen kehittäminen	7
	2.4 Toimitilatehokkuuden parantaminen	7
	2.5 Peruspalvelujen järjestäminen	7
	2.6 Alue- ja rakennepolitiikka	8
	2.7 Veikkausvoittovarot	12
	2.8 Suunnitelmaan sisältyviä hankkeita	13
3	Koulutus- ja tiedepolitiikka	14
	3.1 Kehittämisen painopisteet	14
	3.2 Yleissivistävä koulutus	20
	3.2.1 Tavoitteet	20
	3.2.2 Perussuunnitelma	21
	3.2.3 Kehysehdotus	25
	3.3 Ammatillinen koulutus	25
	3.3.1 Tavoitteet	25
	3.3.2 Perussuunnitelma	27
	3.3.3 Kehysehdotus	30
	3.4 Aikuiskoulutus	31
	3.4.1 Tavoitteet	31
	3.4.2 Perussuunnitelma	31
	3.4.3 Kehysehdotus	34
	3.5 Korkeakouluopetus ja tutkimus	34
	3.5.1 Tavoitteet	34
	3.5.2 Perussuunnitelma	35
	3.5.3 Kehysehdotus	37
	3.6 Opintotuki	37
	3.6.1 Tavoitteet	37
	3.6.2 Perussuunnitelma	38
	3.6.3 Kehysehdotus	40

4	Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikka	44
4.1	Taide ja kulttuuri	44
4.1.1	<i>Toimintaympäristön kehitysnäkymät</i>	44
4.1.2	<i>Vaikuttavuustavoitteet ja tunnusluvut</i>	45
4.1.3	<i>Perussuunnitelma ja kehusehdotukset</i>	46
4.2	Liikuntatoimi	55
4.2.1	<i>Toimintaympäristön kehitysnäkymät</i>	55
4.2.2	<i>Vaikuttavuustavoitteet ja tunnusluvut</i>	56
4.2.3	<i>Perussuunnitelma ja kehusehdotukset</i>	56
4.3	Nuorisotyö ja -politiikka	60
4.3.1	<i>Toimintaympäristön kehitysnäkymät</i>	60
4.3.2	<i>Vaikuttavuustavoitteet ja tunnusluvut</i>	62
4.3.3	<i>Perussuunnitelma ja kehusehdotukset</i>	63
4.4	Kirkollisasiat	65
	Liite 1	66

1 Johdanto

Hallinnonalan toiminta- ja taloussuunnitelman tekstiosa sisältää suunnitelmakauden keskeiset määrälliset ja laadulliset tavoitteet. Suunnitelman liitteenä oleva menolaskelma sisältää arvion jo päätettyjen toimenpiteiden vuosittaisista menovaikutuksista (peruslaskelma) sekä arvion, joka sisältää myös opetus- ja kulttuuriministeriön ehdottamien uusien toimenpiteiden menovaikutukset (*kehys ehdotus*).

Laskelmat esitetään vuoden 2012 talousarvion kustannustasossa. Peruslaskelmassa on otettu huomioon vuoden 2012 talousarvioesitykseen eduskuntakäsittelyssä tehdyt muutokset. Peruslaskelmaan sisältyvät myös ne hallitusohjelman mukaiset säästötoimet, jotka on otettu huomioon jo 5.10.2011 tehdyssä kehyspäätöksessä.

Opetusministeri sekä kulttuuri- ja urheiluministeri ovat hyväksyneet suunnitelmaan sisältyvät linjaukset oman toimialansa osalta. Valtioneuvosto ei ole ottanut kantaa suunnitelmaan.

Yhteenveto ehdotettavista määrärahoista peruslaskelmaksi ja kehys ehdotukseksi esitetään liitteessä 1.

2 Toimialan yhteiset asiat

2.1 Tuottavuuden lisääminen ja hallinnon rakenteellinen kehittäminen

Valtion tuottavuusohjelman aiemmin päätetyt vaikutukset määrärahoihin on otettu huomioon vuosien 2013–2015 suunnitelmissa. Uuden hallituksen vaikuttavuus- ja tuloksellisuusohjelman toteuttaminen aloitetaan suunnitelmakauden alussa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla toteutetaan rakenteellisen kehittämisen uudistus. Uudistuksessa kehitetään hallinnon ohjausta, virastorakennetta virastojen tehtäviä ja työnjakoa sekä yhteisiä palveluja. Rakenteellisen kehittämisen kautta toteutetaan yhteensä 15 miljoonan euron menosäästöt.

Virastojen tehtäviä ja työnjakoa kehitetään. Valtion taidemuseo on tarkoitus siirtää valtion toimintamenotaloudesta valtionavustusten piiriin vuodesta 2014 alkaen. Taiteen edistämiskeskus on tarkoitus perustaa vuonna 2013. Venäjän ja Itä-Euroopan instituutti on tarkoitus siirtää valtion toimintamenotaloudesta valtionavustuksen piiriin vuodesta 2013 alkaen. Koulutuksen arviointikeskus on tarkoitus perustaa vuonna 2014. Muilta osin virastorakennetta koskevat päätökset tehdään erikseen.

Hallitusohjelman mukaisesti opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla toteutetaan myös koulutus- ja tutkimusjärjestelmän ohjausta, rahoitusta ja rakenteita koskevia uudistuksia kuten varhaiskasvatuksen hallinnon siirto hallinnonalalle, ammattikorkeakoulujen rahoituksen ja rakenteiden uudistaminen, yliopistojen rahoituksen uudistaminen sekä eräät toisen asteen koulutuksen rahoitusta ja rakenteita koskevat uudistukset. Näitä uudistuksia on esitelty tarkemmin koulutus- ja tiedepolitiikkaa koskevassa osuudessa.

2.2 Tietohallinnon kehittäminen

Huolehditaan 1.9.2011 voimaan tulleen tietohallintolain edellyttämistä ministeriön tehtävistä ja tarvittavan kokonaisarkkitehtuurin yhteensovittamisesta koulutuksen, tieteen ja kulttuurin kohdealueella. Huolehditaan tietojärjestelmissä käytettävien käsitteiden yhteismitallisuudesta sekä kehitettävien tietojärjestelmien yhteentoimivuuden kuvausten ja määrittelysten laadinnasta ja ylläpidosta.

Huolehditaan 1.10.2010 voimaan tulleen tietoturvallisuusasetuksen edellyttämistä toimista ministeriön tietoturvallisuuden perustason ja tarvittavilta osin korotetun tason saavuttamiseksi ja koordinoidaan hallinnonalan virastojen tietoturvallisuuden toteuttamista.

Hallinnonalan virastojen tietotekniikka- ja tietojärjestelmähankkeita edistetään ja tietohallinnon kustannustehokkuutta parannetaan tukemalla ja tuottamalla hallinnonalan virastoille ja toimialan organisaatioille yhteisiä ydintoimintaa tukevia IT-palveluja.

Hallinnonalan virastoja edesautetaan siirtymään hallinnon sisäisessä ja virastojen välisessä toiminnassa yksinomaan sähköiseen asiointiin ja sähköiseen hallintoon.

2.3 Hankintatoimen kehittäminen

Opetus- ja kulttuuriministeriön hankintatoimen tehokkuutta parannetaan kehittämällä hankintatoimen ohjausta, suunnittelua ja seuranta. Virasto- ja laitoskohtaisiin tulossopimuksiin sisällytetään hankintasuunnitelmat, joiden toteutumista arvioidaan vuosittaisissa tilinpäätöskannanotoissa. Yhteishankintojen määrää lisätään. Hallinnonalan hankintatoimen kustannustehokkuuden kehittymistä seurataan vuosittain.

2.4 Toimitilatehokkuuden parantaminen

Useat opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan virastoista on viime vuosina sijoitettu uusiin tai peruskorjattuihin tiloihin, ja näissä yhteyksissä virastoissa on toimeenpantu toimintalähtöinen työympäristön kehittämisprosessi.

Alivuokraamalla tiloja edelleen virastot ovat joissakin tapauksessa voineet tasapainottaa talouttaan. Alivuokrausta (tai tilojen osasta luopumista Senaatti-kiinteistöjen kanssa sopien) on tavoitteena edelleen jatkaa eräissä voimassaolevissa vuokrasopimuksissa.

Hallinnonalan pienimpien virastojen koko ja vuokramenot ovat sitä suuruusluokkaa, ettei niissä ole saavutettavissa olennaisia säästöjä. Säästöä on saatavissa lähinnä energiakustannuksia alentavilla korjauksilla ja green office -menettelyillä sekä joissakin tapauksissa tilojen yhteiskäytöllä ja sijoittamisella fyysisesti toistensa yhteyteen.

2.5 Peruspalvelujen järjestäminen

Peruspalveluilla tarkoitetaan kaikkia erityislainsäädäntöön perustuvia kuntien järjestämistä tai rahoitusvastuulla olevia palveluja. Niiden riittävän laadukas järjestäminen edellyttää elinvoimaisia kuntia ja kuntien palvelurakenteen kehittämistä. Tämä edellyttää myös valtion toimenpiteiden arviointia ja rahoitusjärjestelmien kehittämistä. Palveluilta edellytetään laatua, monipuolisuutta, asiakaslähtöisyyttä sekä toiminnan tehokkuutta ja taloudellisuutta.

Hallitus on päättänyt toteuttaa kuntauudistuksen ja siihen liittyvän valtionosuusjärjestelmän uudistuksen. Valtiovarainministeriö on asettanut työryhmät valmistelemaan uutta kuntarakennetta ja kuntalain taloussäännösten uudistamista samoin kuin työryhmän jonka tehtävänä on määrittää kuntien tehtävät ja niihin liittyvät uudistustarpeet sekä arvioida mahdollisuudet vähentää kuntien velvoitteita. Uudistusten vaikutukset otetaan huomioon myöhempien vuosien toiminta- ja taloussuunnitelmissa.

Peruspalveluiden järjestämistä koskevia kehittämistoimenpiteitä käsitellään yksityiskoh-
taisemmin luvuissa 3–4. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan peruspalvelujen ra-
hoitus on koottu oheiseen taulukkoon.

**Peruspalveluohjelmaan sisältyvät valtionosuusmäärärahat opetus- ja kulttuuriministeriön
hallinnonalalla (peruslaskelma, 1 000 euroa, vuoden 2012 hintatasossa)**

Mom.	Toimintamuoto	2012	2013	2014	2015	2016
29.10.30	Yleissivistävä koulutus	842 693	859 970	846 563	848 863	848 863
29.10.34	Koulurakentaminen	58 000	51 000	46 400	42 100	42 100
29.20.30	Ammatillinen koulutus	718 106	727 774	702 552	674 457	674 457
29.30.30	Vapaa sivistystyö	164 422	164 418	164 418	164 418	164 418
29.30.31	Ammatillinen lisäkoulutus	152 775	142 175	142 175	142 175	142 175
29.20.32	Oppisopimuskoulutus	140 594	114 494	107 494	107 494	107 494
29.30.51	Ammatilliset erikoisoppilaitokset	21 279	19 279	19 279	19 279	19 279
29.40.30	Ammattikorkeakoulut	429 001	410 995	399 995	379 995	379 995
29.80.30	Kirjastot	4 613	4 613	4 613	4 613	4 613
29.80.31 ja 52	Teatterit ja orkesterit	78 418	78 418	78 418	78 418	83 418
29.80.32 ja 52	Museot	35 845	35 845	35 845	35 845	40 845
29.80.33	Kuntien kulttuuritoiminta	106	106	106	106	106
29.80.34	Kirjastorakentaminen	5 300	5 000	4 500	4 500	4 500
29.90.50 ja 52	Liikunnan koulutuskeskukset	18 673	18 673	18 673	18 673	18 673
29.90.50	Kuntien liikuntatoimi	19 058	19 147	19 236	19 325	19 415
29.91.50	Kuntien nuorisotyö	8 094	8 099	8 105	8 110	8 116
Yhteensä		2 696 977	2 660 006	2 598 372	2 548 371	2 558 467

Arvio valtionosuusmäärärahojen jakautumisesta					
Kunnat ja kuntayhtymät	1 146 224	1 130 503	1 104 308	1 083 058	1 087 348
* Kunnat	-435 565	-429 591	-419 637	-411 562	-413 192
* Kuntayhtymät	1 581 789	1 560 094	1 523 945	1 494 620	1 500 541
Yksityiset	1 550 773	1 529 503	1 494 064	1 465 313	1 471 119

2.6 Alue- ja rakennepolitiikka

Alueiden kilpailukykyyn ja elinvoimaisuuden vahvistaminen sekä hyvinvoinnin edistäminen

Valtiontalouden tila yhdistettynä alueilla tapahtuvaan väestörakenteen kehitykseen luo ko-
via paineita alueiden elinvoimaisuuden ylläpitämiselle ja vahvistamiselle. Ikääntymisen vai-
kutukset julkiseen talouteen ilmenevät sekä lisääntyvästä palvelutarpeesta aiheutuvan me-
nopaineen kasvun että verotulokehityksen hidastumisen kautta. Alueilla joudutaan entistä
tarkemmin arvioimaan julkisen rahoituksen antamat mahdollisuudet toimintojen järjestä-
misessä ja turvaamisessa kaikilla alueen kehittämisen sektoreilla. Tulevien vuosien aikana to-
teutettavalla kuntauudistuksella pyritään uusimaan rakenteita ja vahvistamaan peruskuntia
siten, että ne kykenevät vastaamaan 2020-luvun tarpeisiin.

Monipuolisella ja korkeatasoisella koulutuksella luodaan edellytyksiä osaamisen, inno-
vatiivisuuden, luovuuden ja uudistumisen vahvistamiselle kaikilla alueilla. Elinkeinoraken-
teen uudistumisen myötä osaamisen laadulliset ja määrälliset vaatimukset muuttuvat no-
peasti. Tämän vuoksi on tärkeää vahvistaa yliopistojen, ammattikorkeakoulujen, lukioiden
ja ammatillisten oppilaitosten yhteistyötä alueidensa yritysten ja innovaatiotoiminnan kes-
keisten toimijoiden kanssa. Näin luodaan edellytyksiä alueellisten työmarkkinoiden pitkän
aikavälin osaamistarpeisiin vastaamiseen ja kaiken työvoiman työllistymiseen. Suurten kau-

punkiseutujen rooli innovaatioiden kasvualustoina ja kansallisen innovaatiostrategian ja erikoistuneiden palveluiden (mm. kulttuuri- ja koulutuspalvelut) toteuttajina on keskeinen.

Koulutuksen ennakoinnilla ohjataan koulutuksen ja tutkintojen rakenteita, sisältöjä sekä määrällistä tarjontaa vastaamaan työelämän ja yhteiskunnan muuttuvia tarpeita. Oppilaitosverkkoa sopeutetaan väestönkehitykseen ja ennakoitavissa olevaan työvoimatarpeeseen samalla kun koulutuksen saatavuus ja sivistyksellinen yhdenvertaisuus maan kaikissa osissa turvataan.

Perusopetuksen laatua kehittämällä varmistetaan kaikille mahdollisimman laaja yleissivistys, mahdollisuus oppimiseen sekä luovuuden, osaamisen ja erilaisten lahjakkuuksien kehittämiseen. Kuntien vastuuta perusopetuksen päättävien nuorten ohjauksesta vahvistetaan.

Vapaan sivistystyön aseman turvaamisella varmistetaan nuorten koulutuksellisia mahdollisuuksia ja estetään syrjäytymiskehitystä tilanteessa, jossa nuoret eivät ole muutoin päässeet jatkamaan peruskoulun jälkeisiin opintoihin.

Lukioiden rahoituspohjan uudistamisella ja etäopetusta hyödyntämällä turvataan ikäluokkien pienentyessä lukiokoulutuksen laatu ja alueellinen saavutettavuus. Toisen asteen ammatillisella koulutuksella tuotetaan korkeatasoista ammattiosaamista työelämän tarpeisiin. Ammatillisen koulutuksen riittävä tarjonta varmistetaan ja se kohdennetaan alueellisen tarpeen mukaan.

Ammattikorkeakoulujen rakenneuudistuksessa huomioidaan alueiden elinkeinoelämän tarpeet ja positiivisen aluekehityksen vahvistaminen. Erityisesti painotetaan työelämän tarvitsemaa korkeatasoista osaamista sekä tuotanto- ja palveluinnovaatioiden kehittämistä tukevien koulutus- ja kehittämispalvelujen tuottamista alueen elinkeinoelämälle. Tässä tulee toimia tiiviissä yhteistyössä myös toisen asteen ammatillisen koulutuksen kanssa.

Jokaisessa maakunnassa tulee toimia yksi tai useampi korkeakoulu. Korkeakoulujen nykyistä toimipisteverkkoa kootaan riittävän laajoiksi, laadukkaiksi ja innovatiivisiksi osaamis- ympäristöiksi. Korkeakoulujen strategista yhteistyötä alueensa muiden toimijoiden kanssa lisätään innovaatioympäristön kehittämisessä alueiden osaamisalat ja erikoistumistarpeet huomioiden.

Korkeakoulutuksen laadun parantamiseksi ja toisen asteen koulutuksen alueellisen kattavuuden turvaamiseksi edistetään oppilaitos- ja korkeakoulurajat ylittävää tilojen, tukipalvelujen ja opettajaresurssien yhteiskäyttöä. Kaikille opiskelijoille turvataan laadultaan tasavertainen koulutus ja opintoja tukevat palvelut opiskelupaikkakunnasta riippumatta.

Aikuiskoulutusorganisaatioiden rooli alueellisessa kehittämisessä on vahvistunut niiden työelämän kehittämis- ja palvelutehtävän myötä. Aikuiskoulutuksen avulla pyritään turvaamaan työvoiman saatavuus ja osaaminen, huolehtimaan koko aikuisväestön koulutus- ja sivistysmahdollisuuksista sekä vahvistamaan yhteiskunnan eheyttä ja tasa-arvoa.

Maahanmuuttajien kotoutumista, työllistymistä sekä aiemmin hankitun osaamisen uudistamista edistetään koulutuksen, kulttuurin ja liikunnan keinoin. Maahanmuuttajien kotouttamiseen liittyvän kielikoulutuksen tasoa parannetaan ja laajuutta lisätään niin, että koulutus antaa todelliset valmiudet osallistua mm. maahanmuuttajien ammatilliseen koulutukseen valmistavaan koulutukseen. Maahanmuuttajien keskipitkän ja pitkän aikavälin työvoima- ja koulutustarpeista laaditaan tarkempia valtakunnallisia ja alueellisia tavoitteita.

Etenkin metropolialueella kiinnitetään erityistä huomiota segregaaation ja kaupunkiköyhyyden estämiseen, koulutus- ja työllisyyspolitiikan vahvistamiseen, nuoriso- ja pitkäaikais-työttömyyden hoitamiseen sekä uusien, mm. kulttuuripoliittisten toimintamallien kehittämiseen maahanmuuttajataustaisen väestön kotouttamisen ja työllistämisen edistämiseksi. Metropolialue on suurin kulttuurilaitosten, yleensä kulttuuripalvelutuotannon, alan yritysten ja taiteilijoiden keskittymä. Ulkomailta Suomeen suuntautuvasta matkailusta pääosa

kohdistuu pääkaupunkiseudulle. Lähtökohtana on edistää metropolialueen kehitystä kansainvälisenä luovien alojen ja kulttuurin keskittymänä ja innovatiivisena kulttuuripalvelujen kehittäjänä ja tarjoajana sekä kansainvälisesti vetovoimaisena matkailukohteena.

Monipuolisilla kirjasto-, kulttuuri- ja liikuntapalveluilla lisätään väestön hyvinvointia työssä jaksamisen, osallisuuden ja hyvän elämän edistämiseksi sekä sosiaalisen ja tiedollisen syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Alueiden elinvoimainen kulttuuriympäristö ja -perintö lisäävät yhteisöllisyyttä, toimivat palvelut vahvistavat alueen identiteettiä, houkuttelevat asukkaita ja matkailijoita sekä vahvistavat elinkeinotoimintaa.

Kulttuuritoimintojen mahdollisimman laajaa alueellista kattavuutta, luovien alojen toimintaedellytyksiä sekä kulttuuriviennin kehittymistä edistetään hallinnonalojen yhteistyönä mm. tuote- ja palvelukehityshankkeilla. Kulttuuri- ja liikunta-alan palvelujen, luovien alojen kehittämistoimien ja suurtaapahtumien vaikutusta alueiden kilpailukykyyn ja elinvoimaan vahvistetaan.

Museoilla on tärkeä rooli maankäytön suunnittelussa ja kaavoituksessa kulttuuriympäristön asiantuntijoina. Niillä tulee yhdessä Museoviraston kanssa olla riittävät voimavarat tämän asiantuntijatehtävän hoitamiseksi ja palveluiden tasapuolisen saatavuuden takaamiseksi, jotta alueellinen kehittäminen ja sen suunnitteluprosessit eivät hidastu. Painopisteen tulee olla ennakkoivassa osallistumisessa suunnitteluun kulttuuriympäristön suojelutavoitteiden toteuttamiseksi.

Matkailun kehittämisessä alueilla erikoistutaan niiden ominaispiirteitä hyödyntäviin matkailupalveluihin. Vahvuuksina ovat luonto ja siihen liittyvät aktiviteetit, suomalainen kulttuuri ja elämäntavat sekä ainutlaatuinen asema Venäjän naapurina. Erityistä huomiota kiinnitetään keskittymien ja verkostojen vahvistamiseen, yritysten kasvun ja kehittymisen vauhdittamiseen sekä matkailualueiden infrastruktuurin parantamiseen. Harvaan asuttujen maaseutualueiden elinvoima perustuu luonnon kanssa vuorovaikutuksessa elämiseen, hoidettuun kulttuuriympäristöön ja pieniin paikallisyhteisöihin.

Liikuntapolitiikan päämääränä on liikunnan edistäminen. Tavoitteena on turvata tasarvoiset ja yhdenvertaiset liikuntapalvelut eri puolilla Suomea. Liikunnan merkitys on kiistaton, se tuottaa mielihyvää ja tarjoaa elämänsisältöjä. Liikunta vahvistaa hyvinvointia ja terveyttä ja sillä on yhteydet kansantalouteen mm. työurien pidentämisen kannalta. Yleisten edellytysten luomisesta vastaa julkinen sektori. Liikunnan järjestämisestä vastaavat pääasiassa liikuntajärjestöt ja paikallisella tasolla urheiluseurat. Seuratoiminnan ja liikuntapalvelujen saavutettavuuden turvaaminen koko maassa vaatii osaamisen ja tietopohjan vahvistamista sekä eri toimijoiden yhteistyön lisäämistä liikunnan edistämiseksi. Liikunta-alan yrittäjyys huomioidaan osana luovien alojen yrittäjyyden edistämistä. Etenkin urheilun ja liikunnan suurtaapahtumat tulevat lisäämään liikuntamatkailua ja ne voivat luoda merkittäviä vaikutuksia eri alueiden kehitysedellytyksiin.

Sosiaalisen syrjäytymisen ehkäiseminen on keskeinen haaste alueiden kehittämisessä sekä kaupungeissa että harvaan asutulla maaseudulla. Syrjäytymisen ja huono-osaisuuden parasta torjuntaa on ennalta ehkäisevä toiminta. Palvelujen vaikuttavuuden lisäämiseksi suunnataan enemmän resursseja alueellisesti ja palvelujärjestelmän nivelkohtiin. Erityisesti lasten ja nuorten hyvinvointia voidaan parantaa puuttumalla ongelmiin nopeasti.

Nuorten työttömyys vaihtelee taloustilanteen mukaan voimakkaammin kuin muun väestön. Työttömyyden negatiivisten vaikutusten katsotaan olevan erityisen haitallisia juuri nuorten kohdalla. Alueiden uusiutumisen vahvistamiseksi huolehditaan nuorten työllistymisestä, yhteiskuntaan kuulumisesta ja syrjäytymisen ehkäisemisestä. Vuoden 2013 alusta lukien toteutetaan yhteiskuntatakuu niin, että jokaiselle alle 25-vuotiaalle nuorelle ja alle 30-vuotiaalle vastavalmistuneelle tarjotaan työ-, harjoittelu-, opiskelu-, työpaja- tai kuntou-

tuspaikka viimeistään kolmen kuukauden kuluessa työttömäksi joutumisesta. Yhteiskuntatutkimukseen toteutumista tuetaan alueellisella yhteistyöllä. Lisäksi kuntien vastuuta perusopetuksen päättävien nuorten ohjauksesta vahvistetaan. Jotta tämä olisi mahdollista, sähköiset seurantajärjestelmät tulee saada toimiviksi. Etsivää nuorisotyötä ja nuorten työpajatoimintaa edistetään ja toimintaa kehitetään koko maan kattavaksi.

Julkisen hallinnon ja julkisten palvelujen saatavuus turvataan kaikilla seuduilla kehittämällä yhteispalvelupisteiden verkostoa ja laajentamalla niiden palveluvalikoimaa sekä hyödyntämällä teknologisia ratkaisuja. Harvaan asuttujen alueiden kauppapalveluita turvataan kehittämällä uusia tapoja palvelujen tuottamiseen. Kulttuuri-, taidekasvatus- ja liikuntapalvelujen tarjoamiseksi kehitetään uusia palvelumuotoja ja -konsepteja.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, ympäristöterveyshaittojen ehkäiseminen sekä eriarvoisuuden vähentäminen otetaan huomioon kaikessa yhteiskunnallisessa päätöksenteossa ja sisällytetään kaikkien hallinnonalojen ja ministeriöiden toimintaan. Tavoitteena on tehdä sellaisia päätöksiä, joiden avulla tuetaan ihmisten terveyttä ja elämänlaatua parantavia valintoja.

Elinvoimainen kulttuuriympäristö ja -perintö lisäävät yhteisöllisyyttä, vahvistavat alueen identiteettiä sekä houkuttelevat asukkaita ja matkailijoita. Harvaan asuttujen maaseutualueiden elinvoima perustuu luonnon kanssa vuorovaikutuksessa elämiseen, hoidettuun kulttuuriympäristöön ja pieniin paikallisyhteisöihin.

EU:n rakennerahastot aluekehittämisen resurssina

Hallitus tehostaa EU-rahastojen tarjoamien mahdollisuuksien hyödyntämistä kotimaassa. Euroopan aluekehitysrahaston ja Euroopan sosiaalirahaston varojen jaolle asetetaan nykyistä selkeämmät tavoitteet. Hallitusohjelman mukaan Suomi on aktiivinen ja aloitteellinen Euroopan unionin jäsen. Eurooppa 2020 -strategian dynaamiset painotukset huomioidaan rakennerahastotoiminnassa ja siirretään painopistettä kohti kasvua, työllisyyttä, osaamista ja innovaatioita sekä sosiaalista oikeudenmukaisuutta ja ympäristön tilaa edistäviä toimenpiteitä. Painopisteenä ovat älykäs kasvu, hyvinvoinnin edistäminen ja sosiaalisen syrjäytymisen ehkäiseminen sekä ympäristön kestävä kehitys.

Kaudella 2014–2020 painotetaan hallitusohjelman mukaan rakennerahastotoiminnan pysyvää elinkeinopoliittista vaikuttavuutta, kasvu- ja työllisyysvaikutuksia ja alueiden elinkeinorakenteen ja toimintaedellytysten kestäväää kehittämistä. Suomen kansallisissa EU-ohjelmissa painotetaan aikaisempaa enemmän kaupunkiseutujen kehittämistä. Euroopan aluekehitysrahaston hankerahoitusta on syytä kohdentaa seuraavalla ohjelmakaudella entistä voimakkaammin uusien elinkeinojen aikaansaamiseen, työllisyyden parantamiseen, kasvuhakuiseen yritystoimintaan ja päästöjen vähentämiseen. Euroopan sosiaalirahaston painopisteet ovat vaikeimmassa työmarkkina-asemassa olevien työllistäminen, työvoiman osaamisen kehittäminen sekä maahanmuuttajien työllistymisen ja kotoutumisen edistäminen.

Kansallisen ja EU:n alue- ja rakennepoliitiikan sekä kansallisen ja EU:n maaseutupoliitiikan toteuttaminen integroidaan tehokkaaksi tulokselliseksi kokonaisuudeksi uuden rakennerahastokauden ohjelmatyön viimeistelyyn mennessä. Näin varmistetaan, että kansalliset ja EU:n alue- ja rakennerahastovarot vaikuttavat samansuuntaisesti.

Opetus- ja kulttuuriministeriö painottaa alue- ja rakennerahastopoliitiikan tiivistä yhteyttä Eurooppa 2020 -strategian tavoitteisiin, hallitusohjelmaan sekä opetus- ja kulttuuriministeriön strategiaan kehittämislinjauksiin. Ministeriön näkemyksen mukaan EU:n rakennerahastovaroja nykyisellä ja tulevalla 2014–2020 -ohjelmakaudella tulee käyttää ensisijaisesti valtakunnallisesti koordinoituihin ja ohjattuihin kehittämisohjelmiin ministeriön

edustamin keskeisin sisältöpainopistein. Näin toimivaltainen ministeriö voisi tukea rahastojen avulla sellaista kehitystä, jota Eurooppa 2020 -strategian ja hallitusohjelman tavoitteiden saavuttaminen ja rakennemuutokset koko maassa edellyttävät.

2.7 Veikkausvoittovarot

Turvataan kansallinen yksinoikeuteen perustuva rahapelijärjestelmä. Hallitusohjelmakirjauksen mukaisesti raha-arpa-, veikkaus- ja vedonlyöntipelien tuotto käytetään edelleen arpajaislain nojalla taiteen, tieteen, liikunnan ja nuorisotyön edistämiseen.

Veikkausvoittovarot muodostavat keskeisen rahoituslähteen erityisesti kulttuurin, liikunnan ja nuorisopolitiikan toimialoilla. Veikkausvoittovaroja katetaan kulttuurissa noin 50 %, liikunnassa noin 98 % ja nuorisopolitiikassa noin 75 % toimialan valtionrahoituksesta. Arpajaislain mukaan Veikkaus Oy:n asianomaisen tilikauden voittoa sekä voittovaroista myönnettyistä lainoista kertyviä kuoletuksia ja korkoja vastaavaksi arvioitu määräraha otetaan vuosittain valtion talousarvioon. Toiminta- ja taloussuunnitelmassa veikkausvoittovarot käsitellään kehyksen ulkopuolisina erinä kuten aikaisemminkin. Suunnitelmassa noudatetaan edunsaajien tuloutuksen osalta raha-arpajaisten sekä veikkaus- ja vedonlyöntipelien tuoton käyttämisestä annettua lakia (1054/2001, muut. 1191/2005), ns. jakosuhdelakia.

Suunnitelmassa Veikkaus Oy:n varsinaisen tuloutuksen vuosittaiseksi kasvuksi on arvioitu 1,0 % vuoden 2012 talousarvioesityksen tason pohjalta (520,4 milj. euroa). Suunnitelmassa on lisäksi otettu huomioon Veikkaus Oy:n jakamattomien voittovarojen tulouttaminen. Jakamattomien voittovarojen (rahaston) enimmäiskoko nostetaan enintään 200 milj. euroon. Vuoden 2016 osalta jakamattomien voittovarojen mahdollinen tuloutettava osuus määräytyy Veikkaus Oy:n vuoden 2011 tilinpäätöksen seurauksena, mitä tässä laskelmassa ei ole otettu huomioon.

Milj. euroa	2012	2013	2014	2015	2016
Arvio Veikkaus Oy:n tuotosta	503,7	507,5	516,2	533,4	541,4
Jakamattomien voittovarojen tulouttaminen	16,7	18,1	14,6	2,7	0
Yhteensä	520,4	525,6	530,8	536,1	541,4

Tuloutuksen määrän jakamisessa on käytetty jakosuhdelain 1 §:n mukaisia prosenttiosuuksia (tiede 17,5 %, taide 38,5 %, liikunta 25 %, nuorisotyö 9 % sekä erikseen päätettäväksi 10 %). Eriksen päätettävä osuus on jaettu edunsaajille laskelmassa perusprosenttien mukaisessa suhteessa. Ottaen huomioon em. laskentaoletukset, saadaan veikkausvoittovarojen edunsaajien osuuksiksi seuraavat määrärahat vuosille 2013–2016:

Milj. euroa	2012	2013	2014	2015	2016
Tiede	100,3	102,2	103,2	104,2	105,3
Taide	222,6	224,8	227,1	229,3	231,6
Liikunta	144,5	146,0	147,4	148,9	150,4
Nuorisotyö	52,1	52,6	53,1	53,6	54,1
Yhteensä	520,4	525,6	530,8	536,1	541,4

Hallitusohjelmaan kirjattu Helsingin Olympiastadionin vuonna 2012 aloitettavan peruskorjauksen valtion rahoitusosuus suunnitellaan rahoitettavaksi Veikkauksen jakamattomien voittovarojen rahastosta vuosina 2013–2015.

2.8 Suunnitelmaan sisältyviä hankkeita

Opetushallitus

Perussuunnitelma

Arviointikeskuksen siirron vaikutuksia ei suunnitelmassa ole otettu huomioon.

Kehysehdotukset

- Opiskelijavalintapalvelujärjestelmien uudistaminen ja käytön laajentaminen lisäävät järjestelmien ylläpitomenoja.
- Sähköisen asianhallintajärjestelmä SALAMA otetaan käyttöön v. 2012 ja siitä aiheutuu ylläpitomenoja vuodesta 2012 alkaen.
- Uusien sähköiseen toimintamalliin (SALAMA) siirrettävien prosessien kehittäminen vuosina 2012–2015.
- Sähköisen asianhallinnan edellyttämän lomakejärjestelmän ylläpito.

Koulutuksen ja korkeakoulujen arviointi sekä opiskelijoiden oikeusturvalautakunta

Koulutuksen arviointineuvoston, Korkeakoulujen arviointineuvoston ja Opetushallituksen arviointia koskevat toiminnot yhdistetään ja perustetaan Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Arviointikeskus aloittaa toimintansa 1.1.2014.

Kansainvälisen liikkuvuuden ja yhteistyön keskus CIMO

EU:n uudet kulttuurin, koulutuksen ja nuorison ohjelmat alkavat vuoden 2014 alusta. CIMO valmistautuu hoitamaan kaikki toimialalle sijoittuvat ohjelmat. Uudet ohjelmat yhdistävät vanhoja ohjelmia kahdeksi suuremmaksi kokonaisuudeksi, joiden budjetit kasvavat merkittävästi.

Kehysehdotus

- Perustetaan hallitusohjelmaan liittyvä uusi, useammalle toiminnan alueelle kohdistuva kansainvälinen liikkuvuus- ja yhteistyöohjelma, joka tukee kunnista ja maakunnista käynnistyvää nuorten aktivoimista edistävää sekä eriarvoistumista ehkäisevää kansainvälistymiseen tähtäävää toimintaa.

Muut kansainväliset hankkeet

Kehysehdotus

- Suomi järjestää vuonna 2013 Euroopan neuvoston opetusministerikonferenssin yhteistyössä Euroopan neuvoston sihteeristön ja Euroopan neuvoston uudistetun koulutuksen johtokomitean (CDPPE) kanssa.

3 Koulutus- ja tiedepolitiikka

3.1 Kehittämisen painopisteet

Tavoitteena on nostaa suomalaiset maailman osaavimmaksi kansaksi vuoteen 2020 mennessä. Tavoitteena on, että Suomi sijoittuu tuolloin OECD-maiden kärkijoukkoon keskeisissä nuorten ja aikuisten osaamisvertailuissa, koulupudokkaiden vähydessä sekä nuorten ja työikäisten korkea-asteen koulutuksen suorittaneiden väestöosuudessa. Sukupuolten välisiä eroja osaamistuloksissa, koulutukseen osallistumisessa ja koulutuksen suorittamisessa kavennetaan ja koulutuksen periytyvyyttä vähennetään.

Koulutuksellinen tasa-arvo muodostaa perustan suomalaiselle hyvinvoinnille. Koulutuksellisen tasa-arvon toteutumisen kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että jo varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa pystytään varmistamaan hyvät oppimisen edellytykset kaikille sekä tukemaan monipuolisin toimin eri syistä tukea tarvitsevia ja syrjäytymisvaarassa olevia lapsia ja nuoria. Koulutuksellisia eroja tulee vähentää ja koulutuksen periytyvyyttä tulee ehkäistä myös kaikessa perusopetuksen jälkeisessä koulutuksessa. Aliedustettujen ryhmien koulutukseen osallistuminen edellyttää erityisiä tukitoimia.

Vakaa ja terveellä pohjalla oleva julkinen talous takaa kestävästä hyvinvoinnista. Julkisen talouden kestävyys kannalta on välttämätöntä, että mahdollisimman moni työikäinen on työssä ja valtion velkaantuminen käännetään laskuun. Koulutus- ja tutkimuspolitiikan keinoina julkisen talouden vakauttamisessa ovat erityisesti työurien pidentämiseen liittyvät toimet ja koulutusjärjestelmän rakenteiden ja tehokkuuden parantamiseen tähtäävät toimet sekä koulutustarjonnan suuntaaminen. Myös rahoituspohjan laajentamista on syytä selvittää. Taloudellisen kasvun edellytysten parantamiseksi kohdennetaan lisäinvestointeja tutkimusinfrastruktuureihin.

Keskeisenä tavoitteena on vahvistaa suomalaisen osaamisen kilpailukykyä. Työikäisen väestön vähetessä ja nuorisoikäluokkien pienetessä haasteena on turvata korkea osaamistaso ja työvoiman riittävyys aloittain ja alueittain. Koulutuksen sisältöjä ajantasaistetaan ja oppilaitosten ja korkeakoulujen toiminnan laatua, tehokkuutta ja vaikuttavuutta parannetaan. Ikäluokkien pieneneminen mahdollistaa koulutusmäärien hallitun vähentämisen. Tutkimuksen tasoa nostetaan ja tutkimusedellytykset turvataan. Opintotukea kehitetään koulutuspoliittisten tavoitteiden pohjalta. Tavoitteena on riittävä ja kannustava opintotuki, jolla edistetään suunnitelmallista opiskelua ja opintoaikojen lyhenemistä.

Koulutuspolitiikka rakentuu elinikäisen oppimisen periaatteelle. Oppimisvalmiudet kehittyvät jo hyvin varhaisessa vaiheessa esi- ja perusopetuksessa, joihin panostamalla ehkäistään myöhempää syrjäytymiskehitystä. Alati muuttuvassa yhteiskunnassa oppimisvalmiuksien hyvä kehittyminen on ensiarvoisen tärkeää.

Elinikäisen oppimisen politiikkaan kuuluu, että siirtymät asteelta toiselle ja koulutuksesta työelämään ovat mahdollisimman joustavia. Oppiminen ei pääty nuorena hankittuun tutkintoon, vaan jatkuu koko aikuisiän. Kaikessa koulutuksessa kiinnitetään huomiota opitun tunnistamiseen ja tunnustamiseen siten, että aikaisemmassa koulutuksessa ja muualla opittu voidaan mahdollisimman täysimääräisesti hyväksyä osaksi opintoja.

Kaikki tasot kattavalla aikuiskoulutusjärjestelmällä luodaan edellytyksiä vastata muuttuvan työelämän osaamisvaatimuksiin ja tarjotaan laadukkaita sivistyspalveluita. Aikuisille tarjotaan heidän tarpeisiinsa vastaavaa ja heitä varten räätälöityä koulutusta yleissivistävänä koulutuksena, ammatillisena koulutuksen ja korkea-asteen koulutuksena.

Seurannan indikaattorit

Väestön koulutustasoa nostetaan

Tavoitteena on, että

- perusasteen jälkeisen tutkinnon suorittaneiden osuus 25–64 -vuotiaista on 84,9 prosenttia vuonna 2016
- ammatillisen tai korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus 25–64 -vuotiaista on 80,3 prosenttia vuonna 2016
- korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuus 25–64 -vuotiaista on 27,2 prosenttia vuonna 2016.

Väestön koulutustaso, 25–64 -vuotiaat

	2009	2010 arvio	2011 arvio	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio	2016 arvio
Perusasteen jälkeisen tutkinnon suorittaneiden osuus	79,5	80,3	81,0	81,8	82,6	83,4	84,1	84,9
Ammatillisen tai korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus	73,9	74,8	75,7	76,7	77,6	78,5	79,4	80,3
Korkeakoulututkinnon suorittaneiden osuus	22,3	23,0	23,7	24,4	25,1	25,8	26,5	27,2

Tasa-arvoiset koulutusmahdollisuudet

Tavoitteena on, että

- sukupuolten väliset koulutustasoerot kaventuvat kaikilla koulutusasteilla
- sosiaalisen ja etnisen taustan vaikutus koulumenestykseen ja koulutukseen osallistumiseen pienenee
- alueiden väliset erot koulutuksen saatavuudessa pienenevät.

30-vuotiaiden koulutustaso

	2009	2010 arvio	2011 arvio	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio	2016 arvio
Perusasteen jälkeinen koulutus								
Miehistä	82,0	83,1	84,2	85,4	86,5	87,6	88,8	89,9
Naisista	89,5	90,1	90,8	91,4	92,1	92,7	93,3	94,0
Ammatillisen tai korkea-asteen tutkinnon suorittaneet								
Miehistä	70,5	72,1	73,8	75,4	77,1	78,7	80,3	82,0
Naisista	81,7	82,6	83,5	84,4	85,3	86,2	87,1	88,0
Korkeakoulututkinnon suorittaneet								
Miehistä	30,7	31,0	31,3	31,6	31,9	32,2	32,5	32,8
Naisista	48,0	48,1	48,2	48,3	48,4	48,5	48,6	48,7

Ammatillisen peruskoulutuksen saatavuus suhteessa 16–19 -vuotiaiden keskimääräiseen ikäluokkaan

	Ikäluokkasuhde	
	2009	2016 arvio
Suurempialue	67,9	79,0
Lounaisrannikko	75,4	81,4
Väli-Suomi	77,4	81,4
Itä-Suomi	79,8	83,5
Pohjanmaa	82,7	83,7
Pohjois-Suomi	81,8	84,1
Yhteensä	75,3	81,4

Aikuiskoulutus kehittyy

Tavoitteena on, että

- vuonna 2016 18–64 -vuotiaista aikuisista vähintään 60 prosenttia on osallistunut aikuiskoulutukseen viimeisen 12 kuukauden aikana.
- Vuonna 2016 25–64 -vuotiaista 27 prosenttia on osallistunut aikuiskoulutukseen tiedusteluhetkeä edeltäneen neljän viikon aikana
- Osaamisen tunnustaminen tehostuu ja näyttötutkintojen ja niiden osien suorittaminen on korkealla tasolla; tutkinnon suorittaneita vuonna 2009 oli 26 800.

Koulutuksen ja tutkimuksen laatu

Tavoitteena on, että

- perusopetuksen oppimistulokset säilyvät korkeatasoisina ja erot kapenevat koulujen ja yksilöiden välillä
- suurten opetusryhmien määrä perusopetuksessa vähenee
- tutkimuksen laatu ja vaikuttavuus vahvistuu.

Korkeakoulujen toiminnan tuloksellisuus ja opiskelijoiden liikkuvuus

	2008	2009	2010	2011 arvio	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio	2016 arvio
Tutkinnot / opettajat (AMK)	3,46	3,29	3,37	3,37	3,40	3,43	3,46	3,48	3,50
Ylemmät kk-tutk/ opetus- ja tutk. henk (YO)	1,64	0,77	0,88	0,90	0,92	0,94	0,96	0,98	1,00
Tohtorin tutkinnot/ prof (YO)	0,67	0,72	0,57	0,57	0,57	0,57	0,57	0,57	0,57
Lukuvuodessa vähintään 55 opintopistettä suorittaneiden osuus opiskelijoista (YO)	24,7%	23,0%	23,5%	24,0%	25,0%	26,0%	27,0%	28,0%	30,0%
Julkaisut / päätoimiset opettajat ja t&k-henkilöstö (AMK)	0,49	0,46	0,45	0,48	0,50	0,52	0,55	0,57	0,60
Tieteelliset julkaisut / opetus- ja tutkimushtv:t (YO)	1,89	1,88	1,77	1,82	2,87	1,92	1,97	2,05	2,10
Ulkomaiset tutkinto-opiskelijat (YO)	6 195	6 984	7 800	8 200	8 950	9 500	10 000	10 000	10 000
Ulkomaiset tutkinto-opiskelijat (AMK)	6 294	6 962	7 700	7 900	8 220	8 500	9 000	9 000	9 000

Tutkimuksen laatu ja vaikuttavuus

	2008	2009	2010	2011 arvio	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio	2016 arvio
T & k-menojen BKT-osuus (%)	3,72	3,92	3,87	3,70	3,70	3,70	3,70	3,70	3,70
Tutkimustyövuodet työllisistä (%)	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4	2,4
Tieteelliset julkaisut/miljoona as (kpl)	1 900	1 900	1 900	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000
(Web of Science)									

Työvoiman osaamisen varmistaminen ja osaavan työvoiman saatavuus

Tavoitteena on, että

- koulutustakuu toteutuu ja tutkinnon suorittaneiden työllisyys paranee
- koulutuksen läpäisy paranee
- korkeakoulututkinnon suorittamisikä laskee.

Perusopetuksen päättäneiden välitön sijoittuminen koulutukseen (%)¹

	2007	2008	2009	2010	2011 arvio	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio	2016 arvio
Ammatilliseen koulutukseen sijoittuneet yhteensä	42,9	44,3	44,0	43,8	44,1	44,0	45,0	45,5	45,5	45,5
• perustutkintoon johtava koulutus	40,7	41,9	41,2	40,7	41,0	41,0	42,0	42,5	42,5	42,5
• valmistavat koulutukset ²	2,2	2,4	2,8	3,1	3,1	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
Lukiokoulutukseen sijoittuneet	50,8	50,6	50,2	50,4	51,2	52,0	52,0	52,0	52,0	52,0
Perusopetuksen lisäopetukseen sijoittuneet yhteensä ³	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5	2,5
• peruskouluissa	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0
• kansanopistoissa	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
<i>Tutkintoon johtavat koulutukset yhteensä</i>	<i>91,5</i>	<i>92,5</i>	<i>91,4</i>	<i>91,1</i>	<i>92,2</i>	<i>93,0</i>	<i>94,0</i>	<i>94,5</i>	<i>94,5</i>	<i>94,5</i>
<i>Lisäopetus ja valmistavat koulutukset yhteensä</i>	<i>4,7</i>	<i>4,9</i>	<i>5,3</i>	<i>5,6</i>	<i>5,6</i>	<i>5,5</i>	<i>5,5</i>	<i>5,5</i>	<i>5,5</i>	<i>5,5</i>
Yhteensä	96,2	97,4	96,7	96,7	97,8	98,5	99,5	100,0	100,0	100,0

Tutkinnon suorittaneiden työllistyminen ja jatko-opintoihin sijoittuminen (%)⁴

	2007	2008	2009	2010 arvio	2011 arvio	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio	2016 arvio
<i>Ylioppilastutkinto</i>										
työllistyneet (ei opiskelevat)	19,0	19,0	17,7	17,0	16,0	15,0	14,0	13,0	13,0	12,0
jatko-opintoihin siirtyneet (työllisinä)	25,8	27,1	24,3	24,0	23,0	22,0	21,0	20,0	20,0	20,0
jatko-opintoihin siirtyneet (ei työllisinä)	37,1	36,1	38,4	42,0	45,0	47,0	49,0	53,0	53,0	54,0
<i>Ammatillinen perustutkinto (opetussuunnitelmaperusteinen)</i>										
työllistyneet	66,7	65,0	57,2	57,0	57,5	58,0	59,0	60,5	62,0	64,0
jatko-opintoihin siirtyneet	8,9	8,7	10,3	10,5	10,5	10,0	9,5	9,5	9,0	9,0
<i>Ammatillinen perustutkinto (näyttötutkinto)</i>										
työllistyneet	83,2	82,1	78,0	78,5	79,0	79,5	80,0	81,0	82,0	83,5
jatko-opintoihin siirtyneet	2,7	3,0	3,6	3,0	3,0	2,5	2,5	2,5	2,5	2,0
<i>Ammattitutkinto</i>										
työllistyneet	85,4	85,0	81,8	84,5	85,0	85,5	86,0	86,5	87,0	87,0
jatko-opintoihin siirtyneet	2,5	2,8	3,5	3,0	2,5	2,5	2,5	2,0	2,0	2,0
<i>Erikoisammattitutkinto</i>										
työllistyneet	96,1	96,4	95,1	95,5	96,0	96,5	97,0	97,0	97,0	97,5
jatko-opintoihin siirtyneet	0,7	0,5	0,9	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
<i>Ammattikorkeakoulututkinto, nuorten koulutus</i>										
työllistyneet	86,2	87,2	84,0	85,0	86,0	87,0	88,0	88,0	88,0	88,0
jatko-opintoihin siirtyneet	3,8	3,3	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0	4,0
<i>Ammattikorkeakoulututkinto, aikuiskoulutus</i>										
työllistyneet	91,5	92,5	91,0	92,0	92,0	92,0	92,0	92,0	92,0	92,0
jatko-opintoihin siirtyneet	1,3	1,2	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4
<i>Ylempi korkeakoulututkinto</i>										
työllistyneet	85,0	85,6	84,3	85,0	85,5	86,0	86,0	86,5	86,5	86,5
jatko-opintoihin siirtyneet	4,5	3,8	3,0	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5	4,5
<i>Tohtorintutkinto</i>										
työllistyneet	79,4	80,6	81,1	82,0	83,0	84,0	85,0	85,0	85,0	85,0
maasta muuttaneet	9,5	8,2	9,0	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0	8,0

1 Lähde: Tilastokeskus (ammattilliseen perustutkintoon johtavaan koulutukseen ja lukiokoulutukseen sijoittuneet).

2 Lähde: valtionosuusjärjestelmän tilastot (myös vuoden 2011 luku on toteumatieto).

3 Luvut ovat TK:n (peruskoulujen yhteydessä järjestettävä lisäopetus) ja valtionosuustilaston (kansanopistojen järjestämä lisäopetus) oppilasmäärien perusteella tehtyjä arvioita.

4 Lähde: Tilastokeskuksen työssäkäyntirekisteri. Kuvaa tarkasteluvuotta edeltävänä vuonna tutkinnon suorittaneiden työllistymisen ja jatko-opintoihin sijoittumisen tarkasteluvuoden lopussa. Työlliset opiskelijat lasketaan työllisiin, pl. ylioppilaissa, jossa ne on eroteltu omaksi kohdaksi.

Korkeakoulututkinnon suorittaneiden keski-ikä (mediaani)⁵

	2008	2009	2010 arvio	2011 arvio	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio	2016 arvio
Ammattikorkeakoulututkinto	25,1	..	24,8	24,6	24,5	24,5	24,5	24,5	24,4
Ylempi korkeakoulututkinto	28,6	27,3	27,0	26,8	26,7	26,7	26,7	26,7	26,6

Tavoiteajassa valmistuneet⁶

Tavoiteajan kuluessa valmistuneiden osuus (%) aloittaneista

	2007	2008	2009	2010 arvio	2011 arvio	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio	2016 arvio
Lukiokoulutus (3 vuotta)	86,2	86,2	89,4	89,5	89,5	89,5	89,5	89,5	89,5	89,5
Ammatillinen perustutkinto (3 vuotta)	58,3	58,1	59,0	60,5	62,5	63,0	64,0	65,0	66,0	66,0
Ammattikorkeakoulututkinto (5 vuotta)	59,8	59,8	59,9	64,0	66,0	67,0	69,0	70,0	70,0	70,0
Alempi ja ylempi korkeakoulututkinto (7 vuotta)	49,2	55,8	51,4	60,0	64,0	66,0	69,0	70,0	70,0	70,0

Koulutuksen läpäisy⁷

Läpäisyn odotusarvo

Tutkinnon suorittaneiden osuus (%) tutkinnon suorittaneiden ja keskeyttäneiden yhteismäärästä lukuvuoden aikana

	2007	2008	2009 ⁸ arvio	2010 arvio	2011 arvio	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio	2016 arvio
Lukio ylioppilastutkinto	88,1	87,2	88,3	88,3	88,4	88,5	88,6	88,6	88,7	88,7
Ammatillinen peruskoulutus ⁹ amm. perustutkinnon suorittaneet	70,5	71,3	71,8	72,7	73,7	74,6	75,5	76,0	76,5	76,5
Ammattikorkea- koulututkintoihin johtava koulutus amk-tutkinnon tai ylempään amk-tutkinnon suorittaneet	64,7	65,9	66,0	67,0	67,0	67,0	68,0	68,5	69,0	70,0
Yliopistoissa alempaan tai ylempään korkeakoulututkintoon johtava koulutus Tavoitetutkinnon ¹⁰ suorittaneet	63,1	71,7 ¹¹	44,0 ¹¹	65,0	65,0	66,0	67,0	68,0	69,0	70,0

5 Lähde: Tilastokeskus. Ammattikorkeakoulujen osalta nuorten koulutus

6 Lähde: Tilastokeskus. Mukana vain opetushallinnon alainen koulutus. Ei sisällä näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon valmistavaa koulutusta, oppisopimuskoulutusta eikä ammatillisissa erityisoppilaitoksissa järjestettävää koulutusta. Tarkoittaa alemmissa ja ylemissä korkeakoulututkinnoissa tavoitetutkinnon suorittaneiden osuutta, ylin tutkinto, johon uusi opiskelija on saanut tutkinnon suorittamisoikeuden.

7 Lähde: Tilastokeskus. Mukana vain opetushallinnon alainen koulutus.

8 Lukiokoulutuksen ja ammatillisen peruskoulutuksen tiedot ovat arvioita.

9 Ei sisällä näyttötutkintona suoritettavaan ammatilliseen perustutkintoon valmistavaa koulutusta, oppisopimuskoulutusta eikä ammatillisissa erityisoppilaitoksissa järjestettävää koulutusta.

10 Tavoitetutkinnolla tarkoitetaan ylintä tutkintoa, johon uusi opiskelija on saanut tutkinnonsuorittamisoikeuden

11 Kyseessä tutkintorakenteen uudistuksesta johtunut poikkeusvuosi.

3.2 Yleissivistävä koulutus

3.2.1 Tavoitteet

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

- Yleissivistävän koulutuksen lähtökohtana on taata jokaiselle oppilaalle ja opiskelijalle syntyperän, taustan ja varallisuuden rajoittamatta, yhtäläiset mahdollisuudet ja oikeudet sivistykseen, laadukkaaseen maksuttomaan koulutukseen sekä täysivaltaisen kansalaisuuden edellytyksiin. Palveluiden on oltava tasa-arvoisesti ja tasalaatuisesti kaikkien saatavilla.
- Varhaiskasvatus rakentuu hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuudesta ja sen perustana on monitieteiseen tietoon ja tutkimukseen sekä pedagogisten menetelmien hallintaan perustuva tietämys lasten kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta. Yhteiskunnan järjestämissä varhaiskasvatuksen palveluissa yhdistyy lapsen oikeus varhaiskasvatukseen ja vanhempien oikeus saada lapselleen päivähoitopaikka. Varhaiskasvatuksen merkitys on tärkeä sosiaalisuuteen kasvattajana ja sosiaalisten lähtökohtien tasoittajana.
- Kaikilla lapsilla on ollut oikeus esiopetukseen 1.8.2001 alkaen. Esiopetuksen tarkoituksena on varmistaa laadukas kasvatuksen ja opetuksen jatkumo perusopetukseen kaikille lapsille. Haasteena on harvaan asuttujen seutujen lasten sekä eräiden aliedustettujen lapsiryhmien, kuten maahanmuuttajataustaisten lasten esiopetukseen osallistuminen.
- Perusopetuksen tavoitteena on tukea oppilaiden kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen sekä antaa heille elämässä tarpeellisia tietoja ja taitoja. Opetuksen tulee edistää sivistystä ja tasa-arvoisuutta yhteiskunnassa sekä oppilaiden edellytyksiä osallistua koulutukseen ja muutoin kehittää itseään elämänsä aikana. Opetuksen tavoitteena on lisäksi turvata yhdenvertaisuus koulutuksessa koko maan alueella.
- Tavoitteena on nostaa suomalaiset maailman osaavimmaksi kansaksi vuoteen 2020 mennessä. Lähtökohtana on, että Suomi sijoittuu OECD-maiden kärkijoukkoon keskeisissä nuorten osaamisvertailuissa ja koulupudokkaiden vähyydessä vuoteen 2020 mennessä. Sukupuolten välisiä eroja osaamistuloksissa, koulutukseen osallistumisessa ja koulutuksen suorittamisessa kavennetaan ja koulutuksen periytyvyyttä vähennetään. Koulujen eriytyminen estetään ja jo olemassa olevat ja havaitut erot pyritään tasoittamaan.
- Lukiokoulutus toteutetaan laadukkaasti ja tuloksellisesti siten, että opiskelijat saavuttavat jatko-opintojen edellyttämät valmiudet ja koulutuksen keskeyttäminen vähenee.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Varhaiskasvatuksella ja päivähoidon kehittämisellä luodaan perusta lapsen elinikäiselle oppimiselle, tasapainoiselle kasvulle, kehitykselle, hyvinvoinnille ja terveydelle. Esi- ja perusopetus antaa vahvan perustan toisen asteen opinnoille. Lukiokoulutus luo vahvan pohjan jatko-opinnoille. Taiteen perusopetus on yhä useamman osallistujan saatavilla.

3.2.2 Perussuunnitelma

Toimenpiteet

Päivähoitoa syrjäytymistä ennaltaehkäisevänä palveluna kehitetään. Päivähoitojärjestelmää kehitetään tarjoamaan perheille mahdollisuuksia päivähoidon joustavampaan käyttöön. Lasten päivähoidon turvallisuus ja korkea laatu varmistetaan. Päivähoito säilytetään maksuttomana pienituloisille perheille eivätkä maksut muodosta työllistymiskynnystä. Erityisesti huomioidaan yksinhuoltajien asema. Oikeus samaan päivähoitopaikkaan säilyy, vaikka lapsi olisi välillä kotona hoidossa. Varhaiskasvatuksen ja päivähoitopalvelujen lainsäädännön valmistelu, hallinto ja ohjaus siirretään sosiaali- ja terveysministeriöstä opetus- ja kulttuuriministeriöön vuoden 2013 alusta lukien. Säädetään laki varhaiskasvatuksesta. Hallituksen esitys annetaan eduskunnalle kevätistuntokaudella 2014. Tiivistetään varhaiskasvatuksen yhteistyötä sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa.

Esiopetusta kehitetään koko ikäluokalle yhteisenä, tasavertaiset edellytykset turvaavana opetuksena. Vuoden 2012 loppuun mennessä selvitetään mahdollisuudet muuttaa esiopetus velvoittavaksi koko ikäluokan pedagogisesti laadukkaaseen varhaiskasvatukseen osallistuminen varmistamiseksi.

Laadukas ja saavutettavissa oleva varhaiskasvatus ja esiopetus taataan koko ikäluokalle. Perusopetusta kehitetään koko ikäluokalle yhteisenä, tasavertaiset edellytykset turvaavana opetuksena. Perusopetuksen järjestämisen lähtökohtina ovat laadukas ja turvallinen lähikoulu sekä yhtenäinen peruskoulu. Taataan lapsen oikeus turvalliseen ja laadukkaaseen opetukseen lähikoulussa.

Perusopetusta kehitetään koko ikäluokalle yhteisenä, tasavertaiset edellytykset turvaavana opetuksena. Koulujen eriytyminen estetään ja jo olemassa olevat ja havaitut erot pyritään tasoittamaan. Parannetaan peruskoulun edellytyksiä toimia kaikkien lasten oppivelvollisuuskouluna huomioimalla koulujen toimintaympäristö niiden ohjauksessa ja rahoituksessa.

Osana valtionosuusjärjestelmän uudistamista selvitetään perusopetuksen valtionosuiden perusteet tavoitteena tasa-arvoisen ja tasalaatuisen perusopetuksen saatavuuden varmistaminen myös jatkossa. Uudistuksen tavoitteena on, että perusopetuksen rahoitus jatkossa perustuisi nykyistä enemmän perusopetuksen toimintaympäristöä kuvaaviin indikaattoreihin, esimerkiksi kunnan maahanmuuttajien väestöosuuteen, aikuisväestön koulutustasoon sekä työttömyysasteeseen. Ennen valtionosuusjärjestelmän uudistamista toteutetaan olemassa olevaan tutkimukseen perustuva taustaselvitys peruskoulun toimintaympäristöä kuvaavista indikaattoreista.

Valtioneuvosto päättää perusopetuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja opetukseen käytettävän ajan jakamisesta eri oppiaineiden ja aineryhmien opetukseen ja oppilainohjaukseen (tuntijako) keväällä 2012. Uudistuksessa vahvistetaan taito- ja taideaineiden opetusta, liikuntaa, yhteiskunnallista ja arvokasvatusta, ympäristökasvatuksen asemaa ja oppiaineiden välistä yhteistyötä sekä monipuolistetaan kieliohjelmia. Opetussuunnitelman perusteet uudistetaan 31.12.2014 mennessä siten, että opetussuunnitelmat voidaan ottaa käyttöön kaikkien perusopetuksen vuosiluokkien osalta 1.8.2016 lukien.

Hallitusohjelman mukaan jatketaan perusopetuksen laadun parantamista ja ryhmäkojien pienentämistä. Opetuksen laatuun ja oppimistuloksiin voidaan tehokkaasti vaikuttaa varmistamalla riittävän pienet opetusryhmät. Ryhmäkokojen tulee olla sellaisia, että opettajalla on mahdollisuus seurata ja tukea oppilaan oppimista ja muuta kehitystä myös yhteistyössä kotien kanssa, edistää oppilaiden välistä yhteistyötä sekä käyttää monipuolisia menetelmiä. Erityisesti panostetaan ryhmäkokosuositukset ylittävien ryhmien määrän mer-

kittävään vähentämiseen. Kevääseen 2013 mennessä selvitetään tarve määritellä perusopetuksen ryhmäkoko lainsäädännöllä, esimerkiksi tekemällä ryhmäkokoja koskevat suositukset velvoittaviksi. Tutkimustietoon perustuvassa selvityksessä otetaan huomioon ryhmäkoon vaikutus oppimistuloksiin, erilaisten lasten ja erilaisten ryhmien tarpeiden huomioimiseen ja koulutuksen periytyvyyteen ja syrjäytymiseen.

Laadukkaat oppimisympäristöt ja opetusmenetelmät luovat perusedellytyksiä oppimiselle ja edistävät myönteisiä oppimistuloksia. Tavoitteena on teknologian, tieto- ja viestintätekniikan sekä digitaalisten oppimisympäristöjen mahdollisuuksin hyödyntäminen opetuksessa. Tämä edellyttää koulujen ja oppilaitosten tieto- ja viestintäteknologisen infrastruktuurin kansallista kehittämistä aloittaen lukioista. Kehittämispänsioja suunnataan laitehankintojen tukemiseen, tarvittaessa lähiverkkojen kunnostamiseen kansallisen laajakaistastrategian tukena sekä niihin liittyvää osaamista varmistetaan. Hallitusohjelman mukaan valmistellaan muun muassa tieto- ja viestintätekniikan käyttöönottoa asteittain ylioppilaskirjoituksissa.

Aamu- ja iltapäivätoiminta ja koulujen kerhotoiminta antavat oppilaalle mahdollisuuden harrastuksiin koulupäivän yhteydessä. Lisätään aamu- ja iltapäivätoiminnan tarjontaa perusopetuksen 1–2 luokan oppilaille sekä erityistä tukea tarvitseville ja vakiinnutetaan kerhotoiminta.

Erityis- ja tukiopetuksen riittävä tarjonta turvataan. Tehostetaan toimia koulukiusaamisen vähentämiseksi. Vakiinnutetaan oppilaskunnat kaikkiin peruskouluihin ja toisen asteen oppilaitoksiin.

Lukioissa ja ammatillisessa peruskoulutuksessa opiskelevien määrät laskevat, mikä tulee näkymään toisen asteen oppilaitosverkon tiivistymisenä. Käynnistetään toisen asteen koulutuksen palvelukyvyn ja yhteistyön vahvistamisen toimenpideohjelma toisen asteen koulutuksen alueellisen saavutettavuuden turvaamiseksi lisäämällä oppilaitosrajat ylittävää tilojen, tukipalvelujen ja opettajaresurssien yhteiskäyttöä. Ohjelmalla tuetaan elinvoimaisen, toimintakykyisen ja eheän toimipisteverkon ja järjestäjäarakenteen muodostumista. Toisen asteen oppilaitosten keskinäistä yhteistyötä ja yhteistyötä korkeakoulujen kanssa tiivistetään lainsäädännöllisen yhteistyövelvoitteen toteutumisen varmistamiseksi.

Ylioppilastutkintoa ja lukiokoulutusta sekä ammatillisia tutkintoja kehitetään erillisinä tutkintoina. Samalla parannetaan mahdollisuuksia rakentaa joustavia opintopolkuja ja lisätään mahdollisuuksia suorittaa osia opinnoista yli tutkintorajojen. Lukiokoulutusta ja ammatillisia tutkintoja uudistettaessa tuetaan toisen asteen koulutuksen yhteistyötä edistäviä ratkaisuja ja poistetaan yhteistyön esteitä. Ammatillisen perustutkinnon, ylioppilastutkinnon sekä lukion oppimäärän suorittamista rinnakkain kehitetään saatujen kokemusten ja tehtyjen arviointien pohjalta.

Rahoitusta koskevien muutosten tulee tukea lukioverkon kehittämistä ja turvata lukiokoulutuksen alueellinen saavutettavuus. Lukiokoulutuksen rahoitusperusteet uudistetaan ottaen huomioon toisen asteen rahoituksen kokonaisuus ja rahoitustaso sekä ylläpitäjäneutraalisuus. Rahoitusta uudistetaan siten, että se turvaa ikäluokkien pienentyessä lukiokoulutuksen laadun ja alueellisen saavutettavuuden myös etäopetusta hyödyntäen. Rahoitusperusteisiin sisällytetään tuloksellisuusrahoitusosuus, joka palkitsee koulutuksen laadusta ja laadun parantamisesta, esimerkiksi yksilön oppimistulosten paranemisesta ja vähäisistä keskeyttämisistä. Rahoitusta uudistettaessa turvataan maahanmuuttajien mahdollisuus lukiokoulutukseen.

Yleissivistyksen vahvistamiseksi ja laajentamiseksi tulee lukio-opinnoissa tavoitella aikaisempaa syvällisempiä tietoja, taitoja, osaamista sekä joustavia mahdollisuuksia suorittaa osia toisen asteen tutkinnoista yli tutkintorajojen. Samalla tulee lisätä myös integroivaa ja kokonaisuuksien hallintaan valmentavaa opetusta ja opiskelua kaikille yhteisinä opintoina.

Aikuisopiskelun omaleimaisuus on turvattava myös jatkossa. Lukiokoulutuksen valtakunnallisia tavoitteita ja tuntijakoa koskeva valtioneuvoston asetus sekä lukion opetussuunnitelman perusteet uudistetaan perusopetuksen tavoitteita ja tuntijakoa koskevan asetuksen uudistamisen jälkeen. Tavoitteena on, että lukion uusi tuntijako astuu voimaan perusopetuksen opetussuunnitelman käyttöönoton jälkeen.

Opiskeluhoiltoa kehitetään yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa. Tavoitteena on vahvistaa toisen asteen opiskelijoiden hyvinvoinnin ylläpitämiseen tarvittavia opiskeluhoillon palveluja. Lisätään palvelujen suunnitelmallisuutta ja kehittämistä nykyistä enemmän ennaltaehkäisevään työhön ja opiskelijoiden kokonaisvaltaista hyvinvointia edistäväksi. Tavoitteena on säätää laki opiskeluhoilosta vuonna 2014.

Käynnistetään ylioppilastutkinnon kehittäminen. Ylioppilastutkintoa kehitetään tukemaan koulutuksen yleissivistäviä tavoitteita ja mahdollistamaan tutkinnon laajempi hyödyntäminen korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa. Tutkintoon kehitetään koko lukion oppimäärään perustuva ja kokonaisuuksien hallintaa vaativa yleissivistystä sekä tiedon käsittelyä ja pätevyyden arvioinnin taitoja mittaava koe. Valmistellaan tieto- ja viestintätekniikan asteittaista käyttöönottoa tutkinnon suorittamisessa. Ylioppilastutkinnon opiskelijavalinnoissa hyödyntämisen mahdollistamiseksi varmistetaan tutkintoon sisältyvien koearvosanojen vertailukelpoisuus yli koerajojen ja kirjoituskertojen.

Selvitetään taiteen perusopetuksen alueellista saatavuutta ja oppilaitosverkon kehitystä. Arvioidaan taidekasvatuspalvelujen alueellinen saatavuus osana peruspalvelujen arviointia.

Toiminnan laajuus

Yleissivistävän koulutuksen valtiosuuden perusteena olevan oppilasmäärän (taiteen perusopetuksen osalta valtiosuuteen oikeuttavan tuntimäärän) arvioidaan kehittyvän seuraavasti:

	2009	2010	2011 arvio	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio	2016 arvio
Esiopetus	57 745	58 767	59 000	60 000	60 000	61 000	61 000	62 000
Perusopetus	536 776	530 678	521 000	518 000	518 000	519 000	521 000	529 000
lisäopetus	2 079	2 415	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500
vaikeimmin kehitysvammaiset	1 491	1 430	1 450	1 450	1 500	1 500	1 500	1 500
muut vammaisoppilaat	10 574	10 655	11 200	11 500	12 000	12 100	12 100	12 100
maahanmuuttajien valmistava opetus	2 070	2 301	2 400	2 600	2 600	2 600	2 600	2 600
joustavan perusopetuksen oppilaat (enintään)	1 268	1 200	1 700	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000
sisäoppilaitoksen oppilaat	587	587	650	650	650	650	650	650
vieraskielisten oppilaiden äidinkielen ja suomi/ ruotsi toisena kielenä sekä heidän muun opetuksen tukeminen (enintään)	18 100	16 017	22 000	24 000	24 000	24 000	24 000	24 000
Nuorten lukiokoulutus	102 439	101 513	105 000	104 000	104 000	104 000	104 000	104 000
Aikuisten lukiokoulutus	22 794	23 428	25 500	26 000	26 000	26 000	26 000	26 000
- josta aikuislukioiden/ linjojen aineopiskelijoiden suorittamien lukion pakollisten ja syventävien/ valinnaisten kurssien lukumäärien perusteella lasketut opiskelijat	1 142	1 204	1 200	1 200	1 200	1 200	1 200	1 200
- josta yli 18-vuotiaat	6 041	5 887	6 500	6 500	6 500	6 500	6 500	6 500
Taiteen perusopetus								
Musiikkioppilaitosten tunnit	1 509 000	1 653 000	1 653 000	1 653 000	1 653 000	1 653 000	1 753 000	1 753 000
Muun taiteen perusopetuksen tunnit	140 800	140 800	140 800	140 800	167 300	193 800	220 300	246 800
Aamu- ja iltapäivätoiminta								
Osallistuvat lapset	45 252	46 860	52 000	54 000	56 000	56 000	56 000	56 000
Ohjaustunnit	2 976 145	3 025 844	3 250 000	3 320 000	3 390 000	3 390 000	3 390 000	3 390 000

3.2.3 Kehysehdotus

- Säädetään laki varhaiskasvatuksesta ja varaudutaan lain uudistamisesta aiheutuviin kustannuksiin (esitys valtiovarainministeriön hallinnonalan momentille 28.90.30 Valtionosuus kunnille peruspalvelujen järjestämiseen).
- Valtioneuvosto päättää perusopetuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta keväällä 2012. Opetussuunnitelman perusteet uudistetaan 31.12.2014 mennessä siten, että opetussuunnitelmat voidaan ottaa käyttöön kaikkien perusopetuksen vuosiluokkien osalta 1.8.2016 lukien.
- Vakiinnutetaan oppilaskunnat kaikkiin peruskouluihin (esitys valtiovarainministeriön hallinnonalan momentille 28.90.30 Valtionosuus kunnille peruspalvelujen järjestämiseen).
- Valtioneuvosto päättää lukiokoulutuksen yleisistä valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta 2013. Opetussuunnitelman perusteet uudistetaan 2014 siten, että opetussuunnitelmat voidaan ottaa käyttöön 1.8.2016 lukien.
- Käynnistetään maahanmuuttajien lukioon valmistava koulutus syyslukukaudesta 2014 alkaen. Maahanmuuttajien edellytyksiä lukio-opintoihin parannetaan sisällyttämällä lainsäädäntöön maahanmuuttajien valmistavaa koulutusta koskevat säännökset. Koulutuksen laajuus on vuosi.
- Perusopetuksen opetusryhmäkokoa pienennetään sekä tieto- ja viestintätekniisiä oppimisympäristöjä kehitetään.
- Valmistellaan tieto- ja viestintätekniikan hyödyntämistä ylioppilastutkinnon suorittamisessa.
- Taiteen perusopetuksen saavutettavuutta parannetaan.
- Vuodesta 2016 alkaen perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja taiteen perusopetuksen perustamishankkeiden määrärahoihin lisätään 20,3 milj. euroa vuodessa ja myöntämisvaltuudet palautetaan vuoden 2011 valtuuden tasolle eli 36 milj. euroon. Vuodesta 2016 lähtien suurin osa avustuksista myönnetään toteutusajaksina.
- Jyväskylän uuden koulun kalustaminen (yhdistyneet Haukarannan koulu ja Jyväskylän näkövammaisten koulu).
- Suomalais-venäläisen koulun ja Helsingin ranskalais-suomalaisen koulun opetuksen järjestämisen erityistehtävät
- Helsingin ranskalais-suomalaisen koulun lisärakennuksen vuokra
- Suomalais-venäläisen koulun perusparannustoimenpiteet
- Mäntykankaan koulun toimitilojen peruskorjaus- ja muutostyöt

3.3 Ammatillinen koulutus

3.3.1 Tavoitteet

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Ammatillisen koulutuksen päämääränä on vahvistaa työelämän ja yhteiskunnan hyvinvointia ja kilpailukykyä kansainvälistyvässä toimintaympäristössä parantamalla väestön ammatillista osaamista sekä tukemalla elinikäistä oppimista ja työelämälähtöistä innovaatiotoimintaa. Työelämä- ja kysyntälähtöisyys sekä reagointiherkkyys ovat keskeisiä tekijöitä, joilla vahvistetaan ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen vaikuttavuutta, laatua ja osuvuutta.

Osaavan työvoiman saatavuuden varmistaminen edellyttää nuorten koulutukseen pääsyn ja joustavien koulutusväylien sekä aikuisväestön koulutusmahdollisuuksien turvaamista.

Yhteiskuntatakuun toteuttamiseen suunnatulla määrärahalla varmistetaan ammatillisen peruskoulutuksen riittävä tarjonta vuosina 2013–2015 ja kehitetään toimintamalleja, joissa hyödynnetään työvaltaisia opiskelumenetelmiä.

Ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmän uudistamisen tavoitteena on selkeämpi ja paremmin työelämän vaatimuksia vastaava ja elinikäistä oppimista tukeva tutkintorakenne ja tutkinnot. Näyttötutkintoja kehitetään osana ammatillisen tutkintojärjestelmän kokonaisuutta. Joustavampien ja monipuolisempien opintopolkujen mahdollistamiseksi lisätään mahdollisuuksia suorittaa osia tutkinnoista yli tutkintorajojen sekä edistetään tutkinnon osien suorittamismahdollisuutta, kuitenkin siten että jokaiselle vailla ammatillista tutkintoa olevalle ensisijaiseksi tavoitteeksi asetetaan koko tutkinnon suorittaminen.

Ammatillisen koulutuksen rahoitus- ja säätelyjärjestelmiä uudistetaan siten, että ne muodostavat nykyistä selkeämmän ja yhtenäisemmän kokonaisuuden ja tukevat työelämävastaavuudelle, elinikäisen oppimisen tukemiselle, yhteiskuntatakuun toteuttamiselle sekä koulutusjärjestelmän laadulle, tehokkuudelle ja tuloksellisuudelle asetettavien tavoitteiden saavuttamista. Toiminnan säätely- ja ohjausprosesseja tehostetaan ja selkeytetään kehittämällä sähköistä asiointia ja tietopohjaa.

Koko tutkinnon suorittamiseen tähtäävän ammatillisen peruskoulutuksen tarjonta mitoitetaan siten, että koko perusopetuksen päättävälle ikäluokalle voidaan tarjota mahdollisuus lukio- tai ammatillisiin opintoihin. Lisäksi ammatillisen peruskoulutuksen opiskelupaikkoja tulee olla riittävästi tarjolla lukiosta ammatilliseen koulutukseen siirtyville, aiemman koulutuksen keskeytymisen tai muun syyn johdosta ilman ammatillista tutkintoa jääneille nuorille ja työelämästä tai muutoin koulutusjärjestelmän ulkopuolelta tuleville ilman ammatillista tutkintoa oleville aikuisille. Ammatillisen lisäkoulutuksen tarjonta kohdennetaan työelämän tarpeiden mukaisesti alueellinen ja alakohtainen koulutuskysyntä huomioon ottaen. Ammatillisen perustutkinnon jo suorittaneet ohjataan ensisijaisesti suorittamaan ammatillista osaamista lisääviä ammatti- ja erikoisammattitutkintoja tai ammatillisten tutkintojen osia. Tietyissä tilanteissa, muun muassa työelämän muutosten vuoksi, on perusteltua suorittaa myös kokonaisuudessaan toinen ammatillinen perustutkinto. Tällöin koulutukseen pääsy riippuu opiskelupaikkojen riittävydestä.

Osana toisen asteen koulutuksen palvelukyvyn vahvistamista ammatillisen koulutuksen rakenteellista kehittämistä jatketaan tavoitteena lisätä koulutuksen vaikuttavuutta ja kustannustehokkuutta sekä varmistaa yksilöiden ja työelämän tarpeisiin vastaavien koulutuspalveluiden saatavuus maan eri osissa ja molemmissa kieliryhmissä. Tavoitteena on työelämän ja yksilöiden osaamistarpeiden kannalta riittävän vahvat monialaiset koulutuksen järjestäjät, jotka hyödyntävät asiakaslähtöisesti ja tehokkaasti koko ammatillisen koulutuksen palveluvalikoimaa. Monialaisia järjestäjiä täydentävät ala- ja aluekohtaisesti erikoistuneet järjestämisedellytyksiltään vahvat koulutuksen järjestäjät.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Ammatillisen koulutusjärjestelmän vaikuttavuuden, tehokkuuden ja tuottavuuden parantaminen on välttämätöntä. Koulutuksen tuottamaan osaamiseen kohdistuvat vaatimukset kasvavat samanaikaisesti kun koulutukseen käytettävät resurssit vähenevät ja uusien opiskelijoiden yksilölliset erot ovat yhä suurempia. Tämä lisää joustavien, opiskelijan ja työelämän tarpeista lähtevien opintopolkujen sekä tavoitteellista oppimista tukevien monimuotoisten tukitoimenpiteiden tarvetta.

Ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen toimintaprosessien kehittäminen sekä asiakaslähtöisyyden ja vaikuttavuuden vahvistaminen edellyttävät koulutuksen järjestäjiltä systemaattista laadunhallintaa. Toimiva laadunhallinta tukee myös toiminnan kustannustehokkuuden lisäämistä.

3.3.2 Perussuunnitelma

Toimenpiteet

Ammatillisen koulutuksen tutkintojärjestelmän ja tutkintojen kehittäminen

Ammatillisten tutkintojen osaamisperusteista määrittelyä ja tutkintojen koostumista työelämän työ- ja toimintakokonaisuuksiin pohjautuvista tutkinnon osista vahvistetaan. Tutkintojen ja niiden välisten jatkumoiden suunnittelun lähtökohtana ovat alan työelämän tarpeet, siten että tutkintojen edellyttämän osaamisen tulee olla laajasti hyödynnettävissä useammassa kuin yhdessä työpaikassa. Tutkintojen muodostumissäännöt määritellään niin, että joustavat valinnat eri alojen, tutkintotyyppien ja tutkintojen (ml. lukio-opinnot) välillä ovat mahdollisia työelämän ammatti- ja toimialakohtaisten ammattitaitovaatimusten asettamisessa rajoissa kaikkien tutkintotyyppien tutkinnoissa ja tutkinnoista, ellei ammattialan lainsäädännöstä muuta johdu. Samalla arvioidaan tarve määritellä tutkintojen laajuus nykyistä joustavammin. Ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavien ja valmentavien koulutusten asema tutkintojärjestelmän osana selkiytetään ja työnjohtokoulutus vakiinnutetaan työelämän kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla.

Kunkin tutkintotyyppin (perustutkinto, ammattitutkinto ja erikoisammattitutkinto) tutkinnoille määritellään tarkemmat kriteerit. Kriteerien pohjalta tarkistetaan tutkintotyyppien määrittelyä säädöksissä ja tutkintojen sijoittumista tutkintotyyppeihin. Asetus ammatillista perustutkinnoista ja asetus ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua tutkintorakenteesta kootaan samaan asetukseen. Tutkintojen ja koulutusohjelmien/osaamisalojen nimiä yhtenäistetään tutkintorakenneasetusten kokoamisen yhteydessä. Lisäksi muodostetaan tutkintonimikkeet pääsääntöisesti kaikkiin tutkintotyyppeihin. Uudistetut säädökset ja määräykset saatetaan voimaan viimeistään vuonna 2014.

Kaikkien ammatillisten tutkintojen ja niiden osien tuottaman osaamisen laajuus määritellään ECVET-pisteinä viimeistään vuonna 2014. ECVET-pisteiden käyttöönoton yhteydessä uudistetaan ammatillisen koulutuksen tutkintojen perusteet siten, että niissä vahvistetaan kansalaisen, työntekijän ja yrittäjän oikeuksista ja velvollisuuksista tietoa antavaa työelämä- ja yrittäjyyskasvatusta sekä yhteiskunnallista vaikuttamista koskevaa osaamista.

Työelämän uudet tai muuttuneet osaamistarpeet otetaan jatkossa huomioon ensisijaisesti tutkinnon perusteita uudistamalla. Tämä on mahdollista toteuttaa nykyistä joustavammin, kun tutkinnon perusteet on rakenteistettu ja saatettu sähköiseen muotoon vuodesta 2012 lukien.

Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmän uudistaminen

Rahoitusjärjestelmän kehittämisen lähtökohtana ovat rahoituksen vakaus, riittävyys ja ennakoitavuus. Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmä uudistetaan siten, että se tukee nykyistä paremmin koko ikäluokan kouluttamista, koulutuksen läpäisyn parantamista,

aiemmin opitun tunnustamista ja nopeampaa siirtymistä työelämään. Rahoituksen tulee palkita koulutuksen järjestäjiä laadusta ja laadun parantamisesta.

Koulutuksen järjestäjille luodaan taloudellisia kannustimia kouluttaa ammatillista tutkintoa vaille olevia nuoria ja aikuisia. Rahoituksen määräytymisperusteita uudistetaan siten, että rahoitus kannustaa aikaisemmin hankitun osaamisen tunnustamiseen ja henkilökoh- taistamiseen siten, että opetussuunnitelma-perusteisen koulutuksen opiskeluajat lyhenevät ja näyttötutkintoon valmistavaa koulutusta ei järjestetä tarpeettomasti. Ammatillisen erityis- opetuksen rahoitusperusteita uudistetaan siten, että ne tukevat erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden tukipalvelujen järjestämistä palvelutarpeen mukaisesti.

Rahoitusjärjestelmän tulee tukea yksilöllisten opintopolkujen muodostumista ja amma- tillisen koulutuksen eri järjestämismuotojen joustavaa yhdistämistä. Tutkinnon osan/osi- en suorittaminen otetaan huomioon rahoituksen määräytymisperusteissa siten, että vaille ammatillista tutkintoa olevia on taloudellisesti kannattavampaa kannustaa koko tutkinnon suorittamiseen.

Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmän uudistamisen valmistelu käynnistetään vuonna 2012 ja toteutuksen aikatauluttamisessa otetaan huomioon yleisen valtionosuusu- distuksen aikataulu.

Ammatillisen koulutuksen tarjonnan vähentäminen ja uudelleensuuntaaminen

Ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen tarjonta mitoitetaan työmarkkinoiden pitkän aika- välin tarpeiden perusteella huolehtien samalla nuorisoikäluokan kehityksen ja aikuisväestön osaamistason kannalta riittävästä alakohtaisesta ja alueellisesta tarjonnasta. Ammatillista pe- ruskoulutusta lisätään niillä alueilla, joilla sitä nuorisoikäluokkaan nähden on muita alueita vähemmän. Koulutustarjontaa lisätään metropolialueella ja eräissä muissa kasvukeskuksissa. Tarjontaa supistetaan Itä- ja Pohjois-Suomessa sekä Pohjanmaalla. Ammatillisen koulutuk- sen tarjontaa lisätään sosiaali- ja terveysalalla sekä tekniikan ja liikenteen alalla ja vähenne- tään kulttuurialalla sekä matkailu-, ravitsemis- ja talousalalla. Ammatillisen lisäkoulutuksen ja oppisopimuskoulutuksen tarjonnan vähentyessä otetaan entistä tehokkaammin huomi- oon alue- ja alakohtaiset osaamistarpeet sekä työelämän muutostilanteet.

Peruskoulutuksen tarjontaa vähennetään ja suunnataan uudestaan asteittain vuosina 2014–2016. Yhteiskuntatakuuseen osoitetulla määrärahalla ammatillisen peruskoulutuksen tarjontaa lisätään kuitenkin metropolialueelle jo vuonna 2013. Lisäkoulutuksen tarjontaa vähennetään vuosina 2013–2014. Tavoitteena on hallittu koulutustarjonnan sopeuttami- nen ja uudelleenkohdentaminen siten, että ammatillisen koulutuksen järjestämisen edelly- tykset ja koulutuksen saavutettavuus voidaan turvata.

Ammatillisen koulutuksen palvelukyvyyn vahvistaminen

Ammatillisen koulutuksen palvelukyvyyn vahvistamista ja rakenteellista kehittämistä jat- ketaan tavoitteena elinvoimainen ja toimintakykyinen järjestäjä- ja toimipisteverkko. Sen runko muodostuu monialaisista koulutuksen järjestäjistä, joita täydentävät alakohtaisesti tai muulla tavoin profiloituneet ja järjestämisedellytyksiltään vahvat koulutuksen järjestä- jät. Samalla huolehditaan siitä, että koulutusvolyymien vähentämisestä ja alueellisesta ja ala- kohtaisesta uudelleenkohdentamisesta huolimatta ammatillisen koulutuksen järjestäjät ovat työelämän ja yksilöiden osaamistarpeisiin vastaamisen kannalta riittävän vahvoja toimijoita.

Ammatillisen koulutuksen laatuja järjestelmien ja laadunhallinnan kehittäminen

Tavoitteena on, että kaikilla ammatillisen koulutuksen järjestäjillä on vuoteen 2015 mennessä toimiva laadunhallinta ja laadun jatkuvaa parantamista tukeva järjestelmä. Tämän varmistamiseksi käynnistetään vuoden 2012 alussa laajapohjainen valmistelu, jossa määritellään laadunhallintajärjestelmän kriteerit. Laatutyön tavoitteena on myös kehittää systemaattinen menettely ja tukimuodot laatutyön eri vaiheissa olevien koulutuksen järjestäjien kannustamiseksi laadun jatkuvaan parantamiseen. Tätä tuetaan vuoden 2012 alussa käynnistettävällä kehittämisohjelmalla. Huomiota kiinnitetään erityisesti työpaikalla tapahtuvan opiskelun ja oppisopimuskoulutuksen laadunhallinnan välineiden ja menettelyjen kehittämiseen. Näyttötutkintojärjestelmän laadunhallintaa kehitetään osana ammatillisen koulutuksen laadunhallinnan kokonaisuutta. Ammatillisen peruskoulutuksen oppimistulosten seuranta-arviointia ja siihen kytkeytyvää sähköistä seuranta- ja palautejärjestelmää kehitetään edelleen niin, että arviointi tukee koulutuksen laadun kehittämistä ja oppimistulosten parantamista.

Ammatillisen koulutuksen työelämäyhteyksien vahvistaminen

Työpaikalla tapahtuvan opiskelun roolia sekä työvaltaisten oppimisympäristöjen ja opetusmenetelmien käyttöä vahvistetaan ja niiden toteuttamismahdollisuuksia ammatillisessa koulutuksessa monipuolistetaan. Turvataan työpaikkaohjaajien riittävä koulutus ja selvitetään työpaikkaohjaajien koulutuksen pysyvän rahoitusmallin vaihtoehtoja.

Vahvistetaan työelämän kehittämis- ja palvelutoiminnan kysyntälähtöisyyttä ja roolia ammatillisen lisäkoulutuksen kehittämisen välineenä. Monipuolistetaan työelämlähtöisiä ja innovaatiotoimintaa tukevia osaamisen kehittämispalveluita.

Ammatilliseen koulutukseen hakeutumisen ja pääsyn tehostaminen

Koulutukseen hakeutumista ja valintaa tehostetaan laajentamalla ammatillisen ja lukiokoulutuksen sähköinen haku- ja koulutustietojärjestelmä koskemaan myös yhteishaun ulkopuolista nuorille suunnattua koulutusta ja aikuiskoulutusta.

Ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijaksi ottamisen perusteita muutetaan vuodesta 2013 lähtien siten, että perusasteen päättäneille ja vailla toisen asteen tutkintoa oleville tarjotaan etusija koulutukseen pääsyssä. Koulutusta vaihtaville opiskelijoille vahvistetaan erillisvalintoja.

Ammatillisen koulutuksen opiskeluprosessien tehostaminen

Jatketaan ammatillisen koulutuksen läpäisyn tehostamisohjelmaa, jolla vähennetään koulutuksen keskeyttämistä ja tuetaan opintojen etenemistä sekä tutkintojen suorittamista tavoiteajassa. Tehostamisohjelmalla tuetaan erityisesti opinto-ohjauksen ja opiskelijahuollon ennakoivien ja nykyistä yksilöllisempien toimintamallien kehittämistä, koko tutkinnon suorittamista tukevien pedagogisten ratkaisujen, ohjaukskäytänteiden ja toimintamallien kehittämistä sekä erilaisten työvaltaisten oppimisympäristöjen ja -mahdollisuuksien tarjontaa.

Ammatilliseen koulutukseen laaditaan hyvän opinto-ohjauksen kriteerit, jotka otetaan käyttöön vuonna 2014 osana ammatillisen koulutuksen laatustrategiaa. Sähköisiä tieto- ja neuvontapalveluja kehitetään osana oppijan verkkopalvelukokonaisuutta.

Tutkintotavoitteisen ammatillisen koulutuksen uusien opiskelijoiden määrän arvioidaan kehittyvän seuraavasti:

	2009	2010	2011 arvio	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio	2016 arvio
Perustutkintoon johtava /valmistava koulutus	67 369	67 630	66 400	67 300	67 900	66 000	65 500	64 500
Oppilaitosmuotoinen koulutus	60 319	60 795	61 000	61 000	61 500	59 500	59 000	58 000
* opetussuunnitelmaperusteinen koulutus	50 161	50 105	50 000	50 000	50 500	49 000	48 500	47 900
* näyttötutkintoon valmistava koulutus	10 158	10 690	11 000	11 000	11 000	10 500	10 500	10 100
Oppisopimuskoulutus	7 050	6 835	5 400	6 300	6 400	6 500	6 500	6 500
Ammatti- ja erikoisammatti- tutkintoon valmistava koulutus	31 515	32 634	33 000	33 000	23 000	23 600	24 600	25 400
Oppilaitosmuotoinen koulutus	18 492	17 828	17 800	17 600	17 200	17 100	17 100	17 100
Oppisopimuskoulutus	13 023	14 806	15 200	15 400	5 800	6 500	7 500	8 300

Ammatillisen koulutuksen rahoituksen perusteena olevien opiskelijamäärien (ammatillisten erikoisoppilaitosten osalta opiskelijatyöpäivien) arvioidaan kehittyvän seuraavasti:

	2009	2010	2011	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio	2016 arvio
Peruskoulutus								
Oppilaitosmuotoinen koulutus	142 219	147 043	148 230	148 230	149 940	146 640	143 940	142 480
Oppisopimuskoulutus	20 280	15 190	12 960	15 860	15 860	15 860	15 860	15 860
Lisäkoulutus								
Oppilaitosmuotoinen koulutus ¹²	16 400	16 600	16 600	16 250	15 600	15 600	15 600	15 600
Oppisopimuskoulutus	27 590	27 180	28 280	28 805	20 987	18 807	18 807	18 807
Ammatilliset erikoisoppilaitokset	296 840	296 840	296 840	296 840	268 856	268 856	268 856	268 856

3.3.3 Kehysehdotus

- Yhteiskuntatakuun edellyttämien volyymilisäysten toteuttamiseksi momentille 29.20.30 lisätään määrärahoja vuodelle 2015.
- Koulutustakuun toimeenpanon turvaamiseksi momentille 29.20.30 lisätään määrärahoja vuosille 2014–2016.
- Varaudutaan yhteiskuntatakuuta valmistelevalle työryhmälle esityksen mukaisiin laadullisiin hankkeisiin.
- Saamelaisalueen koulutuskeskuksen Saamelaiskulttuurikeskukseen sisältyvien uusien tilojen kalustaminen.
- Saamelaisalueen koulutuskeskuksen lihan- ja kalankäsittelytilojen ja hoivatilojen rakentamis- ja muutostöihin, kalustamiseen ja vuokramenojen kasvuun sekä kilpa- ja matkailuporojen taamomiskoulutuksen uusiin rakennuksiin ja vuokramenojen kasvuun lisätään momentille 29.20.01 määrärahoja vuosille 2014–2016.

¹² Vuoden 2011 luku on vielä arvio.

3.4 Aikuiskoulutus

3.4.1 Tavoitteet

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Tavoitteeksi asetetaan, että vuonna 2016 25–64 -vuotiaista 27 prosenttia on osallistunut aikuiskoulutukseen tiedusteluhetkeä edeltäneen neljän viikon aikana ja 18–64 -vuotiaista vähintään 60 prosenttia edeltäneen 12 kuukauden aikana. Tavoitteena on, että mikään osa aikuisväestöstä ei jää pysyvästi aikuiskoulutuksen ulkopuolelle.

Vapaan sivistystyön mahdollisuuksia vastata maahanmuuttajien koulutukseen ja muutoin koulutuksen ulkopuolelle jäävien tarpeisiin edistetään. Yhteiskunnallisen koulutuksen osuutta lisätään. Vapaan sivistystyön kasvava merkitys tunnustetaan aikuisten ja seniorikansalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäjänä.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Elinikäisen oppimisen periaatteen toteutumiseksi on tärkeää, että tiedot ja taidot saadaan näkyväksi ja osaamiselle annetaan täysi arvo riippumatta siitä, missä, milloin ja miten osaaminen on hankittu. Eri tavoin opitun tunnustaminen ja tunnustaminen lisää koulutus- ja tutkintojärjestelmän toimivuutta sekä yksilön motivaatiota ja etenemistä koulutuksessa ja työelämässä. Koulutuslainsäädäntö edellyttää koulutuksen ulkopuolella opitun tunnustamista ja tunnustamista.

Aikuisten valittavana oleva koulutusorganisaatioiden tarjonta ei välttämättä aina vastaa yksilöiden tarpeisiin. Tavoitteena on kehittää järjestelmää siten, että kansalaisten koulutuskysyntä vaikuttaa aiempaa enemmän koulutuksen sisältöihin ja tavoitteisiin.

Näyttötutkintoihin ja niiden valmistaviin koulutuksiin osallistuneiden määrä on kasvanut merkittävästi 2000-luvun aikana. Tavoitteena on, että rahoitusjärjestelmä kannustaa lyhentämään opiskeluaikoja ja tehostaa voimavarojen käyttöä. Tavoitteena on, että aikuiskoulutuksen osallistumispohja laajenee.

Tavoitteena on parantaa korkeakoulututkinnon suorittaneiden täydennyskoulutusmahdollisuuksia luomalla tutkintoa täydentäviä korkeakoulujen erikoistumiskoulutuksia.

3.4.2 Perussuunnitelma

Toimenpiteet

Aikuiskoulutusjärjestelmän kehittäminen

Koulutuksen lainsäädännöllä, ohjauksella ja rahoituksella edistetään koulutuksen ulkopuolella opitun tunnustamista ja tunnustamista kaikessa koulutuksessa. Opiskelijoiden ohjausta kehitetään siten, että se tukee elinikäistä oppimista.

Aikuiskoulutustarjonta kootaan kattavasti SADe-ohjelman Oppijan verkkopalveluun rakennettavaan sähköiseen sivistyskeskukseen. Oppijan verkkopalvelu rakennetaan siten, että sen kautta voi hakeutua myös aikuiskoulutukseen.

Selvityshenkilöt valmistelevat vuoden 2012 marraskuun loppuun mennessä esityksen hallitusohjelman mukaisen henkilökohtaisen aikuiskoulutustilimallin muodosta ja käytöstä.

Vuonna 2013 valmistuvien aikuiskoulutustutkimuksen ja kansainvälisen aikuistutkimuksen tulosten pohjalta käynnistetään lisätoimenpiteet hallituksen asettamien osaamistavoitteiden saavuttamiseksi.

Vapaa sivistystyö

Jatketaan meneillään olevaa vapaan sivistystyön oppilaitosverkon vuorovaikutteista rakenteellisen kehittämisen ohjelmaa ja hankkeiden tukemista edistään vapaan sivistystyön alueellista saavutettavuutta. Vapaan sivistystyön oppilaitosten ylläpitämisluvut muutetaan uudistettujen säännösten mukaisiksi vuoteen 2013 mennessä. Vapaan sivistystyön oppilaitosten koulutuksessa yhteiskuntatakuu kohdistetaan erityisesti maahanmuuttajien kotoutumista edistävään rinnasteiseen koulutukseen.

Ammatillinen aikuiskoulutus

Opetus- ja kulttuuriministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön välinen työnjako ammatillisessa aikuiskoulutuksessa selkeytetään.

Ammatillisen lisäkoulutuksen tarjontaa vähennetään vuodesta 2013 alkaen (taulukko xx luku 3). Vähennykset kohdennetaan ottamalla huomioon ala- ja aluekohtaiset osaamistarpeet sekä työelämän muutostilanteet.

Näyttötutkintojärjestelmää ja näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen rahoitusta kehitetään luvussa 3 kuvatuilla tavoilla.

Aikuiskoulutukseen osallistumisen kynnystä alennetaan poistamalla näyttötutkintotavoitteisessa koulutuksessa tutkintomaksut vailla ammatillista tutkintoa olevilta aikuisilta. Lisäksi kehitetään hakevan toiminnan malleja yhteistyössä työelämän kanssa.

Tutkintotoimikuntien resurssit turvataan. Näyttösuoritusten arvioijien riittävästä koulutuksesta huolehditaan. Näyttötutkintojärjestelmän laadunhallintaa vahvistetaan osana ammatillisen koulutuksen laatustrategian toimeenpanoa.

Kehitetään menettelyjä oppisopimuskoulutuksen osallistumiskynnyksen alentamiseksi ja monityönantajaisista oppisopimuskoulutusta.

Korkeakoulujen aikuiskoulutus

Korkeakoulututkinnon jälkeistä koulutusta kehitetään muodostamalla laajoja osaamiskokonaisuuksia mm. nykyisten erikoistumiskoulutusten ja -opintojen pohjalta. Nämä kokonaisuudet voivat sisältää myös osia tutkintoon johtavasta koulutuksesta ja ne voidaan suorittaa oppisopimustyyppisenä aikuiskoulutuksena. Luodaan näille osaamiskokonaisuuksille yksittäisten koulutusten tunnustamiseen liittyvä laadunvarmistusjärjestelmä.

Korkeakoulut kehittävät erikoistumiskoulutuksia korkeakoulujen opetukseen ja tutkimukseen perustuvan erityisosaamisen ja työelämätarpeen pohjalta. Koulutuksille luodaan korkeakoulujen yksittäisten koulutusten tunnustamisen mahdollistava laadunvarmistusjärjestelmä. Erikoistumiskoulutusten kokonaisuus korvaa nykyiset ammattikorkeakoulujen ammatilliset erikoistumisopinnot sekä yliopistojen erikoistumiskoulutukset ja erikoistumisopinnot ja niitä voidaan järjestää tutkintoja täydentävinä koulutuksina taikka osana tutkintoa.

Korkeakoulut suunnittelevat koulutustarjontaansa kokonaisuutena siten, että tutkintoon johtava koulutus ja muu koulutus muodostavat työelämän tarpeisiin vastaavan yhtenäisen kokonaisuuden. Korkeakoulut huolehtivat siitä, että tutkinnon osien ja kurssien

suoritusmahdollisuuksia on riittävästi tarjolla joko integroituna tutkintokoulutukseen tai järjestettynä erillisissä ryhmissä. Koulutus voidaan toteuttaa omaehtoisesti suoritettavana avoimena korkeakouluopetuksena, erillisinä opintoina tai maksullisena täydennyskoulutuksena esimerkiksi työnantajan tilauksesta.

Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen ohjaus siirretään sosiaali- ja terveysministeriöön.

Opetustoimen henkilöstökoulutus

Valtion rahoittamaa opetustoimen henkilöstökoulutusta kohdennetaan koulutukseen, joka parantaa opetus- ja muun henkilöstön valmiuksia kohdata erilaisia oppijoita, ennaltaehkäisee syrjäytymistä ja edistää monikulttuuristuvassa yhteiskunnassa tarvittavia valmiuksia, työelämä tietoutta sekä monipuolisten oppimisympäristöjen käyttöä ja tieto- ja viestintätekniikan hyödyntämistä.

Valtiorahoitteisen opetustoimen henkilöstökoulutuksen vaikuttavuutta parannetaan. Kehitetään joustavia täydennyskoulutuksen malleja opetushenkilöstön työuran eri vaiheisiin sekä oppilaitosjohdon koulutusta.

Vuonna 2010 käynnistetty Osaava-ohjelma päättyy vuonna 2016. Ohjelman tavoitteena on varmistaa opetustoimessa työskentelevän henkilöstön osaamisen suunnitelmallinen kehittäminen, aktivoida täydennyskoulutukseen aiemmin vähän osallistuneita ja parantaa täydennyskoulutuksen tasa-arvoista saavutettavuutta.

Maahanmuuttajataustaisen ja maahanmuuttajien opetuksessa toimivan opetushenkilökunnan osaamista vahvistetaan SPECIMA-koulutuksella.

Toiminnan laajuus

Ammatillinen lisäkoulutus, oppisopimuskoulutus ja vapaa sivistystyö¹³

Aikuiskoulutuksen keskimääräisten rahoituksen perusteena olevien suoritemäärien arvioidaan kehittyvän seuraavasti:

13 Oppilaitos- ja oppisopimusmuotoisen ammatillisen lisäkoulutuksen suoritteina ovat valtionosuusrahoituksen perusteena olevat opiskelijatyövuosi ja oppisopimus. Ammatillisten erikoisoppilaitosten suoritteena on opiskelijatyöpäivä. Vapaan sivistystyön suoritteina ovat valtionosuuden perusteena olevat suoritteet (opetustunti, opiskelijaviikko ja opintokerhotunti)

	2009	2010	2011 arvio	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio	2016 arvio
Oppilaitosmuo- toinen ammatillinen lisäkoulutus	16 400	16 600	16 600	16 250	15 600	15 600	15 600	15 600
Oppisopimusmuo- toinen ammatillinen peruskoulutus	20 280	15 480	15 860	15 860	15 860	15 860	15 860	15 860
Oppisopimusmuo- toinen ammatillinen lisäkoulutus	27 590	27 230	29 410	28 805	20 987	18 807	18 807	18 807
Ammatilliset erikoisoppilaitokset	296 840	296 840	296 840	296 840	268 856	268 856	268 856	268 856
Vapaa sivistystyö ¹⁴ Kansalaisopistot	2 242 097	2 278 221	2 149 344	1 923 826	1 994 826	1 994 826	1 994 826	1 944 826
Kansanopistot	300 658	308 822	321 458	269 216	285 216	285 216	285 216	285 216
Opintokeskukset Opintokerhot	325 077	316 054	308 217	255 000	255 000	255 000	255 000	255 000
Muu opintotoiminta Kesäyliopistot	272 350	265 668	278 962	168 196	169 096	169 096	169 096	169 096
	94 526	91 099	96 489	57 582	59 674	59 674	59 674	59 647

3.4.3 Kehysehdotus

- Yhteiskuntatakuun toteuttamiseksi valtionosuuksia ja opintoeteliavustuksia korotetaan 3 milj. eurolla koko tarkastelukaudelle 2013–2016.
- Yhteiskunnallisen koulutuksen osuutta lisätään vapaan sivistystyön koulutuksessa. Jotta vapaan sivistystyön oppilaitokset voivat lisätä yhteiskunnallista koulutusta, tulisi valtionosuuden perusteena olevia suoritelmää nostaa lähemmäs toteutunutta suoritelmää. Oppisopimuskoulutuksena järjestettävän ammatilliseen lisäkoulutukseen riittävän tarjonnan turvaamiseksi momentille 29.30.32 lisätään määrärahoja vuosille 2013–2016.

3.5 Korkeakouluopetus ja tutkimus

3.5.1 Tavoitteet

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

- Yliopistot ja ammattikorkeakoulut edistävät toiminnallaan kansalaisten hyvinvointia ja sivistystä sekä kestäväää taloudellista, kulttuurista, ekologista ja sosiaalista kehitystä. Toiminta on korkealaatuista, vaikuttavaa, eettistä ja tukee monikulttuurisen yhteiskunnan kehitystä.
- Suomen tieteen kansainvälinen taso, tieto- ja osaamispohja, sekä kansantalouden innovaatiokapasiteetti vahvistuvat.

¹⁴ Peruslaskelma sisältää myös kehysehdotuksen. Vapaan sivistystyön vuosien 2009–2010 tiedot ovat toteutuneita suoritteita, vuoden 2011 tiedot ovat arvioita. Vuoden 2012 suoritelmää on VTAE:n leikattu määrä ja 2013–2016 suoritelmäärät kehysehdotuksen mukaiseen lisäykseen pohjautuvia määriä.

- Korkeasti koulutetun työvoiman ja tutkijakunnan saatavuus turvataan.
- Korkeakoulutuksen ja korkeakoulututkintojen sisältöä kehitetään määrällisesti ja laadullisesti paremmin yhteiskunnan muuttuvia tarpeita vastaaviksi. Tutkimustulosten ja osaamisen liiketoiminnallista ja muuta yhteiskunnallista hyödyntämistä sekä innovaatiopalveluita tehostetaan maan eri osissa.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Korkeakoululaitos muodostuu kansainvälisesti vetovoimaisista omille vahvuusaloilleen profiloituneista yliopistoista ja ammattikorkeakouluista, jotka vastaavat monipuolisesti yhteiskunnan ja työelämän tarpeisiin. Yliopistotutkintoja ja ammattikorkeakoulututkintoja kehitetään niiden erilaiset lähtökohdat ja tavoitteet huomioiden. Yliopistojen tehtävissä korostetaan tieteellistä tutkimusta ja tutkimukseen perustuvaa opetusta sekä valtakunnallista vaikuttavuutta ja ammattikorkeakoulujen tehtävissä työelämäyhteyksiä ja aluevaikuttavuutta.

3.5.2 Perussuunnitelma

Toimenpiteet

Rakenteellista kehittämistä jatketaan tavoitteena tiiviimpi ja tehokkaampi korkeakouluverkko, vahvat, vetovoimaiset sekä koulutustarjonnaltaan ja tutkimus- ja kehittämistoiminnaltaan profiloituneet korkeakouluyksiköt sekä niiden varaan rakentuvat osaamiskeskittymät.

Ammattikorkeakoulujen ohjaus uudistetaan vuoden 2014 alusta. Valtioneuvoston asetuksella säädetään koulutusvastuista. Ammattikorkeakoulujen toimiluvat uudistetaan korostaen toiminnan laatua ja vaikuttavuutta. Korkeakoulutuksen rahoitusmallit muodostavat johdonmukaisen kokonaisuuden, jossa huomioidaan korkeakoulusektorien erityispiirteet ja tuetaan korkeakoulupoliittisten tavoitteiden saavuttamista. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusta koskevaa lainsäädäntöä muutetaan ammattikorkeakoulujen osalta niin, että rahoituksen määräytymisperusteissa ja rahoituskriteereissä otetaan huomioon ammattikorkeakoulujen koko lakisääteinen toiminta laatua, vaikuttavuutta ja tehokkuutta korostaen. Korkeakoulukohtainen rahoitus määräytyy pääasiassa suoritettujen tutkintojen ja opinto-prosessien laadun ja tehokkuuden sekä työllistymisen perusteella Yliopistojen uudistettu rahoitusmalli otetaan käyttöön vuonna 2013 ja siihen sisällytetään tieteellisen tutkimuksen laatua ja hyödynnettävyyttä tukevia kriteerejä.

Valtionosuusjärjestelmän kokonaisuudistuksen aikataulussa arvioidaan miten ammattikorkeakoulujen rahoituksen siirto kunnilta valtiolle ja oikeushenkilöaseman muuttaminen toteutetaan.

Vuodesta 2013 alkaen toteutetaan Taideyliopisto yhdistämällä Sibelius-Akatemia, Kuva- taideakatemia ja Teatterikorkeakoulu. Taideyliopiston toimintaedellytykset turvataan.

Uudistetaan korkeakoulujen koulutusvastuuta ja tutkintoja koskeva säätely siten, että korkeakoulujen autonomiaa koulutuksen järjestämistavoissa vahvistetaan. Uudet säädökset tulevat voimaan vuoden 2014 alusta lukien. Säädökset valmistellaan siten, että korkeakoulujen koulutusvastuiden kokonaisuus selkiytyy, yhteiskunnan koulutus- ja osaamistarpeet turvataan, ja koulutusta voidaan koota suuremmiksi kokonaisuuksiksi. Opetus- ja kulttuuriministeriön maisteriohjelma-asetuksesta luovutaan.

Opetus- ja kulttuuriministeriö vastaa yhdessä korkeakoulujen kanssa siitä, että korkeakoulujen opiskelijavalinnat ja korkeakouluopintojen rakenteet on uudistettu 2015 loppuun

mennessä nopeuttamaan korkeakoulutukseen pääsyä.

Korkeakoulut kehittävät tutkinnon jälkeistä koulutusta niin, että sillä voidaan tukea mm. uusien työnkuvien ja asiantuntija-alojen syntymistä ja korkeakoulutettujen erikoistumista. Tutkinnon jälkeistä koulutusta kehitetään laajoina osaamiskokonaisuuksina (erikoistumiskoulutuksena), jotka voivat sisältää osia tutkintoon johtavasta koulutuksesta.

Yliopistot kokoavat eri alojen tohtoriohjelmia ja jatko-opiskelijat pääasiallisesti yhteen tutkijakouluun tutkijankoulutuksen suunnitelmallistamiseksi ja tehostamiseksi. Tutkijankoulutus toteutetaan ensisijaisesti nelivuotisena kokopäiväisenä koulutuksena. Yliopistojen neliportaisen tutkijanuramallin soveltamisen ja uudentyypisten, läpinäkyvään ja ennakoitavaan arviointiin perustuvien tutkijan- ja opettajanurapolkujen arviointi käynnistetään suunnitelmakaudella.

Tutkimusinfrastruktuurien suunnitelmallista kehittämistä ja rahoituksen hallintaa vahvistetaan. Tutkimusinfrastruktuurien tiekartta päivitetään viimeistään vuonna 2013. Kehitetään julkisten tietoaisteistojen hyödyntämistä palvelevaa tietoteknistä infrastruktuuria ja yhteisiä tietojärjestelmiä sekä organisaatio- ja sektorirajat ylittäviä palveluja. Kehitetään erityisesti tutkimuksen tietoinfrastruktuuria rakentamalla keskitetty tallennuspalvelu, tukemalla metatietojen tuottamista ja yhdenmukaistamalla tietoaisteistojen tuottamiseen ja ylläpitämiseen liittyviä prosesseja.

Kirjastojen ja arkistojen digitaaliset, pääosin julkisin varoin tuotetut sisällöt ja palvelut tuodaan saataville yhteisen, käyttäjälähtöisesti suunnitellun Kansallinen digitaalinen kirjasto -asiakasliittymän välityksellä. Toteutetaan pitkäaikaissäilytysjärjestelmä, jolla turvataan digitaalisessa muodossa olevan asiakirja-aineiston, muun kulttuuriperintöaineiston sekä tutkimuksen tietoaisteistojen säilyminen ymmärrettävinä ja käytettävänä tulevaisuuden asiakkaille.

Suomen Akatemian roolia kansainvälisen tutkimusyhteistyön vahvistajana lisätään ja huippututkimukselle turvataan hyvät toimintaedellytykset pitkäkestoisella rahoituksella. Akatemian rahoitusta suunnataan myös SHOKien (strategisen huippuosaamisen keskittymät) painopistealueisiin sekä uusien tutkimuksellisten avauksien kehittämiseen.

Korkeakoulutus- ja tutkimussektorin yhteistyötä ja läsnäoloa lisätään nousevissa talouksissa, erityisesti Kiinassa ja Venäjällä. Edistetään koulutusvientiä. Lukukausimaksukokeilu EU- ja ETA-maiden ulkopuolisille opiskelijoille arvioidaan. Arvioinnissa seurataan kokeilun vaikutuksia korkeakoulutuksen kansainvälistymiseen ja vetovoimaan sekä vieraskielisen korkeakoulutuksen laatuun.

Toiminnan laajuus

Ammattikorkeakouluopetus

Ammattikorkeakoulujen tutkintomäärien arvioidaan kehittyvän seuraavasti:

	2009	2010	2011 arvio	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio	2016 arvio
Ammattikorkeakoulututkinnot	20 044	20 581	21 000	21 500	22 000	22 000	20 500	23 000
Ylemmät amk-tutkinnot	941	1 253	1 800	1 800	2 000	2 200	2 200	2 300

Ammattikorkeakoulujen aloittajamääriä vähennetään 2 200 aloituspaikalla vuonna 2013. Vähennykset suunnataan erityisesti kulttuurialalle, matkailu-, ravitsemis- ja talousalalle sekä tekniikan ja liikenteen alalle. Sosiaali- ja terveysalalla on lievää koulutuksen lisäystarvetta.

Yliopistot

Yliopistojen tutkintomäärien arvioidaan kehittyvän seuraavasti:

	2009	2010	2011 arvio	2012 arvio	2013 arvio	2014 arvio	2015 arvio	2016 arvio
Alemmat kk-tutkinnot	10 755	12 300	13 000	13 800	13 800	14 000	14 000	14 000
Ylemmät kk-tutkinnot	10 535 ¹⁵	14 384	14 900	14 900	14 900	15 000	15 000	15 000
Tohtorin tutkinnot	1 642	1 518	1 600	1 600	1 600	1 600	1 600	1 600

Yliopistojen koulutustarjonnan kokonaisvolyymi säilytetään nykyisellä tasolla. Alakohtaista lisäystarvetta on erityisesti opettajankoulutuksessa. Alakohtaiset lisäykset toteutetaan nykyistä koulutustarjontaa uudelleen suuntaamalla. Painopistettä siirretään tutkijankoulutuksesta tohtorintutkinnon jälkeisen tutkijanuran kehittämiseen.

3.5.3 Kehysehdotus

- Tutkimus- ja kehittämistoiminnan vahvistaminen
 - Tutkimuksen kansalliset infrastruktuurit
 - Ammattikorkeakouluihin tehtävät finanssisijoitukset
 - Yliopistoihin tehtävät kohdennetut finanssisijoitukset
- Tilaintensiivisten virastojen tilat
 - Valtion rahoitus yliopistojen toimintaan /Kansalliskirjaston toimitilat (Porthania, Urajärvi)
 - Varastokirjaston laajennus
 - Arkistolaitoksen keskusarkisto
- Muut esitykset
 - Kansallinen digitaalinen kirjasto -hanke (asiakasliittymä, pitkäaikaissäilytysratkaisut)
 - Lääkärikoulutuksen laajentaminen

3.6 Opintotuki

3.6.1 Tavoitteet

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Opintotukitoiminnan tavoitteena on opintojen aikaisen toimeentulon turvaaminen taloudellisen tuen tarpeessa oleville päätoimisille opiskelijoille. Opintotukijärjestelmää kehitetään koulutuspoliittisten tavoitteiden pohjalta koulutusasteiden ja opiskelijoiden välisen tasa-arvon ja tehokkaan tutkinnon suorittamisen edistämiseksi.

¹⁵ Vuoden 2008 ylempien korkeakoulututkintojen määrä oli poikkeuksellisen korkea tutkintorakenneuudistukseen liittyvän siirtymäajan päättymisen seurauksena. Tämä heijastui vuoden 2009 tutkintomäärään.

Opintotuen mitoitusta on tarpeen tarkistaa säännöllisesti, jotta se olisi tasoltaan riittävä ja edistäisi opintoihin hakeutumista ja päätoimista opiskelua. Opintotukea ja muita toimeentulon turvaamiseen tarkoitettuja tukimuotoja tulee tarvittaessa yhteensovittaa omaehtoiseen koulutukseen hakeutumisen edistämiseksi ja opintotuen riittämättömyydestä aiheutuvien opintojen keskeyttämisten vähentämiseksi.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Suunnittelukauden aikana opintotuki sidotaan hallitusohjelmaan mukaisesti indeksiin 1.9.2014. Lisäksi opintotukijärjestelmää uudistetaan hallitusohjelman mukaisesti tukemaan päätoimista opiskelua ja nopeampaa valmistumista. Osana uudistusta korjataan toisen asteen opiskelijoiden opintotukeen liittyvät epäkohdat ja tarkastellaan perheellisten opiskelijoiden asemaa. Opintotuen uudistamisen kustannukset eivät ylitä uudistuksen kansantaloudellisia positiivisia vaikutuksia. Opintotuen kehittämistavoitteet ja lähtökohdat on kirjattu valtioneuvoston vuosille 2011–2016 vahvistamaan koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmaan.

Opintotuen käyttöaste ja saajamäärä

Opintotuen saajat	2010	2011 TAE	2012 TAE	2013 (arvio)	2014 (arvio)	2015 (arvio)	2016 (arvio)
Lukiot	32 000 (29 %)	32 500 (29 %)	30 000 (28 %)	28 500 (26 %)	26 500 (25 %)	24 500 (23 %)	24 000 (22 %)
Ammatillinen oppilaitosmuotoinen perus- ja lisäkoulutus*	110 900 (62 %)	111 700 (68 %)	109 000 (66 %)	104 000 (63 %)	104 000 (63 %)	104 000 (63 %)	104 000 (63 %)
Ammattikorkeakoulut	93 700 (74 %)	102 500 (79 %)	93 000 (75 %)	93 000 (75 %)	93 000 (75 %)	93 000 (75 %)	93 000 (75 %)
Yliopistot	92 400 (63 %)	101 500 (67 %)	92 000 (62 %)	92 000 (62 %)	92 000 (62 %)	92 000 (62 %)	92 000 (62 %)

Arvioitu opintotuen saajamäärän kehitys ja suluissa arvioitu opintotuen saajien %-osuus opiskelijamäärästä (nuorten lukiokoulutus, ammatillisen oppilaitosmuotoisen peruskoulutuksen ja lisäkoulutuksen laskennallinen opiskelijamäärä*) tai läsnä olevista korkeakouluopiskelijoista (ammattikorkeakoulut, yliopistot). Taulukkoon eivät sisälly muussa kuin mainitussa oppilaitosmuotoisessa koulutuksessa opiskelevat tai ulkomaisissa oppilaitoksissa opiskelevat opintotuen saajat. Opiskelijamäärässä ei ole mukana opiskelijoita, jotka ovat koulutuksessa, joka ei kuulu opintotuen piiriin (lukiokoulutuksen aineopiskelijat, oppisopimuskoulutuksen opiskelijat)* uusi määritelmä 2012

3.6.2 Perussuunnitelma

Toimenpiteet

Opintotuki

Opintotukilain (65/1994) mukaisena opintotukena myönnetään opintorahaa, asumislisää sekä opintolainan valtiontakaus. Opintolainojen erääntyneet korot voidaan maksaa korkoavustuksena valtion varoista. Lisäksi opintolainaa saaneella ja korkeakoulututkinnon määrääjassa suorittaneella on oikeus opintolainavähennykseen verotuksessa. Opintotuen myöntämisen yleisinä edellytyksinä ovat oppilaitokseen hyväksyminen, opintojen päätoiminen harjoittaminen ja opinnoissa edistyminen sekä taloudellisen tuen tarve.

Hallitusohjelman mukaisesti opintotukea kehitetään suunnittelukaudella seuraavasti:

1) Toisen asteen opintotuen epäkohtia korjataan

Toisen asteen opintoihin myönnettävää enimmäistukiaikaa rajataan 1.8.2014 lukien ja tukiajan laskentasääntöjä yhtenäistetään 1.8.2013 lukien. Samalla selvitetään yksityisten oppilaitosten opiskelijoiden opintotukioikeuteen sekä ulkomailla suoritettaviin opintoihin myönnettävään opintotukeen, opintotuen asumisedellytykseen ja ulkomaisen korkeakoulun opiskelijoiden opintotukioikeuteen liittyvät muutostarpeet. Tarkoituksena on järjestelmän selkeyttäminen ja opintotukioikeuden täsmentäminen. Hallituksen esitys opintotukilain muuttamisesta annetaan vuoden 2012 aikana.

2) Opintotukijärjestelmää uudistetaan tukemaan päätoimista opiskelua ja nopeampaa valmistumista

Tämä tavoite koskee erityisesti korkeakouluopintoja. Syyslukukautena 2005 käyttöönotetun opintolainavähennyksen tarkoituksena on ollut kannustaa opiskelijaa suorittamaan tutkintoon vaadittavat opinnot vähintäänkin tutkintorakenneuudistuksen tavoitteiden mukaisesti. Etuus kohdentuu päätoimisesti ja suunnitelmallisesti opiskelleille. Lisäksi asevelvollisuudesta, perheellistymisestä tai sairaudesta johtuva opintojen pitkittyminen otetaan huomioon. Opetus- ja kulttuuriministeriön asettama työryhmä arvioi opintolainavähennysjärjestelmän vuoden 2012 aikana. Työryhmän ehdotusten pohjalta arvioidaan opintolainavähennysjärjestelmän kehittämistarpeet. Opintolainavähennyksen ehtoja muutetaan aikaisintaan 1.8.2014 lukien.

3) Opintotuki sidotaan indeksiin 1.9.2014 lukien.

Indeksisidonnaisuuden myötä opintorahassa otetaan huomioon elinkustannusten kehitys, mikä parantaa järjestelmän ennustettavuutta ja tukea saavien opiskelijoiden mahdollisuuksia keskittyä opiskeluun opintotuen turvin. Hallitus antaa vuotta 2014 koskevan talousarvion yhteydessä esityksen laiksi opintotukilain muuttamisesta siten, että opintoraha sidotaan kansaneläkeindeksiin 1.9.2014 lukien.

Opintotuen muutoksenhakulautakuntaa koskevaa sääntelyä kehitetään

Opintotuen muutoksenhakulautakunta toimii ensimmäisenä muutoksenhakuasteena Kansaneläkelaitoksen ja opintotukilautakuntien antamissa opintotukilain (65/1994) sekä lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain (48/1997) mukaisissa päätöksissä. Lautakunnasta säädetään opintotukilain 32 §:ssä. Lautakunnan toimintaa on tarpeen tehostaa, mutta samalla tulee huolehtia sen itsenäisyydestä ja riippumattomuudesta. Hallitus antaa esityksen laiksi opintotuen muutoksenhakulautakunnasta vuoden 2012 aikana.

Koulumatkatuella edistetään koulutuksen saavutettavuutta

Lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen koulumatkatuesta annetun lain (48/1997) nojalla maksettavalla koulumatkatuella korvataan niiden opiskelijoiden matkakustannuksia, joilla on pitkä koulumatka ja merkittävät matkakustannukset. Tämä edellyttää, että matkalippujen kustannuskehitys otetaan huomioon lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatukeen varatun määrärahan mitoituksessa ja opetus- ja kulttuuriministeriön asetusta eräiden koulumatkakustannusten laskentaperusteista (346/2011) tarkistetaan myös kustannuskehityksen perusteella.

Avustus vuokratukustannusten korvaamiseen

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle vuokratukustannusten korvaamiseksi myönnettävän avustuksen tarkoituksena on, että tilojen vuokratukustannukset eivät siirtyisi terveydenhoitomaksuihin opiskelijoiden maksettavaksi. Opiskelija-asuntotarkoitukseen luovutettujen valtion maa-alueiden vuokratukustannusten korvaamisen tarkoituksena on puolestaan se, etteivät opiskelija-asuntojen tonttivuokratukustannukset siirtyisi opiskelijoiden maksamiin vuokriin.

Jotta yllä mainitut vuokratukustannukset eivät siirtyisi opiskelijoiden maksettavaksi, tulee Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle ja opiskelija-asuntosäätiöille maksettavan avustuksen mitoituksessa jatkossakin ottaa huomioon vuokratukustannusten kehitys. Lisäksi Senaatti-kiinteistöjen ja opiskelija-asuntosäätiöiden vuokrasopimusten uusimisesta aiheutuva valtion maa-alueiden vuokratukustannuksissa tapahtuva kustannuskehitys tulee ottaa huomioon opiskelija-asuntoyhteisöille maksettavan avustuksen määrärahan mitoituksessa.

Toiminnan laajuus

Opintotuen määrärahalaskennan perusteena käytettävän säännönmukaisen saajamäärän arvioidaan kehittyvän seuraavasti:

	2009	2010	2011 TAE	2012 TAE	2013 (arvio)	2014 (arvio)	2015 (arvio)	2016 (arvio)
Opintorahan saajat	249 000	252 000	267 300	262 000	245 500	245 500	245 500	245 500
Korkeakouluopiskelijat	148 000	148 000	154 300	154 000	149 200	149 200	149 200	149 200
Muut	101 000	103 400	113 000	108 000	96 300	96 300	96 300	96 300
Asumislisän saajat	160 000	163 700	172 050	166 000	161 000	161 000	161 000	161 000
Koulumatkatuen saajat	31 000	32 000	32 100	33 700	33 600	33 600	33 600	33 600

3.6.3 Kehysehdotus

Kaikki koulutusasteet

Opintotukijärjestelmää uudistetaan hallitusohjelman mukaisesti tukemaan päätoimista opiskelua ja nopeampaa valmistumista. Hallitusohjelman mukaisen tavoitteen täysimääräinen toteuttaminen edellyttää opintotuen riittävyyden ja tasa-arvoisuuden kehittämistä seuraavin toimenpitein 1.8.2014 lukien:

Opintotuen riittävyttä parannetaan

Opintorahoja ja opiskelijan omia tulorahoja korotettiin viimeksi 2008. Lisäksi eräitä tuen rakenteellisia ongelmia korjattiin syyslukukautena 2011. Selvitysten perusteella nykytasoinen opintotuki on riittämätön turvaamaan päätoimista opiskelua. Opintolainan käyttö on vähäistä verrattuna opintorahan ja asumislisän käyttöön. Opiskelijat valitsevat mieluummin työssäkäynnin kuin opintolainan nostamisen toimeentulonsa turvaamiseksi. Runsas työssäkäynti lukukauden aikana pitkittää opintoja.

Elinkustannusten kehityksen perusteella tuen reaalin enimmäismäärän tulisi olla vuonna 2012 arviolta vähintäänkin 7 prosenttia nykyistä korkeammalla tasolla. Lisäksi tulisi ottaa huomioon asumiskustannusten nousu. Vuoden 2008 jälkeen tapahtunutta tuen jälkeenhajautusta tulisi korjata ensisijaisesti rahamuotoista (opintoraha, asumislisä) tukea korottamalla. Lasta huoltavien edellytyksiä päätoimiseen opiskeluun tulisi parantaa ottamalla käyttöön opintorahan huoltajakorotus.

1) Opintorahan perusmääriä korotetaan

Toteutunut elinkustannusten kehitys otetaan huomioon korottamalla kaikkia opintorahoja euromääräisesti (8 €/kk). Tällöin korotus on tasapuolinen eri-ikäisille, eri tavalla asuville ja eri koulutusasteilla opiskeleville.

Tasoltaan opintorahaa paremman, ilman tarveharkintaa maksettavan lapsilisän maksaminen päättyy toisen asteen opintojen alkuvaiheessa. Alle 20-vuotiaiden opintotuki on tasoltaan niukka muuhun nuorille maksettavaan perusturvaan verrattuna. Opintotuen tason korotus olisi tarpeellista erityisesti niiden opiskelijoiden toimeentulon kannalta, jotka joutuvat muuttamaan opintojen vuoksi jo alaikäisinä pois kotipaikkakunnaltaan. Koulutukseen kannustamiseksi korotetaan pienimpiä opintorahoja vähintään yhdestä lapsesta maksettavan lapsilisän tasolle.

2) Asumislisän vuokratrajaa korotetaan asumiskustannusten nousun perusteella. Lisäksi tavoitteena on yhtenäistää ulkomailla opiskelevien asumislisän määrä.

Opintotuen asumislisän vuokratotto on alhainen verrattuna yleiseen vuokratasoon, eikä vuokratottoa ole korotettu vuoden 2005 jälkeen. Yleinen vuokratason on noussut sen jälkeen noin 20 prosenttia, minkä perusteella asumislisän vuokratrajaa tulisi korottaa nykyisestä 252 eurosta 302 euroon. Itsenäisesti asuvan opiskelijan suurin yksittäinen menoerä on asumiskustannukset. Asumislisän jälkeenhajautuksen vuoksi opiskelijat joutuvat käyttämään asumiskustannuksiin muihin elinkustannuksiin tarkoitettua opintorahaa ja opintolainaa. Lisäksi alhaisen vuokratason maita koskevasta asumislisästä voitaisiin luopua tarpeettomana ja ryhtyä myöntämään ulkomaisiin opintoihin kannustamiseksi kaikille ulkomailla opiskeleville samansuuruista asumislisää.

3) Opintolainan valtiontakausta korotetaan

Merkittävä osa opintotuesta on valtion takaamaa pankkilainaa, jota hyödyntää jossain opintojen vaiheessa alle 40 % korkeakoulussa opiskelevista ja arviolta 20 % muissa oppilaitok-

sisä opiskelevista tuen saajista. Syyslukukaudesta 2011 lähtien opintolainan valtiontakaus myönnetään korkeakouluopiskelijoille opintorahan myönnön yhteydessä. Opintolainan valtiontakausta korotetaan enintään yhtä paljon kuin rahamuotoista tukea (opintoraha + asumislisä).

4) Otetaan käyttöön opintorahan huoltajakorotus

Perheen perustaminen ja lasten saaminen opiskeluaikana merkitsee usein taloudellisia rasitteita, joita pelkkä opintotuki ei kata. Opintotukijärjestelmä poikkeaa muista syyperusteisista etuuksista siten, että tuen määrään ei vaikuta lapsen huoltajuus. Lasta huoltavien opiskelijoiden taloudellista asemaa ehdotetaan parannettavaksi ottamalla käyttöön 1.8.2014 lukien opintorahan huoltajakorotus, johon olisi oikeus opiskelijalla, joka on alle 18-vuotiaan lapsen huoltaja. Huoltajakorotuksen määrä olisi noin puolet korkeammasta opintorahasta eli 145 euroa kuukaudessa.

Toinen aste

Hallitusohjelman mukaisesti korjataan toisen asteen opintotuen epäkohtia seuraavin toimenpitein 1.8.2013 lukien:

1) Vanhempien tulojen vähentävästä vaikutuksesta luovutaan myönnettäessä opintorahaa 18–19-vuotiaille toisen asteen opiskelijoille

Toisen asteen opiskelussa vanhempien tulot vähentävät opintorahaa 20 vuoden ikään asti. Koulutukseen kannustamiseksi ja tuen riittävyyden parantamiseksi sekä eri koulutusasteilla opiskelevien yhdenvertaisuuden edistämiseksi luovutaan 1.8.2013 lukien vanhempien tulojen vähentävästä vaikutuksesta muualla kuin korkeakoulussa opiskelevien 18–19-vuotiaiden osalta.

Vanhempien tulorajoja tarkistettiin viimeksi 1.11.2007 lukien. Tulorajoja tulisi tarkistaa vähintäänkin vuoden 2007 jälkeen tapahtuneen ansiotasonkehityksen perusteella 17 prosentilla, jotta tarveharkinta ei kiristyisi ja tuen käyttöaste laskisi.

2) Opintotuki ulotetaan lukiokoulutuksessa elokuulle

Lukio-opinnoissa opintotukea myönnetään kaavamaisesti syyskuusta toukokuuhun, vaikka lukio-opinnot saattavat alkaa syyslukukaudella jo elokuun alkupuolella. Lukiokoulutuksessa lukuvuoden opintotukiaika ehdotetaan määräytyväksi 1.8.2013 lukien koulutuksen tosiasiallista kestoa vastaavasti.

3) Luovutaan työssä oppimisen perusteella saatavaan ansiotuloon perustuvasta tarveharkinnasta myönnettäessä koulumatkatukea.

Harjoitteluajan palkan ja oppilaitoksen maksaman apurahan tai vastaavan etuuden erillisestä tarveharkinnasta (= estävät opintorahan myöntämisen) luovuttiin 1.8.2011 lukien opintotukea myönnettäessä. Tarveharkintaperusteiden yhdenmukaistamiseksi ehdotetaan luovuttavaksi myös työssäoppimisen perusteella saatavan ansiotulon erillisestä tarveharkinnasta koulumatkatukea myönnettäessä 1.8.2013 lukien.

Maahanmuuttajille tarkoitettu lukiokoulutukseen valmistava koulutus otetaan opintotuen piiriin syyslukukauden 2014 alusta lukien samalla, kun käynnistetään maahanmuuttajien lukiokoulutukseen valmistava koulutus. Opinnot painottuisivat suomen/ruotsin kielen opiskeluun sekä kulttuuri- ja opiskelutaitojen opiskeluun. Koulutuksen laajuus olisi vuosi.

Korkea-aste

Maahanmuuttajille suunnattu ammattikorkeakouluopintoihin valmentava koulutus otetaan opintotuen piiriin 1.8.2013 lukien. Jo nykyisin voidaan opintotukiasetuksen perusteella myöntää opintotukea maahanmuuttajille tarkoitettuun ammatilliseen peruskoulutuksen valmistavaan koulutukseen. Muutos parantaisi maahanmuuttajien taloudellisia edellytyksiä hakeutua ammattikorkeakouluopintoihin.

Opiskelija-aterian enimmäishintaa on tarpeen korottaa vuoden 2012 aikana. Korotus tulee korvata opiskelijoille korottamalla ateriakohtaista avustusta.

4 Kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopolitiikka

4.1 Taide ja kulttuuri

4.1.1 Toimintaympäristön kehitysnäkymät

Kulttuuri ja kulttuuriympäristö vaikuttavat ihmisten elämään ja yhteiskunnan kehitykseen. Kulttuurinen moninaisuus vahvistaa luovuuspääomaa taidekasvatuksen, taiteen ja kulttuurin koulutuksen sekä kulttuuriperinnön tuntemuksen ja identiteetin rakentumisen myötä. Kulttuurin aseman, luovuuden ja innovaatiotaitojen merkitys vahvistuvat. Taiteilijoiden ja taiteen asema sekä kulttuuriperinnön arvostus ja käyttö kertovat siitä, miten yhteiskunnassa ymmärretään taiteen ja kulttuurin merkitys sivistyksen ylläpitämisessä ja kehittämisessä.

Taiteilijoiden ja muiden luovan työn tekijöiden osaamisen kysyntä kasvanee ja sitä hyödynnetään entistä enemmän monialaisten palveluiden kehittämisessä. Kulttuurin kansantaloudellisen vaikutuksen tilastollinen arviointi on osoittanut, että taiteen ja kulttuurin aloilla on merkittävä työllistävä ja talouskehitystä vahvistava vaikutus. Heikkenevä maailmatalous ja digitaalisen teknologian läpimurto kiristävät kulttuurisektorin globaalia kilpailua. Kotimaisen kulttuurin tukijärjestelmien kilpailukykyä vahvistamalla voidaan parantaa korkeatasoista ja työvoimaintensiivistä kotimaista kulttuurituotantoa sekä kotimarkkinoilla että viennissä.

Kulttuuriympäristö on osa Suomen kansallisomaisuutta. Se kertoo siitä, millaisin arvoin ympäristöä on osattu käsitellä ja hoitaa. Kulttuuriympäristöjen kehittämisessä tärkeiksi nousevat esteettisyys, viihtyminen, hyvinvointi ja kestävä kehitys. Taloudelliset intressit ovat kuitenkin joskus ristiriidassa kulttuuriperinnön vaalimiseen ja kulttuuriomaisuuteen liittyvien tavoitteiden kanssa. Kulttuuriperintö ihmis- ja kansakunnan muistina ja tietovarastona muodostaa ja vahvistaa sivistyksen perustaa.

Erityisen ajankohtainen haaste on digitaalisten kulttuuriaineistojen hallinta, jakelu ja säilyttäminen yleisen tiedonsaannin, opetuksen ja luovan toiminnan kannalta. Myös analogisen kulttuuriperinnön saattaminen digitaalisesti saataville edellyttää mm. tekijänoikeuksiin liittyvien kysymysten ratkaisemista.

Ikärakenteen muutos ja koulutusasteen nousu lisäävät kulttuuripalveluiden kysyntää. Suomessa kotitalouksien kulttuurikulutuksen osuus on EU-maiden korkeimpia. Väestö- ja aluerakennekehitys, julkisen talouden heikkeneminen sekä sosiaalinen syrjäytyneisyys

asettavat suuria haasteita kansalaisten kulttuuri- ja taidekasvatuspalveluiden tasa-arvoisen saatavuuden ja osallistumismahdollisuuksien turvaamiselle. Monikulttuurisuus lisääntyy; se on kehityksen voimatekijä, jos vähemmistökulttuuria edustavien kulttuurista identiteettiä tuetaan ja heidän osallistumisedellytyksiään kulttuuriin Suomessa vahvistetaan.

Kulttuurin vahvistuminen yhteiskunnassa näkyy kasvavana kulttuurituotteiden ja -palveluiden kysyntänä, lisääntyvänä kulttuuriympäristötietoisuutena, taidekasvatuspalveluiden kysynnän lisääntymisenä ja kulttuurin hyvinvointivaikutuksien hyödyntämisenä. Kulttuurialat ovat nuorten urakiinnostuksen kasvavana kohteena. Ratkaistavia kysymyksiä ovat taiteilijoiden toimeentuloedellytysten parantaminen ja taidekasvattajien alueellisen saatavuuden parantaminen.

Kirjastojen ja museoiden kokoelmien sekä tietoaisteistojen rooli elinikäisen oppimisen tukena vahvistuu. On vaarana, että informaatio- ja mediaympäristön teknologisoituessa ja muutoinkin muuttuessa voimakkaasti, ymmärrys luotettavan ja kattavan tiedon tarpeesta ja merkityksestä hämärtyy.

4.1.2 Vaikuttavuustavoitteet ja tunnusluvut

Kulttuuripolitiikan strategia 2020:n mukaisesti tavoitteena on luoda edellytykset taiteen, kulttuuriin ja luovuuden sekä kulttuuriperinnön kehitykselle ja siten tukea moninaisuuden ja osallisuuden edistymistä yhteiskunnassa.

Kulttuuripolitiikan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteet ovat:

1. Kulttuurin perustan vahvistaminen

Kulttuurin perustaa vahvistetaan edistämällä kulttuurin ja tiedon saatavuutta, kulttuuriperinnön ja -ympäristöjen säilymistä, taide-, kulttuuriperintö- ja mediakasvatusta sekä kansallisen, alueellisen ja paikallisen taide- ja kulttuurihallinnon toimivuutta ja kulttuurin kansainvälistymistä ottaen huomioon toimintaympäristön globaalit, teknologiset ja kestävän kehityksen haasteet.

2. Luovan työn tekijöiden toimintaedellytysten parantaminen

Luovan työn tekijöiden toimintaedellytyksiä parannetaan kehittämällä taiteen ja kulttuurin tukijärjestelmää, monipuolistamalla taiteilijoiden toimeentulomahdollisuuksia, kehittämällä toimivaa tekijänoikeusjärjestelmää sekä vahvistamalla kulttuuri- ja luovien alojen yrittäjyyden edellytyksiä.

3. Kaikkien väestöryhmien kulttuuriin osallistumismahdollisuuksien tukeminen

Kaikkien väestö- ja kansalaisryhmien kulttuuriosallistumisen mahdollisuuksia vahvistetaan parantamalla paikallisesti ja alueellisesti kulttuuripalveluiden ja kulttuuriperinnön saatavuutta ja saavutettavuutta sekä edistämällä kulttuurisen moninaisuuden kehitystä.

4. Kulttuurin talouden ja luovan talouden vahvistaminen

Kulttuurin taloutta ja luovan talouden kehitysedellytyksiä vahvistetaan kehittämällä ja laajentamalla kulttuurin rahoitus pohjaa, tukemalla kulttuurivientiä sekä parantamalla tekijänoikeusmarkkinoiden toimivuutta.

4.1.3 Perussuunnitelma ja kehysehdotukset

Perussuunnitelma sisältää kehyskauden toiminnallisen tuloksellisuuden tavoitteet ja kaudelle esitetyt kehittämistoimet. Perussuunnitelma ja kehysehdotus sisältävät kulttuuripolitiikan strategian 2020 mukaiset tavoitteet kulttuurisen perustan vahvistamiseksi, luovan työn tekijöiden toimintaedellytysten parantamiseksi, kaikkien väestöryhmien kulttuuriin osallistumismahdollisuuksien tukemiseksi sekä kulttuurin ja luovan talouden vahvistamiseksi.

Tavoite 1

Kulttuurisen perustan vahvistaminen

Hallinnonalan virastojen toiminnalla sekä teattereiden, orkestereiden, museoiden ja yleisten kirjastojen valtionosuusjärjestelmillä ylläpidetään ja vahvistetaan suomalaisen kulttuurin perustaa. Toimintojen kehittämisessä otetaan huomioon alueellisten palvelujen ja toimintojen kattavuus, tietoyhteiskuntakehitys, luotettavan ja monipuolisen kulttuurin ja tiedon saataavuus sekä kulttuuriympäristön tila.

Taiteen keskustoimikunta ja taidetoimikunnat

Perussuunnitelma

- Jatketaan taidetoimikuntalaitoksen hallinnon uudistamista ja perustetaan Taiteen edistämiskeskus.

Kehysehdotus

- Uudistetaan hallintorakenne

Valtion taidemuseo

Perussuunnitelma

- Turvataan kansalliskokoelman kartuttaminen.
- Vahvistetaan kokoelma- ja asiakirjahallintaa, näyttelytoimintaa, tallennuskapasiteettia ja kokoelmien liikkuvuutta sekä digitaalista saatavuutta.
- Käynnistetään taidemuseon säätiöittämisen valmistelu niin, että uusi säätiö voi aloittaa toimintansa vuoden 2014 alusta. (HO)

Kehysehdotus

- Pysyvien kokoelmatilojen lisääminen: Ateneumin kokoelmatilat ovat täynnä. Lakisääteisen kansallisomaisuuden säilyttämisen velvoitetta ei voida täyttää nykyisten varastotilojen puitteissa. Suurin osa kokoelmista on Suomen Pankin tiloissa, jotka voidaan irtisanoa milloin tahansa. Suunnitelmakaudella on selvitettävä eri vaihtoehdot kokoelmatilaongelman ratkaisemiseksi.
- Tuetaan säätiöittettävän Valtion taidemuseon säätiön/säätiöiden pääomitusta.

Suomenlinnan hoitokunta

Perussuunnitelma

- Toteutetaan valtion kulttuurihistoriallisesti arvokkaan kiinteistövarallisuuden omistuksen ja hallinnoinnin järjestämistä koskevat päätökset.
- Toteutetaan Suomenlinnan hoitosuunnitelmaa ja kunnostusohjelmaa.
- Asemakaavoitukseen liittyen tarkistetaan kustannusjakosopimusta Helsingin kaupungin kanssa
- Osallistutaan maailmanperintöstrategian valmisteluun ja toteutukseen. (HO)

Kehysehdotus

- Valmistaudutaan mahdolliseen Vallisaaren ja Kuninkaansaaren liittämiseen Suomenlinnan hoitokuntaan.

Museovirasto

Perussuunnitelma

- Vakiinnutetaan organisaatiouudistus ja sopeutetaan toiminta supistuneisiin resursseihin.
- Toteutetaan Kansallismuseon kiinteistön siirto Senaatti-kiinteistöille ja muut kiinteistövarallisuuden uudelleenjärjestelyt.
- Laaditaan hallinnonalojen yhteistyönä kulttuuriympäristöstrategia kokonaisvaltaisen kulttuuriympäristöpolitiikan pohjaksi.
- Perustetaan journalistinen kuva-arkisto Museoviraston yhteyteen. (HO)

Kehysehdotus

- Osoitetaan riittävät resurssit palvelukyvyn säilyttämiseksi nykytasolla.

Näkövammaisten kirjasto

Perussuunnitelma

- Palvelujen saatavuutta, laatua ja tehokkuutta parannetaan eKirjaston keinoin.

Kansallinen audiovisuaalinen arkisto

Perussuunnitelma

- Parannetaan kokoelmien käytettävyyttä ja saatavuutta kehittämällä tietokantoja ja tallennuskäytäntöjä sekä tehostamalla arkiston digitalisointia.
- Käynnistetään Kansallisen audiovisuaalisen arkiston (KAVA) ja Media- ja kuvaohjelmakeskuksen (MEKU) yhdistämisen valmistelu tavoitteena sen toteuttaminen vuoden 2014 alusta.

Mediakasvatus- ja kuvaohjelmakeskus

Perussuunnitelma

- Turvataan laadukas ikärajojen luokittelujärjestelmä ja tehokas kuvaohjelmamarkkinoiden valvonta lasten suojelemiseksi.
- Varmistetaan lasten mediasuojelu osoittamalla riittävät henkilöstö- ja toimintaresurssit mediakasvatus-, tiedotus- ja tutkimustehtäviin
- Viraston toimialan laajentuessa parannetaan asiakaspalvelua ja viestintää tietojärjestelmiä ja verkkopalveluita kehittämällä.
- Käynnistetään Kansallisen audiovisuaalisen arkiston (KAVA) ja Media- ja kuvaohjelmakeskuksen (MEKU) yhdistämisen valmistelu tavoitteena sen toteuttaminen vuoden 2014 alusta.

Venäjän ja Itä-Euroopan instituutti

Perussuunnitelma

- Venäjän ja Itä-Euroopan instituuttia uudistetaan sen asemasta ja tehtävistä tehdyn selvityksen perusteella. Venäjän ja Itä-Euroopan instituutti on tarkoitus siirtää valtion toimintamenoaloudesta valtionavustuksen piiriin vuodesta 2013 alkaen.
- Arvioidaan instituutin sijoittuminen toiminnan kannalta tarkoituksenmukaisiin tiloihin nykyisen vuokrasopimuksen päätyttyä vuonna 2013.

Kehysehdotus

- Vahvistetaan venäjänkielisen väestön kulttuuripalvelutarjontaa ja integroitumista suomalaiseen yhteiskuntaan.

Yleiset kirjastot

Perussuunnitelma

- Uudistetaan kirjastolainsäädäntö ja laaditaan kirjastoverkon kansalliset politiikkatavoitteet.
- Edistetään kirjasto- ja tietopalvelujen alueellisesti tasavertaista tuottamista ja yleisten kirjastojen uusien palvelujen kehittämistä sekä varmistetaan teoskappaleiden ohella riittävä sähköisten aineistojen tarjonta.

- Tuetaan kirjastojen erityistehtävien hoitamista ja sisältötuotantoa sekä yleisten kirjastojen tietokanta ja -aineistopalveluja.
- Edistetään Kansallisen digitaalisen kirjaston (KDK) asiakasliittymän käyttöönottoa yleisissä kirjastoissa.
- Kirjastopalvelut turvataan lähipalveluina tukemalla kirjastojen perustamishankkeita.

Kehysehdotus

- Kehitetään Viittomakielistä kirjastoa.
- Osallistutaan Helsingin keskustakirjaston toteuttamiseen yleisten kirjastojen perustamishankkeiden valtionavustusjärjestelmän puitteissa.

Teatterit, orkesterit ja museot

Perussuunnitelma

- Ohjataan valtionosuustoimintaa lähtökohtana ao. erillislakien tavoitteet.
- Luodaan arviointimenetelmä ja -kriteerit taiteen ja kulttuurin valtionosuusjärjestelmän kannustavuuden lisäämiseksi.
- Kehitetään valtionosuutta saavien toimijoiden ja ns. vapaan kentän yhteistyötä.

Eräät avustukset

Perussuunnitelma

- Verlan maailmanperintökohteen vesivahingon korjausta avustetaan vuonna 2013.
- Unescon aineettoman kulttuuriperinnön sopimus pannaan täytäntöön kansallisesti vuodesta 2013 lukien.

Taide- ja kulttuurilaitosten toimitilat

Perussuunnitelma

- Tuetaan 15 kulttuurilaitoksen sekä -yhteisön toimintaedellytyksiä erillisillä tilakustannuksilla varten myönnettävillä valtionavustuksilla.
- Avustetaan Tampereen Työväen Teatterin peruskorjauksesta aiheutuvia kustannuksia yhteensä 3 milj. eurolla vuodesta 2015 alkaen.

Kehysehdotus

- Toteutetaan Suomen Rakennustaiteen museon ja Design -museon lisärakennus.
- Kehyskauden lopulla aloitetaan Suomen Kansallisteatterin pienen näyttämön peruskorjaus.
- Lisätään pysyviä kokoelmatiloja ja luovutaan väliaikaisista varastotiloista.

Kaluston hankinta

Perussuunnitelma

- Rahoitetaan virastojen ja laitosten kaluston ajanmukaistamista.

Kehysehdotus

- Rahoitetaan virastojen varusteiden ja kalusteiden uusintamista toimintakyvyn säilyttämiseksi.

Tavoite 2. Luovan työn tekijöiden toimintaedellytysten parantaminen ja 3. Kaikkien väestöryhmien kulttuuriin osallistumismahdollisuuksien tukeminen

Taide- ja kulttuuripolitiikalla luodaan edellytykset eri taiteen alojen omaehtoiselle kehitykselle, taide- ja kulttuurijärjestöjen ja -laitosten toiminnalle ja kansalaisten kulttuuriosallistumiselle.

Kulttuuripalvelut, jotka ovat lähipalveluina ja valtakunnallisena sekä alueellisena tarjontana eri väestöryhmien saatavilla, lisäävät kansalaisten työhyvinvointia, terveyttä ja yleistä elämän laatua, ehkäisevät sosiaalista syrjäytymistä ja parantavat elin- ja asuinympäristön viihtyisyyttä. Kulttuuri- ja kirjastopalveluiden yhdenvertainen saatavuus ja osallistumismahdollisuudet turvataan kaikille kuntalaisille osana sivistisyhteiskunnan peruspalveluita ja perusoikeuksia. Kuntien ja alueellisten toimijoiden yhteistyötä kehitetään tavoitteena uusien tuotantomuotojen ja kulttuuripalvelutarjonnan lisääminen.

Taiteilijoiden toimeentuloedellytyksiä ja työmarkkina-asemaa parantamalla vahvistetaan taiteen ja kulttuurin vaikuttavuutta kansantaloudessa alan työllisyyden ja arvonalistuksen nousun myötä. Taiteen aseman ja laadun vahvistuminen vaikuttaa suomalaisen kulttuurituotteiden ja -palveluiden kilpailukykyyn globaalissa toimintaympäristössä.

Kuntien ja alueiden kulttuuritoiminta

Perussuunnitelma

- Kehitetään kuntien kulttuuritoiminnan edellytyksiä ja kulttuuripalveluiden saatavuutta kokeilutoiminnalla.
- Vahvistetaan taiteen ja kulttuurin aluetoimijoita sekä viranomais- ja muiden toimijoiden yhteistyötä. Tuetaan kulttuurin integroimista osaksi alue-, maakunta- ja kuntastrategioita.

Kehysehdotus

- Edistetään kuntien kulttuuritoiminnan edellytyksiä kokeiluhankkeilla.
- Kehitetään kuntien kulttuuripalveluiden tuotantorakenteita yksityisen, julkisen ja kolmannen sektorin sekä kuntarajat ylittävänä yhteistyönä.
- Vahvistetaan kehittämistoiminnalla taidekasvatuspalveluiden paikallista ja alueellista saatavuutta osana lähipalveluita.

- Korotetaan kuntien kulttuuritoimen perushinta vuoden 2005 tasolle (esitys valtiovarainministeriön hallinnonalan momentille 28.90.30 Valtionosuus kunnille peruspalvelujen järjestämiseen).

Apurahat taiteilijoille, kirjailijoille ja kääntäjille

Perussuunnitelma

- Taiteilijaprofessorin viroista ja valtion taiteilija-apurahoista annetussa laissa tarkoitettujen taiteilijaprofessoreiden virkojen muuttaminen taiteilija-apurahoiksi toteutetaan seuraavasti: 6 kpl vuonna 2014 ja 4 kpl vuonna 2015.
- Apurahoihin lisätään vuosittain indeksitarkistukset.

Kehysehdotus

- Lisätään valtion taiteilija-apurahojen määrää vuosittain kymmenellä taiteilijoiden työskentelyedellytysten ja toimeentulon parantamiseksi.

Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot taiteen edistämiseksi

Momentin toimenpiteillä toteutetaan yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteita 1–4.

1. Taiteenalojen edistäminen

- Vahvistetaan eri taiteen alojen tasavertaisen kehittymisen edellytyksiä ja uudistetaan taiteen ja kulttuurin tukimuotoja.
- Kehitetään järjestelyjä, joilla taiteilijoiden ja luovan työn tekijöiden työmarkkina-asema sekä sosiaali- ja työllisyysturvakysymykset ratkaistaan yhteistyössä eri ministeriöiden kesken.
- Edistetään julkisen rakentamisen ns. prosenttiperiaatteen toteuttamista.
- Kehitetään audiovisuaalisen alan tukijärjestelmä resursseiltaan ja tukimuodoiltaan kilpailukykyiseksi Euroopassa ottaen huomioon digitaalisuuden vaikutukset.
- Kehitetään taiteen ja kulttuurin tukirakenteita ottaen huomioon vapaan ammattilaiskentän tarpeet.
- Lisätään tekijänoikeudellista osaamista ja kehitetään tekijänoikeuden koulutus-, tiedotus- ja neuvontapalveluja. (HO)
- Kehitetään tekijänoikeudellisia järjestelyjä, kuten sopimuslisenssijärjestelmää, tukemaan luovaa taloutta ja luovien sisältöjen laillista hyödyntämistä.
- Vahvistetaan tekijänoikeuslainsäädännön toimivuutta.

2. Kansalliset taidelaitokset

- Kehitetään Suomen Kansallisoopperan ja Suomen Kansallisteatterin toimintaedellytyksiä kansainvälisesti kilpailukykyisinä päänäyttämöinä.
- Rahoitetaan säätiöitettävän Valtion taidemuseon toimintaa veikkausvoittovaroin vuodesta 2014 alkaen.

3. Museot ja kulttuuriperintö

- Museota kehitetään tietoa ja elämyksiä tarjoavina, saavutettavina kulttuurilaitoksina.
- Kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden rakennusten korjaamiseen ja entistämiseen suunnataan resursseja ja ohjausta.
- Kehitetään paikallismuseoiden toimintaa ja kulttuuriperintöä alueellisena voimavarana.
- Toteutetaan kulttuuriympäristöstrategian linjauksia.

4. Alueellinen taiteen edistäminen

- Kehitetään taiteen ja kulttuurin aluekeskusten toimintaa.
- Edistetään alueellisten taidetoimikuntien myöntämällä apurahoilla ja läänintaiteilijatoiminnalla taiteen sisällön luomista ja levittämistä maan eri osissa.
- Kulttuuritilojen monikäyttöisyyttä sekä muusta käytöstä vapautuvan rakennuskannan muuntamista kulttuurikäyttöön edistetään erityisesti työllisyysnäkökohdat huomioon ottaen.
- Uudistetaan kulttuuritapahtumien tukijärjestelmää ottaen huomioon taiteellisten tavoitteiden saavuttaminen, aluetaloudellinen vaikuttavuus ja taiteilijoiden työllistyminen.

5. Kulttuuripolitiikan kehittäminen

- Jatketaan Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia 2010–2014 -toimintaohjelman toimeenpanoa.
- Edistetään maahanmuuttajien kulttuuria ja kulttuurista integraatiota.
- Tiivistetään hallinnon ja sektoritutkimuksen toimijoiden välistä yhteistyötä ja toimintamahdollisuuksia tietopohjan lisäämiseksi toiminnan suunnittelussa ja seurannassa.
- Mediakasvatusta vahvistetaan ja mediaympäristöä kehitetään lapsille turvallisiksi.
- Arvioidaan tekijänoikeusjärjestelmän toimivuus.

6. Kulttuurivienti ja kansainvälinen yhteistyö

- Edistetään kulttuurivientiä ja luovien alojen markkinointiosaamista.
- Parannetaan tiedotuskeskusten toimintaedellytyksiä oman alansa kansainvälisinä vaikuttajina ja kulttuuriviennin toimijoina.
- Vahvistetaan kulttuurialan ja matkailualan toimijoiden yhteistyötä toteuttamalla ministeriöiden välistä kulttuurin matkailullisen tuotteistamisen toimintaohjelmaa 2009–2013.
- Edistetään kulttuurin kansainvälisten suurtapahtumien saamista Suomeen ja niiden järjestämistä kumppanuusajattelun mukaisesti tavoitteena vahvistaa Suomen kansainvälistä kiinnostavuutta, kulttuurin aluetaloudellista vaikuttavuutta ja työllisyyttä. Osallistutaan seuraavien tapahtumien toteuttamiseen: MTV European Music Awards -gaala 2013 Helsinki, Suomi Frankfurtin kirjamessejen teemamaana 2014, European Registrars Conference Helsinki 2014, European Film Award 2014, Sibeliuksen juhlatvuosi 2015 ja VII Suomalais-ugrilaisien kansojen maailmankongressi 2016.
- Vahvistetaan Suomen ulkomailla toimivien kulttuuri-instituuttien asemaa kansalaisyhteiskunnan ja kulttuuriviennin toimijoina.

7. Kulttuuriperinnön digitointi

Perussuunnitelma

- Osallistutaan Kansallinen digitaalinen kirjasto (KDK) -hankkeen toteuttamiseen.
- Tuetaan kulttuuripolitiikan toimialan museoiden ja muiden kulttuuriperintöaineistojen digitointia, saatavuutta ja tietojärjestelmien kehittämistä.
- Osallistutaan KDK -asiakasliittymän ylläpidon ja pitkäaikaissäilytysjärjestelmän toteuttamisen kustannuksiin kulttuuripolitiikan toimialalla.

Kehysehdotus

- Hankitaan Kansallisessa digitaalisessa kirjastossa (KDK) välitettävien aineistojen internetkäytön edellyttämiä oikeuksia.

Ylimääräiset taitelija- ja sanomalehtimieseläkkeet

Perussuunnitelma

- Kehitetään taiteilijoiden eläketurvajärjestelmää osana taiteilijoiden toimeentulomahdollisuuksien ja sosiaaliturvan parantamista.

Kehysehdotus

- Lisätään valtion ylimääräisten taiteilijaeläkkeiden määrää nykyisestä 51 täyden eläkkeen määrästä porrastetusti 10:llä täydellä eläkkeellä vuosittain.

Eräät avustukset

Perussuunnitelma

- Saamen kielten ja saamelaiskulttuurin asemaa tuetaan.
- Ylläpidetään Suomen ulkomailla toimivien kulttuuri-instituuttien toimintaa lisäämällä tukea asemamaiden kustannustason nousua vastaavasti.
- Saatetaan voimaan Unescon aineettoman kulttuuriperinnön suojelua koskeva yleissopimus (2006) ja käynnistetään sopimuksen mukaisten velvoitteiden toteuttaminen.

Kehysehdotus

- Vahvistetaan saamelaisten kulttuurin itsehallintoa lisäämällä Saamelaiskäräjien jakamaa tukea saamelaiskulttuurin edistämiseen.

Tavoite 4

Kulttuurin talouden ja luovan talouden vahvistaminen

Kulttuurin ja luovien alojen asemaan kansantaloudessa vaikuttavat kulttuuriviennin kasvu, tekijänoikeusmarkkinoiden kehitys sekä kulttuuriyrittäjyyden lisääntyminen. Tavoitteena on, että kulttuuri ja luovat alat vahvistavat suomalaisen yhteiskunnan osaamista ja monipuolistavat toimialarakennetta.

Tekijänoikeudellisten markkinoiden toimivuus on luovan talouden toiminnan edellytys. Tekijänoikeusjärjestelmän tulee turvata ammatin- ja elinkeinon harjoittamisen mahdollisuudet. Digitalisoituminen ja verkostomaiset tuotanto- ja toimintatavat edellyttävät uudenlaista tekijänoikeusosaamista.

Kansainvälinen yhteistyö

Opetus- ja kulttuuriministeriön taiteen, kulttuurin, liikunnan ja nuorison toimialojen kansainvälistä vaikuttavuutta vahvistetaan. Tuetaan toimialan kansainvälisen yhteistyön rakenteellisia edellytyksiä, vuorovaikutusta, alan kehittämishankkeita ja toimintamalleja. Kehitetään kansainvälisen liikkuvuuden ja kulttuurivaihdon tukimuotoja. Yksittäisten taiteen alan kansainvälisten hankkeiden rahoituksesta vastaa Taiteen keskustoimikunta.

Perussuunnitelma

- Tuetaan pohjoismaisen yhteistyön hankkeita ja rakenteiden kehittämistä sekä kahden- ja monenkeskistä kansainvälistä yhteistyötä. Vahvistetaan suomalaisen taiteen ja kulttuurin sekä luovan talouden asemaa pohjoismaisessa ja lähialueyhteistyössä ja pohjoisen ulottuvuuden kulttuurikumppanuuden toimeenpanossa.
- Tuetaan toimialan kahdenväliseen kulttuurivaihtoon, ulkosuomalaistoimintaan ja sukukansayhteistyöhön liittyvää toimintaa.

Kehysehdotus

- Lisätään taiteilijoiden ja kulttuurin toimialojen ammattilaisten kansainvälistä liikkuvuutta ja kansainvälistä yhteistyötä.
- Vahvistetaan kansallista vastinrahaa EU:n Kulttuuri – ohjelmasta tukea saaneille hankkeille.
- Pyritään luomaan toimintaedellytykset kulttuurialan kansainvälistä liikkuvuutta tukevalle tiedotus- ja neuvontapisteelle osana EU:n tiedotuspisteiden verkostoa.
- Osoitetaan kansallista vastinrahaa pohjoisen ulottuvuuden kulttuurikumppanuuden toimeenpanoon

Tekijänoikeus

Perussuunnitelma

- Kehitetään tekijänoikeudellisia järjestelyjä, kuten sopimuslisenssijärjestelmää, tukemaan luovaa taloutta ja luovien sisältöjen laillista hyödyntämistä.

- Järjestetään uudelleen valtionhallinnon ja opetuksen valokopiointiin ja opetustallennukseen liittyvien käyttöoikeuksien hankinta.

4.2 Liikuntatoimi

4.2.1 Toimintaympäristön kehitysnäkymät

Liikunta tuottaa mielihyvää ja sillä on yhteydet onnellisuuteen. Liikunnan järjestämisestä vastaavat pääasiassa järjestöt ja seurat, joiden toimintamuodot tarjoavat sosiaalisia verkostoja ja yhteisöllisyyttä. Liikunta ja liikunnan kansalaistoiminta sekä osallistuminen liikunta-alan vapaan sivistystyön koulutukseen ovat suomalaisten suosituimpia harrastuksia. Julkisen talouden kiristyminen aiheuttaa lisähaasteita myös liikunnan toimialalle.

Liikunnan rooli elämänsisällön antajana sekä hyvinvoinnin ja terveyden vahvistajana lisääntyy. Liikunnan kansantaloudellinen merkitys lisääntyy terveystaloudellisten vaikutusten lisäksi myös mm. liikuntapalveluiden tuottamisen, urheiluviihteen ja tapahtumatarjonnan kasvun kautta. Väestön terveyden, toimintakyvyn ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistäminen liikunnan avulla tulee olemaan entistä tärkeämpää elämäntyylien muuttuessa fyysisesti passiivisemmiksi ja eläkkeelle siirtyvien määrän lisääntyessä. Liikunnan keinoin on mahdollista edistää yhteiskunnallista tavoitetta työurien pidentämisestä, työn tuottavuuden parantamisesta ja työhyvinvoinnin lisäämisestä, koska hyvään fyysiseen kuntoon liittyy hyvä työssä jaksaminen, terveys ja työkyky.

Liikunnan kansalaistoiminnan rinnalla vahvistuu entistä monipuolisempi liikuntapalveluiden kaupallinen tarjonta. Hyvinvointipalveluiden tarve lisääntyy. Liikuntapalveluita käyttävien kuluttajien vaatimustaso kasvaa ja liikuntapalveluita liitetään muihin hyvinvointipalveluihin. Tarve liikuntajärjestöjen toimintakulttuurin ja -tapojen uudistamiselle kasvaa. Osallistumisen muodot ovat muuttumassa; sitoutuminen liikunnan järjestö- ja seuratoimintaan vähenee ja vapaaehtoistoimijoiden keski-ikä nousee. Liikuntajärjestöjen haasteena on tunnistaa uusia yhteisöllisyyden muotoja sekä vapaiden toimintaryhmien tarpeita. Erityisiä vaatimuksia asettavat myös niiden väestöryhmien huomioiminen, joiden osallistumisen esteenä ovat sosiaaliset, taloudelliset tai kulttuuriset tekijät.

Urheilun ja liikunnan suur tapahtumat tulevat lisäämään liikuntamatkailua ja ne voivat luoda merkittäviä vaikutuksia eri alueiden kehitysedellytyksiin. Suomen asema huippu-urheilumaana vahvistuu. Huippu-urheilu on keskeinen osa suomalaista kulttuuria. Sen arvo elämysten tuottajana ja myönteisten esikuvien tarjoajana kasvaa. Euroopan unioni tulee toimivaltansa kautta vaikuttamaan aiempaa tiiviimmin erityisesti huippu-urheiluun liittyviin kysymyksiin. Suomi on kansainvälisesti keskeinen toimija huippu-urheilun eettisen perustan vahvistajana.

Valtakunnallisessa liikuntapolitiikassa strategisen ohjauksen ja koordinaation merkitys kasvaa. Poikkihallinnollisen yhteistyön myötä liikunnan toimiala kehittyy osana laaja-alaista hyvinvointipolitiikkaa. Liikunnan kansalaistoiminnan ja julkisen hallinnon yhteistyö korostuu. Muutokset liikuntahallinnossa ja -markkinoilla edellyttävät uudenlaista ja aiempaa laaja-alaisempaa liikunta-alan liittyvää asiantuntemusta ja osaamista. Maahanmuutto ja maan sisäinen väestömuutto vaikuttavat liikuntapalveluiden kysyntään. Tasa-arvoisten ja yhdenvertaisten liikuntapalveluiden turvaaminen kaikille sekä liikuntapalveluiden kehittäminen edellyttävät maan eri alueet huomioivaa liikuntapolitiikkaa.

4.2.2 Vaikuttavuustavoitteet ja tunnusluvut

Liikuntapolitiikan päämääränä on liikunnan edistäminen ja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteita ovat:

1. Liikunta on yhdenvertaisesti saavutettavissa

Liikunta kuuluu sivistyksellisiin perusoikeuksiin, jonka saavutettavuuden turvaamiseen vaikuttavat etenkin maassa tapahtuva muuttoliike, kuntarakenteen uudistuminen sekä liikuntahallinnossa ja -kulttuurissa tapahtuvat muutokset. Tavoitteena on turvata liikuntapalveluiden saavutettavuus koko maassa.

2. Liikunnallinen elämäntapa yleistyy

Liikunnalla on myönteisiä vaikutuksia ihmisen hyvinvoinnille, työkyvylle ja terveydelle. Tavoitteena on koko väestön liikuntaharrastuksen määrän ja liikuntaintensiteetin kasvu. Kohderyhmänä ovat etenkin lapset ja nuoret, joiden liikunta-aktiivisuuden tiedetään luovan perustan koko elämänsäkaaren mittaiselle liikunnalliselle elämäntavalle.

3. Liikunnan kansalaistoiminta lisää väestön osallistumista ja vahvistaa osallisuutta

Suomalaiset osallistuvat liikunta- ja urheiluseurojen toimintaan melko aktiivisesti. Seuratointiin osallistumisessa, sitoutumisessa ja liikunta-aktiivisuudessa on kuitenkin havaittu eroja eri väestöryhmien kesken. Tavoitteena on lisätä liikunnan kansalaistoiminnan laatua sekä kansalaistoimintaan osallistumista etenkin sellaisilla väestöryhmillä, joiden osallistumisen esteenä ovat sosiaaliset, taloudelliset tai kulttuuriset tekijät.

4. Eettinen ja yhteiskuntavastuullinen huippu-urheilutoiminta kasvattaa liikunnasta kiinnostuneiden määrää

Huippu-urheilu on osa suomalaista kulttuuria. Se antaa elämyksiä ja myönteisiä esikuvia sekä lisää kiinnostusta oman liikuntaharrastuksen aloittamiseksi. Lisäksi huippu-urheilutoiminta vahvistaa etenkin suur tapahtumien järjestämisen myötä liikunnan ja urheilun merkitystä kansantaloudessa. Tavoitteena on lisätä suomalaisten urheilijoiden menestymistä huippu-urheilussa, vammaishuippu-urheilun integroitumista sekä parantaa Suomessa järjestettävien urheilun suur tapahtumien vaikuttavuutta.

4.2.3 Perussuunnitelma ja kehusehdotukset

Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot urheilun ja liikuntakasvatuksen edistämiseen

1. Liikunta on yhdenvertaisesti saavutettavissa

Turvataan yhdenvertaiset liikuntapalvelut vahvistamalla liikunnan asemaa peruspalveluna. Liikuntapaikkarakentamisen avustamisella edistetään liikuntapalvelujen saavutettavuutta

paikallisella tasolla sekä tuetaan liikuntaolosuhteiden kehittämistä ja rakentamista. Ohjauksella varmistetaan, että liikunta- ja liikuntapaikkapalvelut tuotetaan kunnissa eri väestöryhmien tarpeet huomioiden.

- Liikuntalain uudistamisen yhteydessä selvitetään kuntien liikuntalain mukaisten tehtävien toimivuus.
- Parannetaan kunnallisia liikunta- ja liikuntapaikkapalveluja koskevaa tietopohjaa ja varmistetaan ohjauksen yhdensuuntaisuus paikallistasoa koskevissa liikuntapoliittisissa toimenpiteissä.
- Tuetaan liikuntapaikkarakentamista sekä sitä koskevaa tutkimus- ja kehittämistoimintaa.
- Tuetaan maahanmuuttajien kotouttamista liikunnan avulla.

2. Liikunnallinen elämäntapa yleistyy

Lisätään niiden toimenpiteiden vaikuttavuutta, joiden tavoitteena on liikuntaharrastuksen määrän ja liikuntaintensiteetin kasvu koko elämänkaarella sekä terveytensä kannalta riittämättömästi liikkuvien ja liikunnasta syrjäytyneiden tai syrjäytymisvaarassa olevien henkilöiden määrän vähentäminen. Vahvistetaan poikkihallinnollista yhteistyötä, jotta liikuntapoliittisilla toimenpiteillä tuetaan kokonaisvaltaisen hyvinvointipolitiikan toteutumista.

Laaditaan yhteistyössä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa linjaukset ja toimenpidesuunnitelma terveyttä edistävän liikunnan edistämiseksi poikkihallinnollisesti, huomioiden erityisesti terveytensä kannalta riittämättömästi liikkuvat väestöryhmät, liikunnan merkitys työurien pidentämisessä ja arkiliikunnan lisäämisessä.

- Tuetaan terveyttä edistävän liikunnan hankkeita sekä muita liikunta-aktiivisuuden lisäämiseen tähtääviä hankkeita ja arvioidaan niiden toteutumista.
- Huomioidaan liikunta-alan yrittäjyys osana luovien alojen yrittäjyyden edistämistä.

3. Liikunnan kansalaistoiminta lisää väestön osallistumista ja vahvistaa osallisuutta

Tukemalla liikunnan kansalaistoiminnan osaamisen ja ammattimaisuuden kehittämistä sekä toimintatapojen uudistumista varmistetaan kansalaistoiminnan houkuttelevuus kaikilla toiminnan tasoilla. Kansalaistoiminnan tukemisessa huomioidaan liikunnan harrastusmahdollisuuksien yhdenvertaisuus ja tasa-arvo. Vaikutetaan liikunnan kansalaistoiminnan edellytysten ja urheilun eettisen pohjan vahvistamiseen EU:n ja kansainvälisen liikuntayhteistyön kautta. Toimitaan suomalaisen liikuntakulttuurin erityispiirteiden säilyttämiseksi.

- Liikuntalain uudistamisen yhteydessä selvitetään mahdollisuus kohdentaa valtionosuuksia paikallisen seuratoiminnan tukemiseen.
- Toteutetaan liikuntajärjestöjen avustusjärjestelmän uudistus.
- Tuetaan liikuntajärjestöjen suoria kansainvälisiä yhteistyömahdollisuuksia ja kansainvälisiä luottamustehtäviä.

4. Eettinen ja yhteiskuntavastuullinen huippu-urheilutoiminta kasvattaa liikunnasta kiinnostuneiden määrää

Tuetaan kansainvälisesti tavoitteellisen huippu-urheilun toimintaedellytyksiä ja huippu-urheilun osaamisen kehittämistä. Seurataan huippu-urheilun muutosryhmän esitysten toimeenpanoa. Edistetään vammaishuippu-urheilun integraatiota ja vahvistetaan huippu-urheilun eettistä perustaa. Vahvistetaan kansainvälisten urheilun suur tapahtumien haku- ja järjestämisedellytyksiä.

- Huomioidaan huippu-urheilun muutosryhmän esityksiä huippu-urheilujärjestelmän tukemisessa ja ohjauksessa.
- Osallistutaan urheilun ja liikunnan kansainvälisten suur tapahtumien haku- ja järjestämisprosesseihin kumppanuusajattelun mukaisesti.
- Olympiastadionin peruskorjauksen luonne kansallisena hankkeena huomioidaan sen rahoituksessa.
- Tuetaan urheilun integriteetin ja eettisen pohjan vahvistamiseksi toteutettavia hankkeita.

5. Liikuntapoliittisen päätöksenteon toimintatapojen ja liikuntakulttuurin uudistumisen tukeminen

Kasvatetaan liikunta-alan osaamista ja asiantuntemusta tukemalla liikunta-alan koulutusta, tutkimusta ja tiedonvälitystä. Liikunnan toimialalla strateginen johtaminen ja ohjausjärjestelmät perustuvat tiedolla johtamisen periaatteelle, liikuntatiedon saavutettavuudelle sekä jatkuvalla liikuntapoliittisten toimenpiteiden vaikutusten arvioinnille.

- Käynnistetään liikuntatiedon saavutettavuuden edistämishanke.
- Tuetaan päätöksentekoa tukevaa tietotuotantoa.
- Uudistetaan liikunnan koulutuskeskusten valtionohjausmenetelmiä vapaan sivistystyön osalta.

Valtionosuudet liikunnan koulutuskeskuksille

Perussuunnitelma

- Myönnetään liikunnan koulutuskeskuksille vapaasta sivistystyöstä annetun lain mukaisia valtionosuuksia uudistettavan valtionosuusjärjestelmän mukaisesti.

Kehysehdotus

- Kasvatetaan vapaan sivistystyön valtionosuuksien osuutta yleisten budjettivarojen puolella, kehyskauden aikana vuosittain 5 000 suoritteen verran.

Laajoja väestöryhmiä palvelevien liikuntapaikkojen avustaminen (OKM)

	2009 toteuma	2010 toteuma	2011 arvio	2012 tavoite	2013 tavoite	2014 tavoite	2015 tavoite	2016 tavoite
Valtionavustuksilla tuetut liikuntatilat (peruskorjaus- ja uudisrakentamishankkeet)								
- uimahallit (m2)	24 872	23 497	23 268	24 000	24 000	24 000	24 000	24 000
- liikuntahallit (m2)	18 873	27 587	38 131	23 000	23 000	23 000	23 000	23 000
- jäähallit (m2)	24 446	14 878	13 016	20 000	20 000	20 000	20 000	20 000
Yhteensä	68 191	65 962	74 415	67 000	67 000	67 000	67 000	67 000
- lähiliikuntapaikat (kpl)	46	48	62	55	55	55	55	55

Vapaa-ajan liikuntaa vähintään 4 krt/vko harrastavat 15–64 -vuotiaat % (AVTK 2010)*

	2009 toteuma	2010 toteuma	2011 arvio	2012 tavoite	2013 tavoite	2014 tavoite	2015 tavoite	2016 tavoite
- miehet	31	30	31	35	35	35	37	37
- naiset	32	35	34	35	35	35	37	37

*liikuntaa vähintään 30 minuutin ajan niin, että ainakin lievästi hengästyy tai hikoilee

Lasten ja nuorten vapaa-ajan liikunta ja fyysinen aktiivisuus % (Kouluterveyskysely)**

	2009 toteuma	2010 toteuma	2011 arvio	2012 tavoite	2013 tavoite	2014 tavoite	2015 tavoite	2016 tavoite
Hengästyttävää liikuntaa korkeintaan 1 h/vko								
- 8-9 lk	35	34	34	33	32	31	30	30
- lukion 1-2 lk	31	31	30	29	28	27	26	25
- ammattiin opiskelevat 1-2 lk	48	48	47	47	46	45	44	43

**aineisto parillisina vuosina Etelä- ja Itä-Suomi ja Lappi; parittomina Lounais-, Länsi-, Sisä- ja Pohjois-Suomi sekä Ahvenanmaa

Liikunta ja liikunnan kansalaistoiminta % (Eurobarometri 2009)

	2009 toteuma	2010 toteuma	2011 arvio	2012 tavoite	2013 tavoite	2014 tavoite	2015 tavoite	2016 tavoite
Liikunnan harrastaminen "säännöllisesti"								
- Suomessa	17	17	17	18	19	19	20	20
- EU-maissa	9							
Liikunnan vapaaehtoistoimintaan sitoutuminen								
- Suomessa	18	18	18	19	20	21	22	22
- EU-maissa	7							

Lasten ja nuorten (6–18 v.) osallistuminen seuratoimintaan (Kansallinen liikuntatutkimus)

	2009 toteuma	2010 toteuma	2011 arvio	2012 tavoite	2013 tavoite	2014 tavoite	2015 tavoite	2016 tavoite
- poikia	234 000	234 000	234 000	234 000	234 000	234 000	240 000	240 000
- tyttöjä	190 000	190 000	190 000	190 000	190 000	190 000	200 000	200 000
Yhteensä	424 000	424 000	424 000	424 000	424 000	424 000	440 000	440 000
% osuus kansalais-toimintaan osallistuvista	43	43	43	43	43	43	45	45

Dopingtestit ja dopingrikkomukset (kpl) (ADT)***

	2009 toteuma	2010 toteuma	2011 arvio	2012 tavoite	2013 tavoite	2014 tavoite	2015 tavoite	2016 tavoite
Kansallisen testausohjelman testit, yhteensä	1810	2259	3000	3000	3100	3100	3100	3100
- kilpailun ulkopuoliset	908	1248	1200	1500	1500	1500	1500	1500
- kilpailutestit	902	1011	1500	1500	1600	1600	1600	1600
- joista veritestejä	144	112	100	100	200	200	200	200
Urheilijaprofiilit, verinäytteet			60	100	160	200	200	200
Dopingrikkomukset	9	12						

***ei sisällä kansallisten tai kv-liittojen tai WADAn testejä

Valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten vapaan sivistystyön volyymi (1000 vrk)

(oppilaitosten ilmoitukset)

	2009 toteuma	2010 toteuma	2011 arvio	2012 tavoite	2013 tavoite	2014 tavoite	2015 tavoite	2016 tavoite
Lapsi- ja nuorisoliikunta	205	216	226	226	226	226	226	226
Vammaisliikunta	5	6	9	9	9	9	9	9
Kansalaisjärjestötoiminta	19	24	26	27	28	28	28	29
Aikuisliikunta	91	77	80	78	78	77	77	76
Huippu-urheilu	27	25	31	31	32	33	33	33
Muu	18	21	23	15	9	9	9	9
Yhteensä	365	369	395	386	382	382	382	382

4.3 Nuorisotyö ja -politiikka

4.3.1 Toimintaympäristön kehitysnäkymät

Nuorisotyön ja -politiikan toimintaympäristön muutoksia tarkastellaan osallisuuden, arjenhallinnan ja yhdenvertaisuuden edistämisen näkökulmista. Nuorten hyvinvointia turvaa se, että nuorilla on mahdollisuuksia ja resursseja vaikuttaa itseään koskeviin asioihin sekä se, että nuorten kasvua ja aikuistumista vahvistetaan. Oleellista on tarjota kaikille nuorille yhdenvertaiset mahdollisuudet toimia, kasvaa ja kehittyä.

Yhteiskunnan moninaistuminen, monikulttuuristuminen ja maahanmuutto asettavat nuorisotyölle ja -politiikalle lisääntyviä tehtäviä. Vihapuhe ja rasismi ovat lisääntyneet yhteiskunnassa. Monipuolisella nuorisotyöllä ja -toiminnalla voidaan tukea eri vähemmistöihin kuuluvien identiteettiä ja osallisuutta yhteiskunnassa sekä edistää syrjinnän vastustamista ja rasminvastaisuutta kaikkien Suomessa asuvien nuorten keskuudessa. Keskeistä on

vahvistaa kiinnittymistä ja osallisuutta yhteiskuntaan sekä paikallisesti että laajemmin osana globaalikasvatusta maailmankansalaisuuteen. Nuorten mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa paikallistason kehitykseen on parantunut. Edelleen on kuitenkin huomattavia eroja siinä, miten tämä nuorisolain mukainen oikeus toteutuu eri puolella Suomea.

Nuoret ovat Suomessa aktiivisia järjestöjen, oppilaskuntien ja nuorisovaltuustojen toimijoita. Samalla kuitenkin yleistyy mielipiteen ilmaisu ja vaikuttaminen uusia keinoja hyödyntäen (esim. sosiaalinen media, kulttuurinen ilmaisu, elämäntaparatkaisut). Erilaiset tutkimukset kertovat, että nuorten ajankäytössä ja tavassa harrastaa on tapahtumassa muutoksia. Nuorten järjestökiinnostus on höllentymässä, mutta aktiivisuus ei ole vähentynyt, vaan muuttanut muotoaan. Pitkäjänteinen sitoutuminen järjestöihin ei enää kiinnosta yhtä laajasti kuin ennen, eikä nuori välttämättä koe säännöllisiäkään harrastuksia ”omaksi ajakseen”. Toisaalta harrastusten merkitys oman minän kasvulle nähdään nykyisin aiempaa tärkeämpänä. Nuorten aktiivisuus voi kohdistua myös yksittäisiin projekteihin tai niin sanottuun kevytaktivismiin.¹⁶

Tietoyhteiskuntaosallisuuden merkitys jatkaa kasvuaan. Sähköisten verkkojen kehitys luo mahdollisuuksia nuorten tieto- ja neuvontapalveluille, demokratiakasvatukselle sekä nuorten yhteiskunnalliselle osallistumiselle ja nuorten kuulemiselle heitä koskevissa asioissa. Tämä asettaa odotuksia ja osaamisvaatimuksia niille, jotka toteuttavat verkossa palveluja nuorille. Vaikka nuorten kanssakäyminen on aktiivista verkossa, nuoret pitävät kuitenkin tärkeänä kasvokkaista kohtaamista. Lähipalveluille on edelleen tilausta ja niitä tulee edelleen kehittää kuntakentän uudistuessa.

Kestävän kehityksen edistäminen yhteiskunnassa perustuu kokonaisvaltaiseen näkemykseen taloudellisesta, sosiaalisesta ja kulttuurisesta sekä ympäristön huomioon ottavasta kehityksestä. Nuorisopolitiikan ratkaisuissa tulevat korostumaan erityisesti sosiaalinen ja kulttuurinen kestävyys. Siinä keskeisenä kysymyksenä on taata hyvinvoinnin edellytysten siirtyminen sukupolvelta toiselle ja toisaalta myös katkaista ylisukupolvinen huono-osaisuuden kierre. Nuorisopolitiikassa näkökulmina ovat nuoret kansalaisina, ryhmän jäseninä sekä yksilöinä.

Julkisen talouden kiristyminen sekä yhteiskunnan ja nuorten itsensä muuttuminen haastaa nuorisotyön ja -politiikan rakenteita. Nuorten polarisaatioon kiinnitetään ilmiönä huomiota ehkä enemmän kuin koskaan aikaisemmin. Pärjäävien ja yhteiskunnan palvelujen ulkopuolella olevien nuorten ääripäät ovat niin kaukana toisistaan, että nuorisotyö ja -politiikka joutuvat etsimään uusia toimia ja ratkaisuja. On tuettava ja kannustettava nuoria kantamaan vastuuta omasta yhteisöstään ja yhteiskunnasta. Samaan aikaan on myös tuettava nuoria selviämään omasta arkipäivästä, tavoitteena aluksi vain itsestä huolen pitäminen. Vastuu ja valta ovat vahvasti sidoksissa toisiinsa ja tasapainon näiden välillä on oltava kohdallaan.

Nuorisotyöttömyyden, eriarvoisuuden ja syrjäytymisen torjumiseksi toteutetaan nuorten yhteiskuntatakuu. Sen saattaminen pysyväksi toimintamalliksi on lähivuosien keskeisiä nuorisopoliittisia tavoitteita. Nuorten erilaisten elämänpolkujen tukemiseen tarvitaan monialaista yhteistyötä. Tässä nuorisotyö on osoittautunut kiinnostavaksi kumppaniksi muillekin omatessaan nuorten elämästä, arjesta ja valinnoista huomattavan määrän tietoa.

Niukkenevien resurssien aikana tiedolla johtaminen on saanut yhä keskeisemmän sijan päätöksenteossa. Indikaattoreita on kehitetty niin kotimaassa kuin esimerkiksi EU-yhteistyössä. Näin ollen myös nuorisotyön ja -politiikan seuraamisessa on tarpeen muokata käytettäviä seurantatyökaluja.

16 Sami Myllyniemi Nuorten vapaa-aikatutkimus 2009 ”Aika vapaalla”.

4.3.2 Vaikuttavuustavoitteet ja tunnusluvut

Nuorisotyön ja -politiikan tavoitteet sijoittuvat kolmelle tulosalueelle: nuorten aktiivisen kansalaisuuden edistäminen, nuorten sosiaalinen vahvistaminen sekä nuorten kasvu- ja elinolojen parantaminen. Hallituksen lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2012–2015 sisältää toimialan keskeiset vaikuttavuustavoitteet¹⁷. Seurattaviin tunnuslukuihin vaikuttaa väestörakenteen kehitys: vuonna 2010 oli yli 1,8 miljoonaa alle 29-vuotiaista ja vuonna 2016 vastaavan ikäisiä arvioidaan olevan 1,6 miljoonaa. Lisäksi on pyritty ennakoimaan kuntarakenteen tulevia muutoksia.

Nuorisopolitiikan yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet ovat:

1. Nuorten aktiivinen kansalaisuus

Nuorten aktiivisen kansalaisuuden tavoitteena on kehittää nuorten tavoitteellista toimintaa yhteiskunnassa. Aktiivista kansalaisuutta edistetään luomalla edellytyksiä jokaiselle nuorelle omaan harrastukseen, yhteisön jäsenyyteen ja yhteiskuntaan vaikuttamiseen ottaen huomioon myös etnisiin vähemmistöihin kuuluvat nuoret. Nuorten osallistumis-, vaikuttamis- ja kuulemisjärjestelmiä kehitetään ottaen huomioon nuorten uudet toimintatavat ja yhteisöt perinteisten kansalaisjärjestöjen rinnalla.

2. Nuorten sosiaalinen vahvistaminen

Nuorten sosiaalisen vahvistamisen tavoite on yhdessä nuorten kanssa parantaa nuorten elämäntaitoja ja ehkäistä syrjäytymistä. Työtä tehdään yhteistyössä muiden toimialojen kanssa. Nuorisotyössä osana nuorten yhteiskuntatakuuta tuetaan etsivän nuorisotyön ja nuorten työpajatoiminnan laajentamista koko maan kattaviksi. Valtakunnallisten nuorisokeskusten toimintaa sosiaalisessa nuorisotyössä kehitetään. Toimien tavoitteena on saada jokainen nuori mukaan aktiivisesti yhteiskunta- ja työelämään.

3. Nuorten kasvu- ja elinolojen parantaminen

Nuorten kasvu- ja elinoloja parannetaan tehostamalla valtioneuvoston nuoriin kohdistamaa sukupolvipolitiikkaa. Tällöin tavoitteena on nuorten elinolojen saattaminen samalle tasolle muiden väestöryhmien kanssa. Keskeisenä ohjelma-asiakirjana on vuosien 2012–2015 valtioneuvoston lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma. Informaatio-ohjauksella tuetaan ja seurataan nuorisolain muutoksessa edellytetyn monialaisen viranomaisyhteistyöverkoston toteutumista kunnissa. Nuorisopolitiikan päätöksenteon tarvitsemaa tietopohjaa vahvistetaan mm. kehittämällä nuorten elinoloindikaattoreita.

¹⁷ Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2012–2015 hyväksyttiin valtioneuvostossa 8.12. 2011.

Tavoite ¹⁸	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Nuorten aloitekanava- tms. järjestelmien kattavuus kunnista			45 %	50 %	55 %	60 %	65 %	70 %
Nuorisovaltuustojen tai muiden vastaavien kattavuus kunnista (Nuorisolaki 8 §)		70 %	75 %	80 %	85 %	89 %	93 %	95 %
Lasten ja nuorten säännöllinen osallistuminen varhais- ja nuorisojärjestöjen toimintaan	32 %			35 %	35 %	40 %	40 %	42 %
ELY-keskusten kautta rahoitettu paikallinen harrastustoiminta, kerhojen määrä		1 600	1 600	1 600	1600	1600	1600	1600
Nuorisokeskusten toimintapäivät (tuhatta)	230	240	240	240	250	250	250	250
Nuorten työpajat, kattavuus kunnista	80 %	80 %	80 %	84 %	87 %	92 %	94 %	95 %
Alle 29-vuotiaita nuoria pajoilla	11 300	13 000	14 000	15 000	14 000	13 000	13 000	13 000
Etsivän nuorisotyön tavoittamien nuorten määrä	3 363	5 724	6 000	6 500	7 000	7 500	7 500	7 500
Etsivä nuorisotyö, kattavuus kunnista		56 %	70 %	80 %	85 %	90 %	100 %	100 %
Nuorten tieto- ja neuvontapalvelut, osuus kunnista			76 %	79 %	83 %	87 %	90 %	90 %
Nuorten ohjaus- ja palveluverkosto perustettu, kattavuus kunnista	-	-	63 %	75 %	95 %	100 %	100 %	100 %

4.3.3 Perussuunnitelma ja kehusehdotukset

Veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovarot nuorisotyöhön

Nuorten aktiivisen kansalaisuuden tukeminen

- Kehyskauden keskeinen tavoite laajentaa nuorisolain mukainen nuorten vaikuttamis- ja kuulemisjärjestelmä koko maata kattavaksi toteutetaan tukemalla kuntia ja järjestöjä.
- Tuetaan nuorten valtakunnallisia järjestöjä sekä nuorisotyötä tekeviä järjestöjä sekä kuntien nuorisotyötä.
- Tuetaan lasten ja nuorten paikallista harrastustoimintaa.
- Tuetaan kuntia ja järjestöjä verkkonuorisotyössä ja -toiminnassa.
- Tuetaan nuorisovaltuustojen toimintaa.
- Tuetaan kuntia nuorten globaalikasvatuksessa sekä kestävä kehityksen ja ympäristökasvatusmallin käyttöönotossa.
- Kansallisten vähemmistöjen ja maahanmuuttajaryhmien nuoret ovat painotettuna kohderyhmänä nuorisotyön ja -toiminnan tukemisessa sekä muissa nuorisopoliittisissa toimenpiteissä.

¹⁸ Taulukossa esitetty toiminnan kattavuus suhteessa kuntien määrään lasketaan pl. Ahvenmaan kunnat (Kuntien määrä v. 2011 on 336, joista 16 ahvenmaalaista -> 320 kuntaa Manner-Suomessa).

Nuorten sosiaalinen vahvistaminen

- Tuetaan nuorten työpajatoiminnan valtakunnallisena palvelu- ja kehittämiskeskuksena toimivaa Valtakunnallista työpajayhdistystä.
- Etsivän nuorisotyön rahoitusta kasvatetaan hallitusohjelman mukaisesti.
- Nuorten tieto- ja neuvontapalveluverkosto saatetaan kattavaksi koko maassa, samoin verkostoon liittyvä aloitekanava- ja kuulemisjärjestelmä.
- Ehkäisevän päihde- ja huumetyön menetelmien kehittämistä ja käyttöönottoa tuetaan palvelu- ja kehittämiskeskusten kautta.
- Valtakunnallisissa nuorisokeskuksissa kehitetään ja vakiinnutetaan sosiaalisen nuorisotyön menetelmiä yhdessä järjestöjen kanssa.

Nuorten kasvu- ja elinolojen parantaminen

- Nuorten kasvu- ja elinoloja parannetaan tehostamalla valtioneuvoston nuoriin kohdistamaa sukupolvipolitiikkaa tavoitteena nuorten elinolojen saattaminen samalle tasolle muiden väestöryhmien kanssa.
- Huolehditaan valtioneuvoston lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman 2012–2015 (LANUKE) toimeenpanosta, seurannasta ja arvioinnista.
- Tuetaan kuntien lapsi- ja nuorisopolitiittista ohjelmatyötä ja sen niveltämistä lastensuojelulain mukaisiin lasten ja nuorten hyvinvointiohjelmiin.
- Valtion nuorisoasiain neuvottelukunta seuraa ja arvioi LANUKE:n toteutumista.
- Informaatio-ohjauksella tuetaan ja seurataan nuorisolain muutoksessa edellytetyn monialaisen viranomaisyhteistyöverkoston toteutumista kunnissa.
- Nuorisopolitiikan päätöksenteon tarvitsemaan tietopohjaa vahvistetaan mm. kehittämällä nuorten elinoloidikaattoreita.

Nuorisotyön palvelu- ja kehittämiskeskusrakenne

- Edellisellä kehyskaudella luotu nuorisotyön valtakunnallinen palvelu- ja kehittämiskeskusjärjestelmä vakiinnutetaan. Keskusten palveluntarjontaa seurataan ja arvioidaan. Opetus- ja kulttuuriministeriön päätökset (10.8.2010 / Dnro 9/600/2010 sekä 24.10.2011 / Dnro 15/600/2011) nuorisotyön palvelu- ja kehittämiskeskusrakenteesta ovat osa nuorisotyön yleistä kehittämistä ja yleisten edellytysten luomista.

Kansainvälinen ja EU- yhteistyö

- Toteutetaan EU:n nuorisostrategiaa 2010–2018 Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman 2012–2015 puitteissa.
- Osallistutaan aktiivisesti EU:n ohjelmakauden 2014–2020 valmisteluun ja toimeenpanon käynnistämiseen.
- Vastataan Euroopan neuvoston nuorisoministerikokouksen 2012 suositusten kansallisesta toimeenpanosta.
- Vastataan Barentsin euroarktisen neuvoston sekä Itämeren maiden neuvoston puheenjohtajuuksista nuorisoalalla 2013–2014.

Nuorten työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö sekä nuorten yhteiskuntatakuun toteuttaminen

Perussuunnitelma

- Nuorten yhteiskuntatakuun (NYT) tavoitteena on, että jokaiselle alle 25-vuotiaalle ja alle 30-vuotiaalle vastavalmistuneelle voidaan tarjota työ-, harjoittelu-, opiskelu-, työpaja- tai kuntoutuspaikka viimeistään kolmen kuukauden kuluessa työttömäksi joutumisesta. Nuorten työpajatoiminta ja etsivä nuorisotyö toteuttavat osaltaan hallitusohjelmassa asetettua tavoitetta. Nuorisotoimi osallistuu NYT-yhteistyöhön.

Kehysehdotus

- Lisätään nuorten työpajatoimintaa, koska koko maahan laajeneva etsivä nuorisotyö ohjaa työpajatoimintaan aikaisempaa enemmän niitä nuoria, jotka ovat yhteiskunnan palvelujen ulkopuolella.
- Laajennetaan etsivä nuorisotyö hallitusohjelman mukaisesti koko maan kattavaksi.

Saamelaisten kulttuuri- ja kielipesätoiminta

Perussuunnitelma

- Määrärahaa on tarkoitus käyttää Inarin saamen, koltansaamen ja pohjoissaamen kulttuuri- ja kielipesätoiminnan tukemiseen. Erityisen tuen ja kulttuurin perustana olevan kielen pelastamisen kohteena ovat Inarin saame ja koltansaame, koska pohjoissaamen osalta päivähoito toteutuu saamenkielisenä.

Kehysehdotus

- Laajennetaan toimintaa Inarin- ja koltansaamen kielipesäohjaajien kouluttamisen myötä.

4.4 Kirkollisasiat

Tavoitteena on turvata suotuisat toimintaedellytykset evankelis-luterilaiselle ja ortodoksiselle kirkolle sekä muille uskonnollisille yhdyskunnille, edistää mahdollisuuksia uskonnon tunnustamiseen ja harjoittamiseen sekä muilla tavoin edistää uskonnonvapauden toteutumista. Hautaustoimessa lähtökohtana on uskonnonvapauden ja yhdenvertaisuuden sekä arvokkuuden ja kunnioittavuuden toteutuminen.

Perussuunnitelma

- Kansankirkkojen itsehallintoa niiden sisäistä toimintaa ja hallintoa koskevissa asioissa pyritään edelleen vahvistamaan.
- Jatketaan rekisteröityjen uskonnollisten yhdyskuntien toiminnan tukemista valtionavustuksilla.

Toiminta- ja taloussuunnitelma 2013–2016: Peruslaskelma

(milj. €)	2013 TTS	2014 TTS	2015 TTS	2016 TTS
Perussuunnitelma	6 041 517	5 928 772	5 879 056	5 884 832
<i>Arvio kehyksen ulkopuolisista menoista</i>	<i>556 219</i>	<i>559 220</i>	<i>564 392</i>	<i>569 673</i>
Pääluokka 29 yhteensä	6 597 736	6 487 992	6 443 448	6 454 505
01. Hallinto, kirkollisasiat ja toimialan yhteiset menot	89 765	90 715	85 623	85 623
<i>Arvio kehyksen ulkopuolisista menoista</i>	<i>30 663</i>	<i>28 409</i>	<i>28 273</i>	<i>28 273</i>
10. Yleissivistävä koulutus	975 037	956 729	958 004	958 004
20. Ammatillinen koulutus	741 045	715 757	687 595	687 595
30. Aikuiskoulutus	476 164	469 164	469 164	469 164
40. Korkeakouluopetus ja tutkimus	2 609 466	2 569 944	2 543 020	2 538 666
<i>Arvio kehyksen ulkopuolisista menoista</i>	<i>102 191</i>	<i>103 213</i>	<i>104 245</i>	<i>105 300</i>
70. Opintotuki	916 912	919 912	927 994	928 024
80. Taide ja kulttuuri	212 453	189 276	190 281	200 281
<i>Arvio kehyksen ulkopuolisista menoista</i>	<i>224 821</i>	<i>227 069</i>	<i>229 340</i>	<i>231 600</i>
90. Liikuntatoimi	2 752	2 752	2 752	2 752
<i>Arvio kehyksen ulkopuolisista menoista</i>	<i>145 988</i>	<i>147 448</i>	<i>148 922</i>	<i>150 400</i>
91. Nuorisotyö	17 923	14 523	14 623	14 723
<i>Arvio kehyksen ulkopuolisista menoista</i>	<i>52 556</i>	<i>53 081</i>	<i>53 612</i>	<i>54 100</i>

Toiminta- ja taloussuunnitelma 2013–2016: Kehysehdotus

(milj. €)	2013 TTS	2014 TTS	2015 TTS	2016 TTS
Kehysehdotus	6 196 821	6 211 548	6 190 351	6 237 761
<i>Arvio kehyksen ulkopuolisista menoista</i>	<i>556 219</i>	<i>559 220</i>	<i>714 392</i>	<i>569 673</i>
Pääluokka 29 yhteensä	6 753 040	6 770 768	6 904 743	6 807 434
01. Hallinto, kirkollisasiat ja toimialan yhteiset menot	93 545	96 416	92 306	92 459
<i>Arvio kehyksen ulkopuolisista menoista</i>	<i>30 663</i>	<i>28 409</i>	<i>28 273</i>	<i>28 273</i>
10. Yleissivistävä koulutus	998 750	989 284	1 017 268	1 052 866
20. Ammatillinen koulutus	746 245	730 917	711 149	703 309
30. Aikuiskoulutus	500 764	493 864	486 964	486 964
40. Korkeakouluopetus ja tutkimus	2 629 220	2 591 236	2 562 131	2 558 600
<i>Arvio kehyksen ulkopuolisista menoista</i>	<i>102 191</i>	<i>103 213</i>	<i>254 245</i>	<i>105 300</i>
70. Opintotuki	974 432	1 057 832	1 094 164	1 094 194
80. Taide ja kulttuuri	232 790	233 924	207 794	230 294
<i>Arvio kehyksen ulkopuolisista menoista</i>	<i>224 821</i>	<i>227 069</i>	<i>229 340</i>	<i>231 600</i>
90. Liikuntatoimi	3 152	3 552	3 952	4 352
<i>Arvio kehyksen ulkopuolisista menoista</i>	<i>145 988</i>	<i>147 448</i>	<i>148 922</i>	<i>150 400</i>
91. Nuorisotyö	17 923	14 523	14 623	14 723
<i>Arvio kehyksen ulkopuolisista menoista</i>	<i>52 556</i>	<i>53 081</i>	<i>53 612</i>	<i>54 100</i>

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Undervisnings- och kulturministeriet

Ministry of Education and Culture

Ministère de l'Éducation et de la culture

ISBN 978-952-263-105-3 (PDF)

ISSN-L 1799-0343

ISSN 1799-0351 (PDF)

Helsinki 2012